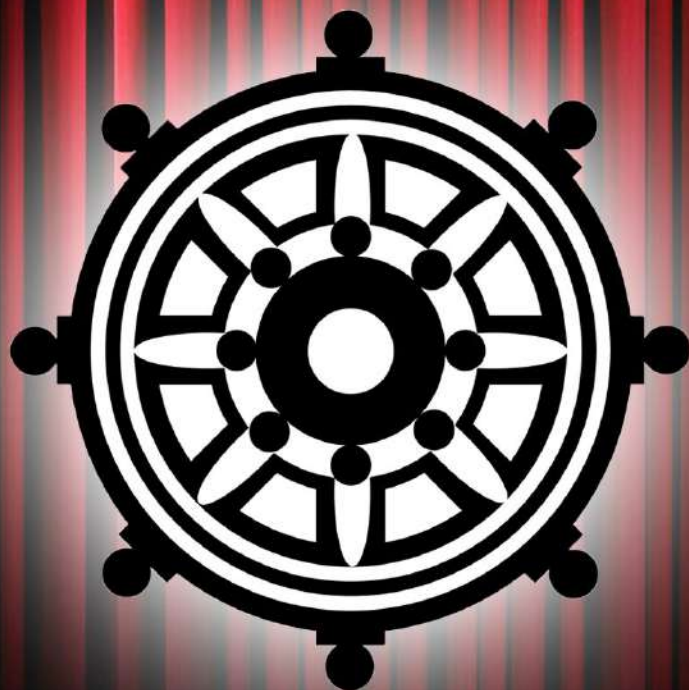

VLAD VASILIU

TEATRU

Vol. 1

Vlad Vasiliu

TEATRU

vol. I

EDITURA
Muzeului de Istorie Galați

Galați, 2018

© **EMIGL 2018**

Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate Editurii **Muzeului de Istorie Galați**. Orice preluare parțială sau integrală a textului sau materialului grafic din această lucrare se face numai cu acordul scris al Editurii.

EDITOR: Cristian Dragoș CĂLDĂRARU

Redactor de carte: Violeta IONESCU

Tehnoredactare: Eugen UNGUREANU

Coperta: Aldyn ALEXANDER

Consultant științific: Cristian Dragoș CĂLDĂRARU

Coperta IV: foto Adrian MOCIULSCHI

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

VASILIU, VLAD

Teatru / Vlad Vasiliu; cuv. înainte: Cătălin Negoiță; consultant șt.:

Cristian Dragoș Căldăraru. - Galați : Editura Muzeului de Istorie

Galați, 2018-

vol.

ISBN 978-606-8769-18-9

Vol. 1. - 2018. - Conține bibliografie. - ISBN 978-606-8769-19-6

I. Negoiță, Cătălin (pref.)

II. Căldăraru, Cristian (coord. șt.)

821.135.1

Tipărit la S.C. OPANIS S.R.L.

Galați, str. Aurel Vlaicu nr. 63

e-mail: opanis.gl@gmail.com

tel.0336.886.782

Vlad Vasiliu

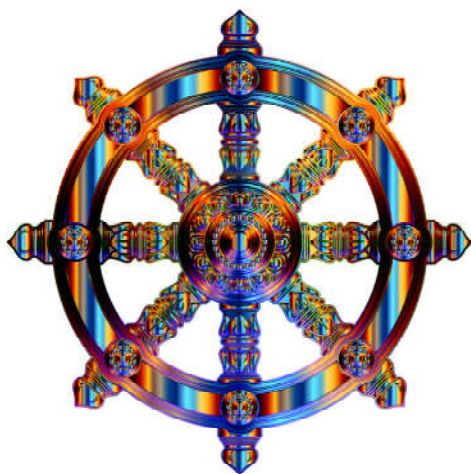
TEATRU

vol. I

Trei piese cu parfum istoric

Prefață de Cătălin Negoiță

Nota editorului de Cristian Dragoș Căldăraru

MOTTO:

Adevărații ARTIȘTI
au în suflet

ROATA DHARMEI:

- o viziune clară
- intenție clară
- verbalizare coerentă
- acțiune coerentă
- concentrare

Prefață

Vlad Vasiliu nu încetează să mă surprindă. Nu numai prin calitatea scriiturii și a sufletului pus la dospit în toată opera sa poetică și, mai nou, dramatică, ci mai ales, prin multitudinea de fațete pe care operele sale o abordează.

El jonglează cu metaforele, într-o perpetuă încercare de a desluși misterul cuvintelor, trăind și arzând intens în poezii de o deosebită sensibilitate, înscriindu-se pe orbita liricii de bun gust. Iată, însă, că, sătul/nesătul de poezie și de rimă, Vlad Vasiliu se reîntoarce la dragostea dintâi. Veți spune că și poezia e o dragoste adolescentină, iar actorul are privilegiul de a da greutate cuvintelor, într-un mod specific. Dar dacă poezia este o amantă cu forme fine, delicate, dramaturgia este, pentru Vlad Vasiliu, o iubită voluptoasă, care îl atrage, perpetuu și fără scăpare, iar autorul nu are armele lui Ulise pentru a se apăra de cântecul înșelător și îmbătător al sirenelor.

Nu, Vlad Vasiliu nu poruncește cuvintelor să îl lege de catargul realității prozaice, ci se cufundă în poveștile sale, pe care le prezintă cu dezinvolvura celui care a trăit evenimentele, acolo, pe cheiul Dunării, în conacul de la Mânjina ori în sala de judecată din America.

Spirit veșnic tânăr, Vlad Vasiliu rămâne, totuși, ancorat pe meterezele unui anume clasicism, căruia îi rotunjește asperitățile, și are darul neasemuit de a ne introduce în poveste. Mai bine spus, în povești, pentru că Vlad Vasiliu iubește istoria, îi plac amintirile de demult, știe să facă cuvenitul mixaj între adevăr și fantezie, are abilitatea de a asigura toate ingredientele pentru a ne introduce pe scenă. El încearcă și reușește, fără efort, prin simplitate (dar cât talent, să fii atât de concret), să creeze, în tușe fine ori îngroșate, atmosfera unei epoci. Aidoma unui Homer modern, Vlad Vasiliu dă viață personajelor sale, iar acestea se teleportează în realitate, jucându-și rolul, fără ca noi să realizăm, atât de fascinați fiind de ceea ce vedem.

Într-o epocă în care șușele, vulgaritatea, piesele bulevardiere inundă sălile de teatru, când un sân dezgolit acoperă necesarul de spectatori din sală, Vlad Vasiliu ne propune și își propune o operă temerară: *reinventează* teatrul istoric, care aproape că a sucombat în România, după decembrie '89. Prin acest exercițiu de imaginație, el demonstrează, de fapt, alinierea la teatrul de calitate din Occident, care nu a renunțat la piesele istorice, în ciuda superficialității culturii pop.

Vlad Vasiliu este îndrăgostit de România. Dar mai mult decât atât, este îndrăgostit de orașul în care a trăit cea mai mare parte a vieții, oraș care l-a adoptat și care, câteodată, credem noi, nu îi acordă respectul cuvenit. Pentru că ACTORUL, REGIZORUL, DIRECTORUL s-a identificat nu numai cu rolurile sale, ci și cu istoria acestor locuri. Cu rădăcini bine înfipte în malul Dunării dar și în imensitatea Levantului, autorul nu are nicio greutate să recompună o lume nu de multă vreme dispărută, dar necunoscută generațiilor tinere: lumea portului cosmopolitului oraș, cu luminile și umbrele sale, cu personajele sale pitorești, cu dramele, dramoletele și bucuriile sale.

Dialogurile savuroase, descrierile riguroase, atmosfera desprinsă parcă din operele lui Panait Istrati, povestea care se învâрте amețitor, între datorie, minciună, moarte și viață, deopotrivă, toate acestea fac din lumea portului un tablou cu atât de multe detalii, care ar rivaliza, pus pe pânză, cu celebrul *Rond de noapte* al lui Rembrandt.

O altă poveste, cu mult adevăr (inutil să spunem că Vlad Vasiliu s-a documentat luni de-a rândul, pentru a stăpâni intriga, este cea a Unirii. O poveste în care apare domnul Principatelor Unite, Alexandru Ioan Cuza, dar și apropiații săi, Costache Negri și Vasile Alecsandri. Și, din nou, e vorba despre sacrificiu. De această dată, o femeie, o femeie providențială, căreia istoria României moderne nu i-a hărăzit, încă, locul privilegiat pe care ar fi trebuit să-l ocupe: Cocuța Vogoride, cea care, din dragoste pentru Alecu Cuza, din patriotism și convingere deplină, decide să-și sacrifice fericirea personală, dând în vileag mașinațiunile soțului ei, caimacamul Vogoride. Nici de această dată nu avem happy-end, Cocuța decide să plece din țară, în ciuda cererilor repetate ale lui Cuza de a-i rămâne alături. Destinul unei femei puternice, care și-a făcut datoria și nu vrea rolul de vioară a doua.

Dar Vlad Vasiliu, oricât ar iubi locurile acestea, de la Dunărea de Jos, găsește o nouă poveste adevărată, la New York, aducând în atenție uitata întâmplare care a făcut senzație, pe vremuri, în America, cea a pieselor lui Brâncuși, vămuite ca obiecte tehnice. Intrăm într-o poveste cu rigurozitate anglo-saxonă și cinism american, iar autorul are talentul de a trage cortina și de a ne înfățișa un proces, ca în filme. Sau mai bine spus, ca în teatru, cu un onorabil judecător, cu jurați și avocați orgolioși. El are răbdarea de a recompune, pas cu pas, povestea și de a ne înfățișa tabloul realist al unei afaceri care, astăzi, ar crea hohote de râs. Dar, atunci, totul era atât de serios... Și de această dată, o femeie (Militza Pătrașcu) este în centrul atenției, chiar dacă apare spre finalul piesei. Dar are strălucirea, aura necesară, prin stăpânirea de sine și logica impecabilă.

În loc de concluzii...nu avem de-a face cu patetism dulceag, ci o dinamică anume croită, firul poveștii se desprinde din ghem într-un tempo când lent, când rapid, un limbaj perfect adaptat vremurilor explorate și o neutralitate dezarmantă a autorului, care, spre deosebire de majoritatea confrăților, nu se grăbește deloc să eticheteze. Lasă cititorul (și spectatorul, pentru că suntem convingși că aceste piese vor vedea lumina rampei), să plece acasă dubitativ. În definitiv, dubito ergo cogito...

Intruchipând, de-a lungul carierei, o sumedenie de roluri istorice, participând, în ultimii ani, la numeroase evenimente de readucere în memorie a unor momente mai puțin cunoscute din istoria urbei și a țării, lui Vlad Vasiliu i s-a redeschis apetitul pentru explorarea trecutului, prin intermediul artei dramatice. O face cu talent, cu pasiune, cu dăruire. O face atât de direct, încât un pictor ar putea imortaliza pe pânză personajele pieselor sale, fără efort.

Mai vrem, maestre Vlad Vasiliu!

Cătălin Negoită

Nota editorului

În anul Centenarului Marii Uniri din 1918, eveniment crucial în urma căruia toate provinciile istorice locuite de români s-au unit în cuprinsul aceluiași stat național, unitar, indivizibil, cu teritoriul inalienabil, Editura *Muzeului de Istorie Galați* aduce în fața publicului trei piese de teatru semnate de Vlad Vasiliu, a căror acțiune se derulează într-un interval și context istoric, național și internațional de aproape un secol (1857-1947).

Gândită ca un omagiu adus tuturor celor care au făcut posibilă realizarea actului de la 1 Decembrie 1918, acest volum de teatru a lui Vlad Vasiliu, actor, regizor, poet și dramaturg gălățean cuprinde următoarele piese:

- *Împrimăvărare sau Primăvara speranței*;
- *Brâncușiana sau Procesul Păsării în zbor*;
- *Zborul frânt al „Rândunicii” sau Sufletul „Rândunicii”*.

Fascinat de binecunoscutele întâlniri de la Mânjina, Vlad Vasiliu surprinde în piesa „Împrimăvărare sau Primăvara speranței” anumite momente din perioada premergătoare Unirii Principatelor Române (actul I), acțiunea derulându-se în conacul de la Mânjina a lui Costache Negri¹, iar în actul doi, acțiunea se mută în casa familiei Ioan Cuza din Galați, imediat după dubla alegerea ca domn a lui Alexandru Ioan Cuza și sosirea sa la casa părintească. Regăsim în această piesă de teatru personaje precum Costache Negri, Alexandru Ioan Cuza, Vasile Alecsandri sau Catinca (Cocuța) Vogoride care au marcat istoria politică și culturală a României din a doua jumătate a veacului XIX.

A doua piesă de teatru „Brâncușiana sau Procesul Păsării în zbor” ne introduce într-un subiect mai puțin cunoscut, anume procesul pe care Constantin Brâncuși l-a intentat S.U.A. în anul 1927, deoarece în toamna anului 1926, cu prilejul unei expoziții cu operele lui Brâncuși ce urmau a fi expuse la Galeria Brummer din New York, vameșii americani au considerat că lucrarea „*Pasărea în spațiu*” nu este operă de artă, obligându-l pe Brâncuși să plătească 240 de dolari. Procesul s-a terminat în anul 1928 cu verdictul judecătorului Byron Waite: „*obiectul în discuție este frumos și simetric în formele sale ... și este produsul original al unui sculptor profesionist*”.

Volumul de teatru se încheie cu piesa „Zborul frânt al Rândunicii sau Sufletul Rândunicii”, fiind, așa cum precizează autorul, „*inspirată dintr-o povestire a tatălui meu, Matei Vasiliu, care până în 1944 a*

fost șeful Arsenalului Marinei Galați”. Piesa se dorește un omagiu pentru toate echipajele care au servit pe această șalupă torpiloare intrată în serviciul Marinei militare Române în anul 1873, remarcându-se în războiul pentru Independența României scufundând la Măcin, în mai 1877, monitorul otoman „Duba Seifi”, dar și în luptele pentru apărarea orașului Galați în perioada 7-9 ianuarie 1918.

Așteptăm cât mai curând punerea în scenă a celor trei piese de teatru.

Cristian Dragoș Căldăraru

Note:

1 - Moșia și conacul de la Mânjina au fost vândute în anul 1858 clucerului Hristodor Alexandri din Galați. Urmașii acestuia au vândut și ei această moșie, în anul 1909, lui Petru Rădulescu din Ploiești. Cu un an înainte, 1908, satul *Mânjina* primește numele de *Costache Negri* și este decretat comună. De asemenea, în anul 1914 regele Ferdinand I semna decretul prin care și *parohia Mânjina* a primit numele *Costache Negri*.

ÎMPRIMĂVĂRARE
sau
PRIMĂVARA SPERANȚEI

File de istorie.
Piesă în două acte și un intermezzo.

PERSONAJE:

Costache Negri – fire meditativă – 45 ani.

Vasile Alecsandri – zâmbitor, mereu vesel – 36 ani.

Catinca (Cocuța) Vogoride – tânără brunetă, cu cărare pe mijloc, având un aer distins, cu zâmbet ușor ironic – 28 ani.

Alexandru Ioan Cuza – poartă uniforma cu tresele de maior – 37 ani.

Rodica – tânără îmbrăcată în port curat, țărănesc – 17 ani.

Aga – în uniformă, încruntat (executarea poruncilor îl depășește) – 30 ani.

(fiind evocate personalități istorice, sugerez ca personajele principale, costumele lor, să fie apropiate cu stampele vremii)

Actul I: MÂNJINA 1857

Actul II: GALAȚI 1859

ACTUL I : MÂNJINA

Scena sugerează cerdacul conacului de la Mânjina, la moșia lui Costache Negri.

Primăvara anului 1857, zi blândă de lună mai.

(La ridicarea cortinei, în cerdac sunt C.Negri și V. Alecsandri)

NEGRI: (turnând vin în ulcele): Frate, să ridicăm paharu', să ne ogoim amaru'

ALECSANDRI: „După o iarnă lungă ș-un dor nemărginit
S-aprinde-un soare dulce în sufletul uimit”.

NEGRI: Să dea bunul Dumnezeu să răsară soarele și pe ulița noastră! (beau) Că mi-o agiuns atâta zaveră... Vai de pricopseala ce ne-a lovit, să fii deputat în divanul ad-hoc: te străduiești să deschizi mintea câte unui zărghit, să-i esplici care-i merchezul cu unirea... Mai înțelepți sunt țărani decăt îmbumbații de mogâldani cu puțină osânză.

ALECSANDRI: Zilele trecute veni unu' și zise că neguțătorilor le ia din drepturi, că vor da bir la ambele Principate...

NEGRI: Ei? Convinge-i pe toți dacă poți! Hai noroc! (ridică paharul, ciocnesc) Hei, Rodică fată, au sărit din ceaun cucurigi ceia?

RODICA (o copilă înmbrăcată în port popular; aduce un coș cu floricele): Au sărit cam greu, boierule, că păpușoiu o-mbătrânit. Poftim de luați. Mai doriți oarece?

NEGRI: Nu, fătucă. Poate lui Bazil să-i mai pohtească stomahul sau inima.

ALECSANDRI: Nu, dragilor. Sunt ghiftuit pân' aci! (face semn la gât). Dezmaț, nu ospăț.

RODICA: Norocul dumitale c-ai viint de cășlegi, altminteri mâncai numai urzici și ștevie.

NEGRI: Daa! Să ne faci un borș cu multă verdeață... Da' acrit bine

cu huște, ca să ne spălăm burdihanul

RODICA: Apoi, atunci merg în grădină, să culeg niște ștevie.

NEGRI: Du-te, Rodică.

RODICA (ieșind): Boieri, dumneavoastră!

ALECSANDRI: Ah, bădie Costache, după vinul cel roșu de Oancea și friptura de miel, mă curtează o leneee!... Și... mă simt cam sleit. Cred că mă trage la puțină hodină.

NEGRI: Odaia de oaspeți te așteaptă. Rodica a dereticat toată dimineața: a măturat, a scuturat lăicerele, a aromat cămăările frecând mobilele cu busuioc și mentă... Ehe, ospețae moldovenească!

ALECSANDRI: Nu ! Aici, în pridvor, unde „lumina e mai caldă și-n inimă pătrunde”. „N-ai învățat obișnuelnicul meu, după atâta vreme?...” Chiar așa, câți ani au trecut?

NEGRI: Apăi, imediat după ce v-ați întors de la Paris, toți junii înflăcărați. Era tot sfârșit de mai. Zilele aistea se fac 12 ani de când v-am pohtit la prima noastră întâlnire, când frați cu năzuința în dreptate și unire, de dincoace și dincolo de Milcov, ne-am giurat aici să creem o țară a tuturor românilor; ba chiar până la Nistru și dincolo, peste Carpați.

ALECSANDRI: Iar fratele Bolliac declama cu sâmtîre:

„Ce e astă împărțire
Și a numelui simțire!
Că vlăscenii, moldovenii,
Transilvanii, bănățenii,
Pot să facă din Dacia
Pe dreptate România.”

NEGRI: Lasă frate Bazil, că și stihurile tale au răsunit sub aceste ziduri și-au îmbărbătat inimile multora. Starostele lăutarilor, Barbu, îți cântă peste tot Hora Unirii.

ALECSANDRI: De-asta Toderiță Balș - Domnul să-i ierte păcatele cele multe și grele - și acu' Vogoride, mă pândesc mereu, doar-doar m-or găsi cu ceva și m-or priponi.

NEGRI: Caimacamul cel nou, în două luni de oblăduire, s-a dovedit mai avan ca cel răposat.

ALECSANDRI: ... E cumnatul domniei tale!...

NEGRI: Se zice că neamurile ți le alege Dumnezeu...

ALECSANDRI: Cele de sânge.

NEGRI: Așa-i. Ici a fost lăcomia de bani și putere... Că Ștefănache - tat-su - sluga plecată a lui Vodă Callimachi, a alergat după „partide” pentru a sfeterisi zestrea și numele bun ... Fii-su, Niculae, s-a însurat cu moșiile și cinul soră-mi Cocuța.

ALECSANDRI: Vogoride se bârzoiește cu numele de Conachi pe care și l-a adăugat. Zurgălău moldovinesc la giubeaua fanariotă.

NEGRI: Pe soru-sa, Ioana, a dat-o ăl bătrân după capucehaia – reprezentantul! - Moldovei la Constantinopol... Du-i-s-ar reprezentanța pe pustii locuri!

ALECSANDRI: ... Și-acu Fotiade - cumnatu' - se-amestecă și conduce trebile țării... după cum dictează turcu'!

NEGRI: Tij pe Alexandru, celălalt băiat, l-a uns secretar la ambasada de la Londra, unde-i ambasador Musurus Pașa, alt cumnat. Io-te cu ce „neamuri” m-a potcovit Dumnezeu sau taica Costachi ...

ALECSANDRI: Și ne mai mirăm că Anglia s-a alăturat Turciei și Austriei, împotriva unirii... De, bădie! Dacă în '41 nu refuzai să fii clironomul averii lui Moș Costache Conachi, acum erai cel mai velit dintre boierii Moldovei.

NEGRI: Mai bine-n satul tău fruntaș, decât la oraș codaș. Familiile Negri și Donici, ale răposaților mei părinți sunt la fel de vechi și cinstite ca și a tatălui meu vitreg, Conachi, de veșnică amintire.

ALECSANDRI: Așa-i, Dumnezeu să-i hodiească! Dar averea s e-mprăștie, ca și colbul din uliță, când bate vântul.

NEGRI: Se-mprăștie, s-adună...

ALECSANDRI: Depinde de feliul măturoiului: poți, cu el, strânge ori zburătăci agoniseala...

NEGRI: Așa fu totdeauna. Sunt boieri veliți, ce să mă amestec eu?

ALECSANDRI: Ești prea modest, bădie.

NEGRI: Pentru mai sigura biruire a bestiei din noi – singurul scop al vieții – e lucrarea pentru aproapele.

ALECSANDRI: Și uite așa, moștenirea Conachi a fost împărțită fraților și surorilor dumatiale, ca să o poată risipi stropșatul Vogoride, învăscut în uniformă de pașă turc, și cu fesul roșu pe cap.

NEGRI: Și-a pus fes cu semilună și crede că e cunună!

ALECSANDRI: Halal rumân!

NEGRI: Cum i-e portu' - e și sufletu'. Am cercat să-l atrag pe

Negroponte, că acu e viceconsul onorific al americanilor, la Galați. Da' nu prea s-a arătat interesat.

ALECSANDRI: Ce vrei, e negustor grec... S-ar putea să aibă oarece relații cu „compatrioții”... cu toate că s-a dovedit om de ispravă.

NEGRI: Ai văzut ce ordin a dat proclerul Departamentului din Lăuntru, trimis în toate giudețele?

ALECSANDRI: Nu. Că-n ultima vreme am stat mai mult la moșie, pe malul Siretului, la Mircești.

NEGRI: (ia o foaie și citește): Ă...ă... Da: „Față de urmările unei partide din acest principat, dă următoarea deslegare: Niște asemenea comitete neștiute de guvern având ramificații în toate reședințele județene, care publică programe și proclamații, nu pot fi îngăduite... să se confiște și să se distrugă orice program sau proclamație care are tendințe unioniste, iar făptașii să fie arestuiți.”

ALECSANDRI: Ei, a venit vremea, bădie,
Ori să zacam la moșie,
Ori ieșim la drumu-mare
Pentru-a țării bunăstare...

NEGRI: Deocamdată pe drumu-mare vine o caleașcă... A! Sunt Catinca și Cuzachi... Se petrece ceva la Ieși...

ALECSANDRI: Prințesa Cocuța Vogoride? Om afla cu ce se mai istovește Caimacamul la Curte.

(Intră prințesa Vogoride, 28 de ani, o tânără brunetă, cu cărare pe mijloc, având un aer distins, cu zâmbet ușor ironic. E însoțită de Al.I.Cuza (37 ani, în uniformă)

ALECSANDRI: Prințesă! Domnule căpitan...

COCUȚA: Domnule Alecsandri! Bădiță Costache! Pentru că-ți tulbur tihna, îți cer iertăciune, cu jalba pe vârful buzelor (îl sărută) Așa...

NEGRI: Bine-ai venit Catinică, și tu Alecule...

ALECSANDRI: Alecule, vină-n brațe să te strâng!

CUZA: Bazil! (îl imbrățișază pe Alecsandri; se întoarce spre Negri): Iertare că dăm buzna, dar eu n-am nici o vină, sunt la ordinele mărilor lor (râzând): caimacameasa a poruncit, iar eu...

ALECSANDRI: Tu, cavaler desăvârșit, nu puteai s-o leși sângurică...
Îți sfârâiau călcăiele, căpitănaș poznaș!

COCUȚA: Nu mai e căpitan! Azi, la plecare, caimacamul l-a

ridicat maior.

NEGRI: Felicitări, la mai mare!

ALECSANDRI: (recitativ): S-agiungi, până sus, la soare!

Cuzachi e maioraș,

Mor fetele de la oraș!...

(arătând la umăr): Dar nu se vede...

COCUȚA: Nu și-a cusut tresele că n-a găsit o mândruță pricepută la mână acul.

CUZA: Nimeni n-are ace ca mata.

NEGRI: Ți-o fi fost frică de înțepătură?!

CUZA: Nu, boierule, până nu vine ordinul, nu le pun.

COCUȚA: Dacă mai aștepți puțin, îți vei coase trese de colonel.

ALECSANDRI: (recită): Când vei fi polcovnic,

Tii, ce mai ibovnic!

NEGRI: Deie Domnul!

ALECSANDRI: Dar soțul nu-i gelos, că-i pleacă doamna la drum lung însoțită de-un berbant așa chipeș?

NEGRI: ...Până se scarpină el la glăgorie!...

CUZA: O fi fost, da' l-am domolit spunându-i că pe domniță am ținut-o-n brațe de mult, când aveam vreo 10 ani... Ba, i-am cerut și mânușița înghețată... Odată, când eram pe derdeluș cu sania...

ALECSANDRI: Auzi moțpanu' ce precopt era porucicu! Oficier, de! (toți râd, Negri îl bate pe umăr, arătându-l pe Cuza)

NEGRI: Ehe! Atunci când venea cu tușa Sultana, maică-sa, lua și giuca duduca pe genunchi; râdeau amândoi de răsuna toată vaea Covurluiului.

CUZA: ... și i-am mai spus caimacamului că pentru mine prietenia-i sfântă.

NEGRI: Prietenia, cu cine?

CUZA: Asta n-am mai spus. (toți râd)

ALECSANDRI: Și, te crezu?

CUZA: Când a aflat că doamna lui vrea să vină la Mânjina, chiar soțul m-a trimis cu Catinca, nu atât s-o păzesc, cât să vă supraveghez, cu ordin să n-o scap din ochi, da' ochii să-mi fie: unu' la făină, altu la slănină (zâmbind, arată spre cei doi)

ALECSANDRI: Cred că pentru caimacam eu îs doar făină hurluită;

tu, bădie, tre­bue să fii șunca cea grasă. Că-i stai ca un ghimpe în șale și nu știe cum să te scoată. De!... Îi ești neam!

COCUȚA: (care și-a scos pălăria și mantoul de călătorie) Ce gazde uricioase... Unde-i răscunoscuta ospitalitate moldovenească? Nici un pahar cu apă de izvor, să ne domolim de arșița drumului? Vezi, Alecule? Ei huzuresc ici, beau și-mbucă... Nu le pasă de noi.

NEGRI: Rodică! Adă o cofă cu apă și-un ștergar să se răcorească boierii. Și-ncălzește bucatele, c-or fi flămânzi drumeții. (Intră Rodica cu cele cerute). Mai avem oarece prin cuhnie?

RODICA: Rogu-vă, boieri dumneavoastră, poftiți! Păi, mai găsim, conaș Costachi: o pulpiță, două, de mieluț, niște barabule coapte-n cuptor... Peste puțin e gata și borșul de ștevie...

NEGRI: Ei, nu! Iarba-i pentru noi. Mosafirilor pregătește-le fripturica. Vin de departe și uită-te la ei ce hămesiți par.

COCUȚA: Oi fi mata frate mai mare, da' nu-s hămesită de mâncare... (Rodica îi toarnă; se spală pe mâini și pe față)

CUZA: Dar, de ce?

COCUȚA (îl stropește cu apa): Alecule!

ALECSANDRI: Purtând cofița cu apă rece

Pe ai săi umeri albi rotunjori,

Juna Rodică voioasă trece,

Pe lângă junii... conspiratori.

...Iar tinerețea-i ne dă fiori!

RODICA: ... Boierule, nu-ți râdi ... (dă ștergarul Cocuței, apoi îi toarnă și lui Cuza, care se spală)

ALECSANDRI: S-agiungi Rodică, s-agiungi mireasă!

Calea să-ți fie numai flori

Și casa casă, și masa masă

Și sânul leagăn de pruncoșori.

CUZA: Ca mâine giucăm la nuntă!

RODICA: (roșește, lasă cofița și fuge) Nu mai șugui, boierule. Io mi-s fată cinstită. Nu mi-i gându' la măritiș.

NEGRI: Nu te sperie, copchilă, că dumnealui e învățat să stihuiască în acest cerdac... Steluța... Acu' Rodica...

ALECSANDRI: (tresare): Bădie, nu obrinti rănila vechi...

...,Tu, care ești pierdută în neagra vecinicie"...

COCUȚA: (întinzându-i prosopul lui Cuza) Te ștergi odat' cu mine pe același ștergar, sau ți-e frică să ne certăm.

CUZA: Nu mă tem, da'...după dumneata, să-ți rămâie pe ștergar mângâierea mânușitelor... (îi sărută mâna, luând ștergarul)

COCUȚA: Aleculee!...

ALECSANDRI: (mai mult pentru el):

„... Apoi închipuirea își strânge-a sa aripă
Tablourile toate se șterg, dispar încet,
Și mii de suvenire mă-ncungiură-ntr-o clipă
În fața unui tainic și dragălaș portret”.

(oftând): Of, viață, viață! Fir de ață!...

COCUȚA: (către Negri): Ce-i cu domnul Alecsandri, de-a devenit melancholicos? Ați dat cep la vr-o budană cu deochi?

CUZA: O fi înamorat...

NEGRI: Și-a amintit de Elena, sora noastră cea dusă, Dumnezeuu s-o ierte...

COCUȚA: Domnul s-o țină în preajmă-i.

ALECSANDRI: ...O ține, că suflet curat ca al ei, nici îngerii n-au...

NEGRI: Hai să lăsăm tristețile; ia spuneți, ce vânt vă aduce pe nepregătite, la Mânjina?

CUZA: Cine începe, Catincă?

COCUȚA: Începe tu, Alecule... eu voi pune, la urmă, bomboanele pe colivă. (încet): Doamne! Ce parastas aș face!

CUZA: Știți ordinul dat de Vogoride?... Ei bine, a semnat mii de decrete de boierie, ca astea. Priviți (scoate câteva foi și le dă).

NEGRI: Titlurile și numele sunt rămase în alb...

COCUȚA: (râzând): Să-i dăm unu' și Rodicăi, ca foaie de zestre.

CUZA: Pârcălabii județelor trebuie să le ofere alegătorilor ce-și promit votul separatiștilor. În schimb sunt tăiați de pe liste toți cei care se bănuiește că ar fi pentru unire.

ALECSANDRI: (recită): Cei ce mă iubesc

Eu îi căftănesc...

Pe-alții, îi belesc!

... Iartă-mă prințesă... Așa o ieșit rima.

CUZA: Din 3000 de mari proprietari, figurează numai 350. Din 20.000 de proprietari mici, sunt incluși doar 2000. Din 12.000 de

ne­gu­țători și meșteșugari aflați în reședințele de județ, sunt reprezen­tați pe liste 1700 de alegători. Unioniști cunoscuți ca: Panu, Mavrogheni și alții au fost excluși.... Nu se mai poate! Vreau să-mi dau demisia.

COCUȚA: .... Tocmai acum când caimacamul a întocmit ordinul de a-l face maior...

CUZA: Costin Catargiu, Nicu Cantacuzino și bineînțele­le Fotiade, aranjează falsificarea alegerilor în divanurile ad-hoc. Și am aflat, prin oamenii mei, că Rusia l-a cumpărat pe Murad-bei să pregătească o lovitură.

ALECSANDRI: Murad-bei? Leșul acela turcit, care se chema Wierzbicki?

CUZA: El. Gura lumii zice că adastă în fața unui clondir cu holercă la hanul Baba-Rada. Se întâlnește cu tot felul de vântură lume. La Iași au apărut câteva sute de haidoși poloni. Cică vor să facă zavistie pentru a fi ales domn Grigore Sturdza.

COCUȚA: Beizadea vițel, se vrea bou cu cunună!

NEGRI: Și muscalii-i finanțează?

CUZA: Da. Prin ban­cherii Șmul Rabinovici și Leiba Kan. Au fost văzuți întâl­nindu-se în Iași cu Popov.

ALECSANDRI: Consulul rus?

COCUȚA: El. Cine altul? De-o parte rușii, de alta habsburgii, iar turcii ici, dincolo de Dunăre. Vogoride știe, da' închide ochii.

ALECSANDRI: Ce de șolticării!

NEGRI: În loc să huzurească, atât cât mai poate, el...

ALECSANDRI: Mogâldanu dracu! Vede­a-l-aș zduh­nit pe patașcă! Iartă-mă prin­teșă.

COCUȚA: Zi-le, domnule dragă. Și-n mine rănile obrintesc. Aș porni și mâine încotrova!

NEGRI: Încotro, surioară?

COCUȚA: Spre Paris... dar acu' n-am voie; vorba moldovanului: s-a rupt oiștea la căruță și n-am cai de teleguță.

CUZA: Cum se poate ca un tratat care a costat atâtea jertfe și suferință, un act care a fost dez­bătut și sub­scris de cele mai mari puteri din lume să fie sfârâmat în aplicarea sa!?

NEGRI: Și redus la o înșelătorie veterată.

CUZA: Nu e posibil ca un umil funcționar al Înaltei Porți, un

caimacam.... Iartă-mă prințesă!... Să poată, fără frică de pedeapsă, să-și bată joc de o țară. Chiar țara care l-a adoptat și înălțat.

NEGRI: Trebuie să afle toate coțcăriile astea și comisia specială a Marilor Puteri. Am să-i scriu o epistolă lui Rallet, ca să-i zică ambasadorului Franței.

CUZA: Nu vreau să fiu părtaș la matrapazlăcuri. Onoarea îmi cere să demisionez. Las și pârcălăbia și uniforma!

ALECSANDRI: Alecule, nu te pripi! Locul tău pe lângă Vogoride ne poate aduce noi informații, să știm ce și cum să acționăm.

CUZA: Dar obida mi-a ajuns pân-aici! (semn la gât)

NEGRI: Dovezi! Dac-am avea dovezi, nu vorbe!

COCUA: Ei, așa!...Acu' intră prințesa în scenă.... Cavalerie, dă-mi țoșca, rogu-te.... (Cuza îi aduce poșeta, scoate din ea un teanc de scrisori pe care le pune pe masă). Pofțiți dovezi, domnilor.

ALECSANDRI: Răvașe?

NEGRI: Ce-s astea?

COCUȚA: Șapțișpe scrisori. Toată corespondența secretă din aprilie pân-acu. Din Londra, de la frate-su, Alexandru Vogoride, de la Fotiade, de la socrul meu, de la ambasadorii Angliei și Austriei la Constantinopole, în fine... citiți!... În vremea asta să servim ceva rece. Rodică, fată! Adă câni și vinul cela brumărit; și vină fără teamă, că bădița Basil nu are timp de izmeneli poetice; e adâncit în mocirla prozii politicești. (Cei trei iau câte o scrisoare. Rodica aduce câni și o carafă. Cocuța servește): Sănătate, că-i mai bună decât toate!

ALECSANDRI: (citește): “Este mare nevoie să-ți dai din timp toate silințele ca moldovenii să nu-și exprime dorințele pentru Unire, pentru a te face vrednic de bunăvoința naltei Porți și de sprijinul Angliei și Austriei”.... Semnează Alexandru Vogoride!

CUZA: Tot o scrisoare a lui: “...Să urmezi orbește pe consulul austriac.... Va veni în curând ziua când te vei bucura și tu de rodul muncii tale....”

NEGRI: Ascultați ce scrie ambasadorul Porții la Londra: “ Eu nu doresc altceva decât să urmați aceeași cale ca și până acum și astfel numele vostru va deveni ilustru în Europa, iubit de moldoveni, demn de a fi rostit”,... etc, etc... Semnează Musurus Pașa.

CUZA: Iar cumnatu' Fotiade: “ Mă mărginesc a-ți atrage atenția să

acționezi energic asupra alegerilor pe care trebuie să le grăbești cât se poate de mult, căci totul depinde de rezultatul lor”.

COCUȚA: Înțelegi acu’, bădiță, de ce am venit în mare grabă. Ești vicepreședintele Adunării Ad-hoc, deputat! Ce facem?

ALECSANDRI: Facem! Cum stihuiai în Doina cu care ne îmbărbătai în ’48?

NEGRI: Daleu! Măi român bărbate
Mai deșteaptă-te, măi frate!
Că de tine joc își bate,
Și-n robie tot mereu
Te ține-n lanțul cel greu
Lumea cea fără dreptate.

ALECSANDRI: Scrisorile astea trebuiesc publicate!

NEGRI: Și trebuie să agiungă pe masa comisiei Puterilor Garante. Plecăm la București!

RODICA: (intră în fugă): Conașule!... (îi șoptește ceva lui Negri)

ALECSANDRI: Hai, copiii de-același sânge!

Hai cu toți într-o Unire!
Libertate-acum sau moarte să cătăm să dobândim!
Pas, români, lumea ne vede....
Pentru-a patriei unire,
Pentru-a mamei dezrobire
Viața noastră să jertfîm!

NEGRI: Lasă poezia, Bazil, că ne paște o vizită... prozaică, așa cum bine-a zis Cocuța! Avem oaspeți nepoftiți; să mergem în casă. (Toți intră. Rodica trebuluiește pe lângă masă, în cerdac. Apare un agă.)

AGA: Ziua bună. (Rodica face o scurtă plecăciune și își vede de treabă): Fătucă, ți-a tăiat popa limba, sau ce? Ți-am dat binețe, nu-mi răspunzi? Hei, fată! Stăpânii-s acasă?

RODICA: (tace)

AGA: Nu ești tu copchila lui nea Mitu?... Că mare te făcuși!

RODICA: (aprobă în tăcere)

AGA: Ești mută? Unde-i boierul Negri? (Vrea să intre. Rodica i se pune în față) Fătucă, lasă-mă să intru! Oi avea tu ochi frumoși, da’ ei nu mă pot opri. (apar în ușă Cocuța și Cuza; Rodica se strecoară înăuntru)

COCUȚA: Pe cine cauți dumneata?....

(Aga se înclină, făcând doi pași înapoi)

AGA: Plecăciune prințesă Vogoride. Am ordin să opresc zavera și să confisc toate manifestele partidei ce-și zice unionistă; și să-l duc la leși pe cuconul Negri.

COCUȚA: Cine ți-a dat ordinul?

AGA. Știu și io?! De la pârcălăbie...

CUZA: (sever): Mă cunoști, agă?

AGA: Da, boierule. Plecăciune!

CUZA: Eu îs pârcălabul Galaților!... Și nu-mi amintesc să fi dat o asemenea poruncă.

AGA: (scoate o hârtie): E scris icaa, pe ordinu' de zi. (citește): Urgent!... Și m-am grăbit să-l ezece. Citiți, rogu-vă!

CUZA: Aha! O să regulăm treaba asta, mâine, la Galați.

COCUȚA: Și-apoi, arhon agă, aici la moșie nu suntem decât noi, maiorul Cuza cu mine. Dacă nu ne crezi, poți intra, să te convingi. (Aga face un pas înainte. Cuza i se pune în față).

AGA: Iertăciune! Îmi dați țidula?

CUZA: Rămâne la mine. Poți pleca.

AGA: Nu-mi purtați ranchiună, boieri dumneavoastră. Știți 'mneavoastră cum îi... Ordiniu-i ordin! Și dacă nu îndeplinești misia ești complotist...

COCUȚA: Liniștește-te. Tu n-ai vină.

CUZA: Mergi sănătos, omule... Raportează, cui te-o trimis, că aici erau doar caimacaneasa Vogoride și Alexandru Cuza.

COCUȚA: Maiorul ! Pârcălabul de Covurlui!...

CUZA: ... Veniți din ordinul caimacamului!

AGA: Cu plecăciune.... Iertați deranjul. (salută și iese)

CUZA: Ce repede aleargă răul! Aci e o mângălitură pe locul semnăturii. Cine o fi dat porunca asta? Bine că am agiuns noi înainte.

COCUȚA: Lasă-l în colo de ordin! S-a dus pe pustii!... Ei, Alecule, ce te faci, c-am rămas singuri!?

CUZA: Au plecat deja?

COCUȚA: Bazil și Costache au luat-o prin grădini spre calea Bucureștilor cu scrisorile lui Vogoride.

CUZA: Deie Domnul să agiungă cu bine și să le predea pe mâini bune, acolo unde trebuie!

COCUȚA: (cochetă) Or să ajungă. Dar se înserează. Dormim aici, mergem la mine, la Țigănești?... Sau ți-i frică de clevetiri?

CUZA: Gura lumii slobodă... Nu dau nici un fifirig pe ea. Câte poate băzni clevetitorul, să am eu atâți galbeni în teșcherea!

COCUȚA: Da. Da' nu iese fum până nu dai foc! Gura lumii zice că nu te-ai dezbărat de vechile metehne.

CUZA: Care?

COCUȚA: Duhănitul, cafegitul, jocurile de cărți și... femeile. Cu precădere cele tinere și oacheșe, că-s mai arzoaice.

CUZA: Aracan de mine! Da, mărturisesc. Duhănesc țigarete franțuzești, beau cafea turcească, joc conțina, dar cumpătat!, și iubesc ... cea mai frumoasă, cea mai arzoaie femeie !...

COCUȚA: Zău?..

CUZA: Zău.

COCUȚA: Însă umblă vorba că belgianu' cela, Liebrecht, îți aduce toate rapandulele din Galați.

CUZA: Săracul Charles! El n-are vină că-n cazinoul lui intră tot soiul de lume... Și dacă mă mai nimeresc și eu...

COCUȚA: Berbantule!... Cum faci tu de aburești răspunsu'; și cum știți să vă acoperiți voi, craii!

CUZA: Craiul nu are nici ochi, nici inimă pentru alte femei. El e înamorat peste poate de o prințesă!

COCUȚA: Zi-i zău!

CUZA: Zău!

COCUȚA: Nu te giura strâmb, că se plinește!

CUZA: Giur, pe ce mi-i mai scump!... Ah, Catincă! Dragă-mi ești, Cocuță! (o trage spre el)

COCUȚA: (aproape îmbrățișându-l): Alecule.... ce îți dorești?

(se privesc îndelung, apoi depărtându-se puțin)

CUZA: ...Întâi s-agiungă frații noștri cu „peșcheșul” de scrisori compromițătoare unde trebuie, apoi - iartă-mă - să fie prins Vogoride cu mâța-n sac. Ah! Aș vrea să spui tuturor ce-ai făcut tu azi pentru țară.

COCUA: Ce-am făcut?

CUZA: Ți-ai sacrificat onoarea și familia aducând scrisorile soțului.

COCUȚA: Visul românilor merită orice sacrificiu.

CUZA: Așa-i! De-aia, cel mai mult și mai mult doresc să se realizeze

Unirea Principatelor Românești într-o singură țară.

COCUȚA: .... Cu capitala la Galați, unde ți-i pârcălăbia... Că-n portul aista, plin de corăbii străine, găsești tot ce-ți pofteste inima: cafea, tiutiu, cazinouri și fete. Dar bagă de seamă, stau cu ochii ațântiți pe tine!

CUZA: Ce m-aș face fără migdalele astea mândre și frumoase?!

COCUȚA: Migdalele sunt și amare! Iar ochii mei pot fi ori de „mândră”, ori de „soacră acră”.

CUZA (râzând): Ei, Catincă, Cocuță... șugubeață-ai fost mereu... E prima oară, după mult timp, când mă simt liber. Te-aș invita la joc, dacă taraful ne-ar zice o horă... nu danțuri de-alea de salon.

COCUȚA: Rodică! Ia cheamă baragladina și oamenii, să încingem o horă, ici în bătătură!

RODICA: (intrând în fugă): Acușica! S-au adunat megieșii în grădină, de când s-o dat zvon c-ați vin't! Vor să vă vadă.(iese în culise)

COCUȚA: (ridică o cană) Pentru împlinirea dorințelor, Alecule!

CUZA: Pentru visele noastre! Pentru unirea Principatelor Române!

(pe fondul Horei Unirii cade):

CORTINA

INTERMEZZO

(În șput de lumină, Cuza depune jurământul)

CUZA (solemn): „Jur, în numele Prea Sfintei Treimi și în fața țării Mele, că voi păzi cu sfințenie drepturile și interesele patriei, că voi fi credincios Constituției în textul și în spiritul ei, că, în toată Domnia Mea, voi priveghia la respectarea legilor pentru toți și în toate, uitând toată prigonirea și toată ura, iubind deopotrivă pe cei ce M-au iubit și pe cei ce M-au urât, neavând înaintea ochilor Mei decât binele și fericirea nației române. Așa Dumnezeu și compatrioții Mei să-Mi fie întru ajutor!”

(Lumina se stinge încet. De asemenea și fondul muzical)

ACTUL II: GALAȚI

(Sfârșit de februarie, început de martie 1859. Terasa casei Cuza din Galați. Cocuța Vogoride, îngândurată, privește în gol. Intră Costache Negri)

NEGRI: Dragă surioară, îi frig. De ce nu-ți iei un mantou? Rodică! Ia vină-aici, în terasă.

RODICA (intrând): Poruncă.

NEGRI: Ați terminat pregătirile?

RODICA: Da. Doamna Sultana ține bucatele calde la cuptor și-a pus pe masă doar salata aia de beuf (pronunță fiecare literă)

COCUȚA: Beuf, fată dragă, adică de bou.

RODICA: Ce bou, că era vacă bătrână... A mai pus icre de știucă și de morunaș și niște măsline, da nu din cele negre.

NEGRI: Zi-i lui Ionică să aducă de la butcă țuica aia bună, să fie pe masă, nu holercă; lui Vodă îi place.

COCUȚA: Să pună și mastică de Chios, pentru doamnele mai simandicoase din suită.

NEGRI: Hai, du-te și vino repede. Adă-i mantoul doamnei Vogoride.

RODICA: Acușica! (iese)

COCUȚA: Gata bădie! Nu mai sunt Vogoride. Nu mai vreau! M-am săturat de veneticul din Fanar. Aștept să se imprimăvăreze și plec. Prietenii de la Paris mă cheamă. Conte Pavel Kiseleff, care acum e ambasadorul Rusiei, îmi oferă găzduire. Don Emmanuele Ruspoli, cumnatul lui, mă invită la Roma...

NEGRI: Nu se poate. Cum să te desparți?

COCUȚA: Nu-l mai suport! Mi-a mâncat jumătate din avere. Dacă nu mă despart, luându-mi ce a mai rămas, ajung în sapă de lemn...

NEGRI: Și el?

COCUȚA: El? Îl voi așeza, prin divorț, pe patele de unde l-am ridicat.

NEGRI: Totuși, aveți trei copii. Și mai suntem și noi. Ai făcut atâtea pentru țară, pentru idealul nostru. Alecu îți e recunoscător. Te vrea alături de el.

COCUȚA: Și ce să fac? Să-l las pe grec și să aștept... să aștept, ce? Alecu, oricât ar ține la mine, nu poate, nu are voie s-o lase pe Elena.

Copiii au crescut. Lucica, cea mai mică, are deja patru ani. Până m-oi așeza la Paris sau la Roma poate să rămână cu mama și franțuzoaica. Probabil, pe Emanoil îl voi lua cu mine. (intră Rodica cu un mantou): Ei, Rodică, ce preparative ați mai făcut?

RODICA: Păi doamna Sultana a pregătit un ospăț, ca de Crăciun. Nici nu știu cine o să mănânce atâtea bucate. Sărmăluțele învelite în foi de varză murată și câteva în foi de viță, colcăie la foc mic, într-un oloi de lut. Să fie servite cu mămliguță; da' mălaiul a pus de l-am fiert în lapte. Mai are tot felul de fripturi: de porc, de curcan, de vânat. A făcut și-un fel de pârjoale posmăgite...

COCUȚA: Șnițel se cheamă...

RODICA: Cum zici mata... Și cărnurile le-a asortat cu acrituri. A dat cep la o puțină cu murături. Mmmm!... Gogonele, castraveți, gogoșari, harbuji dăia mici, mici... Îți lasă gura apă, nu alta!

NEGRI: Dar ați pus și de cafea?

RODICA: Da' se putea fără! Am luat eu de la armeanu' din colț, de jos, din Ulița mare, Calea Domnească vor să-i zică acu'. Proaspăt prăjită și măcinată. Și-am pus la fiert pentru două rânduri.

NEGRI: (zâmbind către Cocuța) Cum două rânduri, Rodică?

RODICA: Păi doamna zice, una tare la-început și sictir-cafea mai târziu, ca să plece mosafirii (râd). Vă râdeți de mine...

ALECSANDRI (intrând cu un ziar în mână): Bădie, bădie, a ieșit Steaoa Dunării! Să vezi ce frumos o aduc din condei. (către Cocuța): Iartă-mă prințesă, dar sunt emoționat.

COCUȚA: Bazil, nu mai sunt prințesă nici Căimăcăneasă... (încet): ...și nici Vogoride, în curând.

ALECSANDRI: Pentru mine prințesă ai să fii mereu, zâna bună a basmului nostru poporan. (recită): Zână bună, inimoasă,

Ne faci viața mai frumoasă!

COCUȚA: Eei! Nici așa. Da' parcă voi ai să ne citești.

ALECSANDRI: Da. „Pretutindenî, suirea la tron a Înălțimei sale este salutată cu vivat Unirea. Poporul nu se înșală niciodată; el presimte că splendoarea tronului nu va micșora înaltele simțăminte de fericire națională ce Înălțimea sa le are în inimă; și astăzi fericirea Românilor este UNIREA PRINCIPATELOR. Să ne pregătim să-l întâmpinăm cum se cuvine pe principele Alexadru Ioan II!”

NEGRI: S-au strâns condeie valoroase la Steaoa Dunării. Și Urechea și Kogălniceanu ca și Mălinescu și Codrescu. Toți au articole scrise cu sufletul.

COCUȚA: Cu sufletul nostru românesc. Eram aici după alegerea făcută de Divan. Pretutindenii oamenii ieșiseră în stradă. Cred că erau peste zece mii de suflete.

NEGRI: Să fi văzut, Basil, ce luminații îndoite de frumoase la casele mai răsărite; erau întinse transparente mari cu Marca țării, țifrele prințului și dedesupt scris: Principatele-Unite Moldova și Valahia; asemenea era și pe ulița mare la Hagi Nicolea. La Mitachi, sub Mărcile întrunite ale ambelor Principate era scris: Vivat Principele Moldovei, Vivat Principatele Unite.

ALECSANDRI: Tot așa-i împodobit centrul Galațiilor acum, în onoarea venirii Domnului (citește): „De trei ori fericită zioa ace, când reprezentanții Moldovei întruniți în adunarea electivă, au dat Europei și lumii întregi dovadă că deși plecă capul înaintea unui fapt împlinit, respectează însă cu sfințenie sacrele credințe seculare ale poporului: Unirea Principatelor.”

NEGRI: Să vedem cum va fi convins Istanbulul de hotărârile noastre.

ALECSANDRI: Îl avem alături de noi pe Napoleon. Am primit o scrisoare de la Iancu în care zice că Împăratul și guvernul francez vor sprijini dubla alegere a lui Cuza.

COCUȚA: Cel puțin Alecu, pardon Principele!, este capabil de fapte mari și frumoase.

ALECSANDRI: Stai că zice și aici, în Steaoa: „Ce vor zice Puterile garante când vor avea a dezbate asupra unirii ca un fapt îndeplinit, noi am zis-o în unul din numerele Stelei”...

AGA: (din culise) Vreo doi să coboare-n râpă. Fiți cu ochi-n patru și păzăți! Se apropie Domnul Alexandru Ioan Întâi. (intră): Bună ziua boierii dumneavoastră.

NEGRI: Bună să-ți fie inima, arhon aga. S-a anunțat venirea Domnului?

AGA: Da, să trăiți. Alaiul a trecut deja Siretul.

NEGRI: Hai Cocuță să ne pregătim de-al întâmpina pe Domnitorul Unirii noastre visate. Basil, intri?

ALECSANDRI: Aș vrea să mă bag într-un colț, să mai pritocesc la

oda care am început s-o compun... (se retrage într-o latură a terasei).

(Cocuța, Negri intră. Rodica vrea să meargă după ei)

AGA: Fată! Te rog. Aastă o clipă. Ți-i frică de mine?

RODICA: De ce să-mi fie?

AGA: Vreau să vorbim puțin.

RODICA: Noi? Ce poți să-mi spui dumneata? Eu sunt sluga boierului Negri și nu primesc porunci de la altcineva.

AGA: Abrașă ești, fată dragă! Îmi placi. Dacă-mi îngădui aș vrea să te văd din când în când.

RODICA: Huștiuluc!... Oi fi 'mneata sturlubatic, da' nici eu nu-s coborâtă cu pluta pe Siret. Nu șugui!

AGA: Zău că nu glumesc, Rodică! Uite, acum în urbe toată lumea petrece. Te-aș duce la...

RODICA: (roșind) Nu știu dacă se poate. Boierul are nevoie de mine.

AGA: Domnul Negri nu-ți este stăpân. Mi-a zis că-ți e un fel de ... tutore.

RODICA: Când vorbirăți? De ce?

AGA: (Luând-o de mână): Păi dacă-mi placi, am cerut voie, ca un rumân cinstit, să-ți fac curte.

RODICA: Arhon agă, eu îs fată cinstită... Și nici agoaie nu vreau să fiu. (se smulge și vrea să fugă în casă)

ALECSANDRI (tăindu-i calea): Rodică, Rodică,

Nu mai ești tu mică.

Veni pe furiș

Timp de măritiș!

RODICA (ocolindu-l): Și mata te dăduși de partea mogâldanului! (iese)

ALECSANDRI: Glumesc, fată dragă! (către Aga): Nu-i purta pică, domnule Costantin.

AGA: Nu boierule, zău că mi-i dragă. Și am gânduri curate.

ALECSANDRI: Păi, îi cam făceai ochi dulci de-acum vreo doi ani când veneai pe la Mânjina cu poruncă să-l supraveghezi pe Costache și pe mine.

AGA: Vremuri tulburi, boierule! Nici nu știai de la cine primești ordinele și cui trebuia să raportezi. Degeaba eram eu cu sufletul spre

oameni când trebuia să-i asupresc. Misia-i misie! Bine că se limpezesc acum apele.

ALECSANDRI: Nici nu se poate altfel. Poporul nostru, de când l-a aşezat Dumnezeu pe aceste meleaguri, a fost mereu lovit de cei care voiau să-i ciuntească pământul. Dacă cei din Ardeal, Bucovina şi Basarabia ne vor urma pilda vom deveni o ţară cu adevărat mare, de care naţiile Evropei vor trebui să ţină seama.

AGA: Drept să spui, unirea a fost mereu şi-n sufletul meu, dar n-am crezut vreodată că cel care a fost judecător şi pârcălab de Covurlui să ajungă Domn. Iertaţi-mă boierule, îl ştiţi de mult pe Principele nostru?

ALECSANDRI: De vreo douăzeci şi cinci de ani. Încă aveam caş la gură când părinţii ne-au trimis să ne facem studiile la Paris. (zâmbind): Cinci copilandri care au fost găzduiţi pe Notre Dame de Champs. Mentorul nostru, Filip Furnarachi, nu reuşea să ne ţie din scurt; eram ca argintul viu.

AGA: Înţeleg. Ideile „Liberte, Egalite, Fraternite” le-aţi adus apoi în Moldova. Erau şi valahi?

ALECSANDRI: Acolo am realizat într-adevăr că sângele apă nu se face. Pe plaiul străinătăţii, trimişii din ambele Principate, dovedeam această zicere. Ne legam împreună la cea mai iuti vedere ca nişte fraţi buni ce s-ar întâlni după ani mulţi de despărţire. Ne ajutam la nevoi, deprinzându-ne astfel la ideea mântuitoare a Unirii Româneşti.

AGA: Vorbiţi atât de frumos! Cred că v-au rămas întipărite în suflet acele momente. Eu pe Vodă l-am întâlnit doar aici în Galaţi şi în giudeţ.

ALECSANDRI: I-a spune-mi domnule Costantin, a fost clocot mare după alegerea de la Iaşi?

AGA: Păi întâi am avut de a face cu polonezii lui Murad Bei. Din ştiinţa mea au fost peste 1200. Noi, pe aici, am priponit numai vreo 40. Se buluciseră spre Focşeni, unde voiau să dea lovitura. După ce s-a dat în vileag complotul lui Grigore Sturdza s-au împrăştiat. Unii au reuşit să se îmbarce la Brăila, alţii au luat-o peste munţi.

ALECSANDRI: Beizadea viţel / S-a vrut domn niţel...

AGA: (râzând) S-au cam burzului grecii de pe-aci, dar fără vlagă. De ce i se spune Beizadea viţel?

ALECSANDRI: He, he! A fost crescut de tată-său cu gând de mărire. E drept că şi el s-a vrut domn al Principatelor, dar impus cu forţa, nu

prin voința nației. De mic, grija lui era să-și întărească trupul; alerga și se obrintea cu greutate. Nu'ș cine, vreun megieș, l-a sfătuit să ridice zilnic pe brațe un vițel nou născut; creștea vițelul, creștea greutatea... De acolo i se trage.

AGA: (râzând) Și când vițelul a devenit bou l-a mai ridicat?

ALECSANDRI: N-a apucat. Dar a apucat-o el pe căile politichiei. Sturdzeștii s-au vrut mereu, de când au venit din Fanar, domni în țările române.

AGA: Aha! De aceea au cântit grecoteii de-aici! În rest, tot poporul a primit vestea alegerii Principelui Cuza cu mare bucurie. Domnu' Balaban, locțiitorul pârcălabului a ieșit în stradă alături de oameni. Patru nopti în șir orașul a fost iluminat, nu se auzea decât „ura” și strigăte de bucurie, dansa și bogatul și săracul. Batalionul de pedestrimă a mărșăluit prin tot centrul cu colonelul Steriade în frunte. A doua zi a participat și comunitatea greacă. Și-a arătat simpatia prin Ștefan Ghiondi, într-un mod solemn.

ALECSANDRI: Da, Alecu este iubit în Galați, iar acum a devenit eroul național pentru a doua înviere a împilatului nostru popor.

AGA: De la prăvălia lui Manolachi Mitachi până dincolo de prăvălia Hagi Niculcea n-aveai loc de omenet. La consulatul franțuz se striga: „Trăiască Franța! Trăiască Napoleon! Trăiască Principatele Unite!” Ostașii strigau și ei: „Trăiască prințul Alexandru Cuza! Trăiască locotenentul de Pârcălab! Trăiască compania!” O persoană, care mi s-a spus că se numește Gheorghe Manto, striga să trăiască România. Dever mare, ce mai!

ALECSANDRI: La Ieși a fost la fel. În drum spre București, Focșaniul clocotea și el. Să fi văzut bucuria rumânilor din capitala Valahiei după ce a fost ales Domn tot Cuzachi.

VOCI (Se aud aplauze, strigăte): Vine Principele Cuza! Trăiască Domnitorul Principatelor Unite! Trăiască Vodă Alexandru Ioan Întâi!

(Din casă ies Cocuța, Negri, urmați de Rodica cu o tavă având tradiționala pâine cu sare și o ploscă).

ALECSANDRI: (ia plosca și o dă Agăi, împingându-l ușor): Hai curaj, Costantine. Poate prinzi măcar un iepure din doi.

AGA (stând solemn lângă Rodica, în șoaptă): Fată frumoasă, vezi că soarta ține cu noi? Hai, nu fi hapsână, zâmbește! Zău că-mi ești dragă.

RODICA: Boierule, eu nu știu multe, da' dacă mă tot învălătucești

cu vorbe de astea, dau cu tava după tine!

AGA: (Râde) Mi-ești dragă.

(Rodica nu apucă să-i răspundă pentru că intră Cuza)

CUZA (rupe o bucățică de pâine, o înmoaie în sare, o mănâncă; apoi ia clondirul și după ce soarbe, se întoarce către cei adunați în culise): Bine v-am găsit, cetățeani ai urbei Galați, compatrioți din Moldova, oameni liberi ai Principatelor Unite. Cu mila lui Dumnezeu și voința nației, fost-am ales Domn al Țărilor Române. Ne adresăm către voi, dorindu-vă pace și fericire! Vom fi Domn constituțional. Sfătuim și îndemnăm pe toți compatrioții noștri de orice stare și condiție ca să uite dezbinările și urile trecute. Misia Noastră este mare și foarte grea. Legile căzute în părăsire trebuie să-și redobândească toată autoritatea. În viitor, fiecare cetățean, fără osebire, să fie apărat în onorul, în viața și în averea sa. V-om căuta a răsplăti toate meritele, tot devotamentul, tot serviciul onorabil al funcționarilor mari și mici. Guvernământul nostru este nestrămutat hotărât de a pedepsi fără cruțare și cu toată asprimea legilor tot abuzul și toată călcarea de lege. (urale) Vouă și tuturor compatrioților noștri vă adresăm Domneasca și frățesca noastră urare. Dumnezeu să binecuvânteze Principatele Unite. (aplauze)

AGA: Măria ta, în numele obștei, a tuturor supușilor din Galați și Covurlui vă urăm Domnie înțeleaptă și bine ați venit pe aceste plaiuri. Actul declararisitoriu al vroinței obștești v-a dat puterea să stăpâniți deopotrivă Moldova și Valahia. Prin mine, cetățenii urbei vă cer îngăduința ca Ulița Mare să se numească de acum Calea Domnească...

CUZA: Fie după voia voastră!

AGA: ...Și vă supun doleanța de a menține portul franc în Galați, precum și așezarea unui intrapozit pentru a avea sloboda și putincioasa plutire precum și neîmpiedecarea negoțului în tot feliul pe Dunăre, până la Marea Neagră. Vom fi fericiți sub Domnia Voastră căci dreptatea și dezinteresul Vostru este cunoscut. Felicitări și omagiuri! Trăiți întru mulți ani și fericiți, să stăpâniți cu pace. Trăiască Alexandru Ioan Întâi!

(mulțimea repetă urarea)

ALECSANDRI: Permite-mi, Principe, ca urarea mea să conțină vorbele lui Iancu, frati-meu: „Adus la Domnie printr-o adevărată aclamație, Măria Ta nu ești numai un Principe Român; alegerea Măriei Tale ia proporțiile unei declarații politice; ea este un protest național

împotriva încălcărilor streine. Alexandru Cuza poate și trebuie să fie adevăratul întemeietor al naționalității române, al cărui prim strigăt de libertate a fost Unirea Principatelor”

(voci, urale): Trăiască Principatele unite! Trăiască Vodă Cuza!

NEGRI: Oameni buni, când visul nostru îl vezi împlinit, când pe tronul lui Ștefan cel Sfânt urcă un om al pământului, nu un venetic, când sub sceptrul său se realizează Unirea ca pe vremea lui Vodă Mihai, nu putem decât să ne împlinim pieptul cu bucuria împlinirii. Să ne dăm mână cu mână, cum a zis atât de frumos fratele Bazil, și să întindem hora mare. Că nu este sărbătoare pentru român în care să nu se joace. Hora-i o scumpă moștenire strămoșească, ea este simbolul vieții noastre naționale, căci ea închipuește unirea. Să fim dar uniți, ca Domnul să fie una cu țara și țara una cu Domnul. Să trăiești Măria Ta. Să trăiască România! (urale; se aude „Hora Unirii”)

ALECSANDRI: Încerc să-ți scriu o odă, Măria Ta, însă emoția copleșitoare îmi încâlcește cuvintele. Dar mă leg, ca în lunga-Ți domnie care Ți-a hărăzit-o Dumnezeu, să mă fac cronicarul faptelor tale... și voi termina și oda (recită):

Văzutu-te-am în pace suind scara mării
Și-n pace luând calea augustă-a nemuririi,
O! Scump amic, Domn Mare, O! Nume cu splendoare
Sădit pe miriade de libere ogoare!
Apari cu strălucire în planul vecinicii
Și vecinice mari fapte tu dăruai României,
Nălțând din părăsire antica-i demnitate
Prin magica Unire și sacra Libertate.

(voci, strigăte)

CUZA: Vă mulțumesc oameni buni! Dar, rogu-vă, lăsați-mă să intru în casă să sărut mâna neneacăi, să-mi îmbrățișez prietenii și să mă hodinesc. Mergeți în pace. Trăiască Sfânta Noastră Unire! (strigătele se îndepărtează): Frate Bazil, nene Costache! (îmbrățișări): A, prințesă! N-ai făcut nici o urare, dar de îmbrățișat te pot îmbrățișa?

COCUȚA: Urările mi le știi de mult și sper să se împlinescă toate. Și dacă protocolul unui principe te lasă, primesc cu drag îmbrățișarea ta.

CUZA: Să intrăm în casă, că mama s-o fi săturat adăstând.

(toți intră în casă. Rodica e oprită în prag)

AGA: Hei, fată, că nu vrei să mă învrednicești nici cu o privire, pricep, dar nici plosca n-o iei? Hai, hai!... nu te burzului. Poftim, ține. (o apucă de mână): Chiar nu mă plăci, deloc, deloc?

RODICA: Agă, nu vreau să te necăjesc, da' eu îs fată săracă, din popor, îmi știu lungu' nasului; nu ridic ochii la boieri căftăniți.

AGA: Și eu îs fiu de țăran, d-ici, de pe malul Suhurluiului...

RODICA: De unde?

AGA: Din Pechea. Te știu de mică, de pe când veneam cu taica la moara lui moș Vasile... Te-am văzut crescând și mi-ai căzut dragă. Am gânduri curate, zău!

RODICA: Boierule...

AGA: Gheorghe!... Zi-mi pe nume. Gheorghe Costantin îmi spune.

RODICA: Știu... Da' nu știu ce să zăc... Oi avea 'mneata gânduri curate, da'... (neagă)

AGA: Înțăleg... De-ai te-am pohtit la o primblare în târg... Să ne cunoaștem.

RODICA: Dacă m-o lăsa boier Costache, poate.

AGA: Te lasă, dacă-i zici. Ți-aș povesti visele mele.

RODICA: Ce vise?... Și ce mă privesc pe mine?

AGA: Păi, în toate ești tu. Te văd așteptându-mă în uliță, ori stând într-un jeț și țesând o horbotă pentru corniza din camera bună. Câte-odată mi te închipui ațipită pe albul de damasc și, încet, să nu-ți tulbur somnul, te acopăr c-o velință... Nici să-ți mângâi cosița nu îndrăznesc, să nu te deștept...

RODICA (zâmbește): Zărghit ești, boierule!

AGA: Gheorghe... Gheorghe Costantin!

RODICA: Niciacum nu-i pot zăce pe nume unui boier.

AGA: Dar nu-s boier! Sunt nepot de răzăș. Îs fiu de gospodar din Pechea. Spune, te rog, să te-aud! Hai: Ghee...

RODICA: Ghe-or-ghe... Costantin. Na!

AGA: Ah, Rodică! (vrea să o îmbrățișeze)

RODICA (se smulge și fuge spre interior) Nu! (se lovește de Cuza): Iertăciune!

CUZA: Ho, că nu dau turcii! Ce-i don' Costantin?... Îmi gonești supușii?

AGA: Io aș vrea s-o prind cu arcanul cununiei... Da-i abrașă, rău!

Mă iertați, Înălțimea voastră. Permiteți să mă retrag.

CUZA: Du-te. (spre interior): Bazil, vino te rog! Și dumneata nene Costache, să duhănim o țigară la cafea și să tăinuim puțin.

ALECSANDRI: Da Măria Ta. La ordin.

NEGRI: Poruncă, Principe.

CUZA: Lăsați protocoalele. Sfătuiți-mă ca buni amici. Uite, Nicolae Măgură mi-a trimis un raport cu rugăciunea de-a-nființa la Iași o școală de chirurgie.

ALECSANDRI: Te și găsi! Nu i-ai zis de experiența care ai avut-o la Paris când voiai să te faci doftor?

NEGRI: Io nu știu. Povestiți-mi.

ALECSANDRI: Era prin '35, '36 parcă. Catindații la Școala de Doctori au fost duși la o lecție practică: diseecție la morga spitalului. Și uite, cât îl vezi de mare, era să leșine și și-a dat tot stomahul afară din el.

CUZA: Ei, ce timpuri!... Ce facem cu cererea lui Negură? Unde ar putea să aibă locaș, pentru că, la vremile ce vin, ne trebuie doftori, în special chirurghi.

NEGRI: Ar fi loc în aripa din spatele caselor Cazimir, în care funcționează Academia Mihăileană.

CUZA: Aha! Așa să fie. Măine dau pravilă. Mai e o problemă tare încâlcită. Am primit vești că Puterile Garante se ciondănesc. De aceea te rog pe dumneata, bădie Costache, să pleci în grabă la Constantinopol să ne reprezinti la Înalta Poartă.

NEGRI: Dar parcă a plecat acolo boier Filipescu?

CUZA: Ce poți face și desface dumneata, nu poate nimeni. Acolo e punctul nevralgic. Pentru tine Bazil am pus la cale o primblare mai lungă. Să mergi la Torino apoi la Paris și la Londra. Trebuie să deschizi toate ușile, pentru a ne accepta Marile Puteri.

NEGRI: Dar mai sunt Viena, Berlin, Sant Petesburg.

CUZA: Pentru Berlin și Viena l-am investit pe Ludovic Steege. Pe Obolenski l-am trimis deja la Sant Petesburg. Lupta mare e cu Împăratul Napoleon și pașalele de la Țarigrad; de aceea vreau să vă trimit pe voi. Vă rog să acceptați.

NEGRI: Voi cere audiență marelui Vizir și-i voi ține o preadoslovie până va recunoaște dubla alegere a Înălțimii Tale.

ALECSANDRI: La Paris, e Iancu, frati-meu. Voi pune umărul alături

de el și, profitând de noua înțelegere între Englitera și Franța, sper să avem și voturile lor în recunoașterea Principatelor.

CUZA: Așa să fie.

(intră Cocuța, care rămășă în prag privește melancolic spre cei trei)

CUZA: Vă rog să vă pregătiți și să porniți cât mai grabnic la drum. Te invidiez, Bazil, că vei merge în Orașul Lumină.

COCUȚA: Poate mă iei și pe mine, că tot vreu să pornesc într-o călătorie.

CUZA: Unde să pleci, Catincă? Locul tău e aici, lângă mine.

COCUȚA: Nu, Alecule. Voi pleca... Las-că vorbim noi mai târziu.

CUZA: (către cei doi): S-a întâmplat ceva? Voi știți și nu-mi spuneți?

ALECSANDRI: Zău că nu am habar. Dar s-o însoțesc pe prințesa noastră ar fi o mare bucurie: Ioana d'Arc a românilor vizitează Parisul!

COCUȚA: De ce-mi spui așa?

ALECSANDRI: Păi, ei i se datorează eliberarea Franței...

NEGRI: Tot ei, încoronarea lui Carol al VII-lea, la Reims.

ALECSANDRI: Când urmașii vor studia hrisoavele și vor afla tărășenia cu scrisorile caimacamului, vor înțelege importanța gestului domniei tale...

CUZA: Sacrificiul!

NEGRI: Unirea țărilor noastre și suirea pe tron a Domnului, se datorește sacrificiului tău, Ioana d'Arc a Principatelor Române!

COCUȚA: Ia nu mă mai aghesmuiți! Domnule Bazil, zi-mi, când vrei să plecăm?

ALECSANDRI: Sluga dumitale, prințesă Vogoride.

COCUȚA: Prefer să-mi spui pe nume, sau dacă vrei protocoale, zi-mi Conachi că nu m-am dezbarat niciodată de numele familiei.

(intră în fugă Aga)

AGA: Măria ta, în Piața Mare au fost prinși fo patru complotiști de-ai lu' Murat Bei. Se aghesmuiseră și țipau că, dacă vor, schimbă Domnul. I-am băgat la zdup dar nu știu ce să fac. Îi trimit la Ieși sau la București?

CUZA: Însoțește-i în port și imbarcă-i! Să plece cât mai departe.

NEGRI: Cum așa? Dai drumul complotiștilor?

CUZA: Grigore Sturdza i-a adunat. Dar tot el s-a dezmințit de ei. Să plece în cele patru vânturi și să nu mai vină niciodată la noi.

ALECSANDRI: Beizadea vișel a vrut să ia tronul principatelor cu forța. Mercenarii lui sunt bieți oameni de strânsură, veniți să câștigel un ban.

AGA: Măria Ta, agia crede că trebuie luate hotărâri energice pentru a închide gura celor din vechile partide ce cârctesc împotriva Domniei Tale.

CUZA: Domnule Gheorghe Costantin, grija Principelui e de a pune în capul administrațiilor locale oameni curați. Legile trebuie să-și recapete toată autoritatea. Că poliția, fiscal și funcționarii statului nu își fac datoria, beau și mănâncă împreună cu hoții și trădătorii, știm. Nădejdea noastră rămâne doar în voi, armata română. Pe vinovați areștuiți-i și-i trimiteți la judecată; nu prăpădiți aiștea.

AGA: Ascult porunca!... Și?... Le dau drumu'?

CUZA: Nu le dai, îi îmbarci, zicându-le că dacă mai pun picioru' pe pământ românesc, va fi vai de ei! Zi-le că nu mai suntem sat fără câini.

AGA: Am înțeles. Trăiți! (Aga iese)

NEGRI: Nu te arăți prea blajin?

CUZA: Nu vreau să-mi încep domnia cu vărsare de sânge. Puterile Garante trebuie să audă că aici, acum, totul se așează la umbra legilor, în pace și armonie. După atâta zaveră, e vremea să ne ocupăm de bunăstare, de suflet și trup. Nu-i așa, Catincă?

COCUȚA: De-i pace-n suflet!... Ei, cum o vrea Dumnezeu și Sfinții Părinți.

CUZA: A, da!... Mai voiam să vă cer un sfat.

ALECSANDRI: De-om fi în stare, și l-om da.

CUZA: Promiserăm că vom împrorietări țărani... Dar de unde atâta pământ? Dacă iau de la boieri...

NEGRI: Vălei!... Ți-i pui în cap!

ALECSANDRI: Dar, trebuie, bădie Costache! Suferința clăcașilor ai auzit-o de-atâtea ori.

NEGRI: Principele nu trebuie să-noate în ape tulburi.

CUZA: Ei bine, domnilor! De mai multă vreme există soluția, dar nu-i venise timpul propice: moșiile mănăstirilor închinat. Să nu mai trimitem atât bănet la metocile din Locurile Sfinte.

NEGRI: Da, un sfert din suprafața arabilă a țării aparține mănăstirilor închinat. Am adunat câți bani iau calea străinătății. Știți?

CUZA: Peste șapte milioane de franci.

ALECSANDRI: Dar Regulamentul Organic a stabilit că o pătrime din venituri, după ce se dau pomeni săracilor și zestre fetelor, să se dea statului.

CUZA: Călugării greci au refuzat. De la venirea fanarioților au uitat de obligațiile în folos obștesc și-și bagă-n sutană tot câștigul.

COCUȚA: Alecule, eu nu mă amestec, dar nu te pune rău cu Dumnezeu.

NEGRI: Și mitropolitul Moldovei are nemulțumiri.

CUZA: Ia să vă zic o poveste: La București mi s-au oferit mai multe locații. Una dintre ele ar fi o aripă a complexului Cotroceni. Zilele trecute am vizitat Palatul Egumenic și cel al lui Șerban Vodă. Să fi văzut ce pahare și tacâmuri de argint aurit aveau pe masă. Oare cu acest lux se cuvine a se servi de ele un călugăr?

NEGRI: În cinci veacuri au avut de unde strânge bogății.

CUZA: Unui călugăr nu-i trebuie palate Domnești, ci o mică chilie în care să se culce jos pe o rogojină. Arhimandritul Nil nici n-a catadixit să dea ochii cu mine. Ei bine, vă întreb, pământul mănăstirilor închinat nu poate fi împărțit țăranilor?

NEGRI: S-ar putea ca rușii și turcii să se opună. Ei au beneficii de la Locurile Sfinte.

ALECSANDRI: Alecule... Măria Ta! Înțeleg... și ai dreptate, dar trebuie să fii cu băgare de seamă. Secularizarea averilor mănăstirilor închinat e un pas ca al echilibristului pe funie.

COCUȚA: Mai bine te-ai gândi să-ți faci o reședință proprie aici sau în Țara Românească.

CUZA: M-am gândit și la asta. Am aflat că Sturdzeștii și-au ipotecat moșia Ruginoasa Băncii Moldovei. Poate, cine știe ...

COCUȚA: Nu! E loc blestemat.

ALECSANDRI: Și părăsit din '47, de când a fost zavera cu Marghiolița.

CUZA: Nu știu de ce zici...

NEGRI: Costache Sturdza, Domnul să-l ierte, s-a-namorat de juna Marghiolița Ghica care, după ce și-a făcut de cap prin Constantinopol, s-a întors în Iași.

COCUȚA: Erai prea june, că ți-ar fi plăcut. Nurlie și iubeață. Soțul a

închis-o la Ruginoasa lăsând-o în paza lui fiu-său Săndulache.

ALECSANDRI: Dar Roznovanul ...

COCUȚA: ... ultimul amant din cei mulți...

ALECSANDRI: ... nu s-a lăsat păgubaș și s-a dus peste ei cu arnăuți. L-au omorât pe Săndulache și-a furat-o pe Marghiolița.

COCUȚA: Săracu Costachi Surdza a-nebunit. Și de-atunci palatul e bântuit.

CUZA: Hai, nu mai credeți toate bazaconiile. Om trăi și om vedea. Acum mă frământă pământul. Pământul acesta muncit și hrănit cu sudoarea și lacrima țăranului.

NEGRI: S-o luăm ușor, Principe, pas cu pas. Ai alte necazuri pe care trebuie să le regulezi grabnic.

COCUȚA: Ai grijă Alecule, știu că vrei să faci bine, dar nu te grăbi. Dacă Bădia pleacă spre Istanbul și domnul Bazil vântură Evropa, nu-ți mai rămân mulți sfetnici credincioși, cu capul pe umeri.

CUZA: E musai să plece... Dar tu, de ce vrei să mă părăsești?

RODICA (intră repede): Iertăciune! Doamna Sultana m-a trimis să vă zic: „Lăsați sporovăiala și duhănitul că se sleiesc sarmalele; nu mai adăstați!”

CUZA: Duce-vă-ți! Eu mai stau oleacă. (toți dau să intre) Cocuță! Nu mi-ai răspuns. De ce, unde să pleci?

COCUȚA: Oriunde-oi vedea cu ochii. Nu mai e de trăit cu hapsânul acela de om al meu. Om... al meu?! Mi l-au hărăzit alții, alții să se spele pe cap cu el. Al meu n-a fost niciodată. (schimbă tonul): Ce face Doamna Elena? Cum se simte în noua postură?

CUZA: După cum știi, s-a mutat duminică. Toată casa e talmeș-balmeș. Nu prea e-nvățată cu eticheta. A trăit totdeauna departe de societate.

COCUȚA: Adevărat. E o bravă femeie de casă, are tact și seriozitate. Îi ești dator, Alecule.

CUZA: Nu schimba vorba.

COCUȚA: N-o schimb. Noi doi, împreună nu putem fi. Doamna Elena e nevasta! Și nevasta ne va sta mereu împotriva.

CUZA: Nu șugui! Am nevoie de tine. Nu vreau să pleci.

COCUȚA: N-avem încotro. Nu vreau să dăm apă la moară bârfitorilor. Ești Domn, ai obligații și trebuie să respecti protocoalele. Eu mi-am

împlinit menirea. Cum zicea Schiller, poetul: „Maurul și-a făcut datoria, maurul poate să plece”.

CUZA: Dar eu? Ai fost mereu îngerul meu păzitor. Nu mă poți părăsi.

COCUȚA: S-a sfârșit Alecule. Când ceva se termină, se termină. Voi încheia această zăloagă din cartea vieții...

CUZA: Ce? Eu sunt o... un capitol?

COCUȚA: Amândoi am fost. Dar cartea trebuie s-o scriem mai departe, fiecare pe-a lui, păstrând amintirea... ce mie îmi îmbogățește sufletul.

CUZA: Dar inima? Chiar nu mai e nimic în ea.

COCUȚA: Inima unei femei bate mai repede ca inima unui bărbat. Simte ce trebuie făcut. Învață să-ți ascuți inima și mintea.

CUZA: Am învățat să nu-l rețin pe cel ce vrea să plece.

COCUȚA: Mulțam, că mă înțelegeți. (făcând o reverență): Domnia-ta...

CUZA: Nu-mi spune așa.

COCUȚA: Ba da, pentru că acum aș vrea să-ți zic câteva gânduri. Pentru că te cunosc. Doamne, nu-i permite inimii s-o ia 'naintea gândului. Fii învățătorul inimii tale. Nu te încrede în toți și în toate. Vorba se duce repede. Las-o pe „madame Chipiu”.

CUZA: Crețuleasca? Ce-i cu ea.

COCUȚA: Ei, poate că numai echitație, da' să nu treceți și la alte cavalcade. Am auzit c-a mai apărut una... trimisă, cică, de austrieci. Tu ești mare amator de a cunoaște femeii nostime. Potolește-te. Rangul nu-ți permite. Și nici Doamna Elena.

CUZA: Ei, lasă. Că nici ea nu fu ușă de biserică. Uiți de Mavrichi.

COCUȚA: Tu l-ai făcut colonel. Tu l-ai ținut pe lângă tine. Acu văd că ai mai tras un căpitan și-l ții aproape. Simt, cu inima mea de femeie, că nu ți-e credincios.

CUZA: De cine vorbești? Nicu Haralambie?

COCUȚA: El. Îi fug ochii după muieri și e-n stare de orice ca să ajungă la ele.

CUZA: Ei, nici chiar așa. Dacă stai lângă mine înger și giudecător s-ar putea să nu greșesc.

COCUȚA: Nu. Azi, acum, aici ne despărțim. Ne-am împlinit idealul, iar dorul nostru poate să ardă mocnit până se va stinge. „La orice

despărțire murim câte puțin”.

CUZA: Mă săruți?

COCUȚA: Nu. Sărutul despărțirii are izul sărutului Iudei. Eu, oriunde oi fi, orice oi face, nu te voi trăda. Adio iubitul meu Alecu. Mă plec înaintea Domniei Voastre, Principe.

CUZA: Ah, Catincă, Cocuță...

RODICA (ieșind din casă): Permiteți să vă spui...

AGA (intrând): Măria Ta! Barbu Lăutaru' cere îngăduința de a cânta noua horă. Și, poate, te prinzi și Domnia Ta în danț cu noi.

CUZA: Dacă-i horă românească, să zică! (aga face semn, se aud primele acorduri)

CUZA (deschide ușa): Prieteni, hai să dănțuim!

AGA: Joci cu mine, Rodică?

RODICA: Da... Nu... Nu știu de se cade...

COCUȚA: Când iubirea-ți bate-n poartă, nu pune zăvorul, fată!

(Alecsandri, Negri ies și se prind în horă)

CUZA: Hai, Catincă, dă-mi mâna, rogu-te.

(Cântecul lui CUZA):

Frunză verde de migdale

De la Milcov mai la vale

Mai la vale și la deal,

Pe ist mal și pe cel mal

S-a întins o horă mare.

Iată și Cuza călare

Care strigă-n gura mare:

Trage-ți hora cu-nfocare

Din Carpați și pân' la mare.

Cuza Vodă să trăiască

Oștile să le mărească

Țară mândră să croiască.

Cade CORTINA

BIBLIOGRAFIE

- „DANUBIUS“, vol. VI-VII, Galați, 1972 - 1973
- N. Oprea - *Dubla alegere a lui Al.I. Cuza în paginile Gazetei „Steaua Dunării”*
  - N. Corivan - *Politica externă a lui Al.I. Cuza*
  - Dumitru Ivănescu - *Date noi despre Al.I. Cuza înainte de domnie*
- ALEXANDU IOAN CUZA - *acte și scrieri*, ed. Junimea, Iași, 1973
- PAUL PĂLTĂNEA - *ISTORIA ORAȘULUI GALAȚI*, ed. Partener, 2008
- PRINCIPESA ELENA CUZA - *Corespondență și acte*, ed. Junimea Iași, 2009
- SÂNDEL DUMITRU - *Galațiul așa cum mi-l amintesc*, vol III, ed. Centrului Cultural Dunărea de Jos, 2016
- ACADEMIA ROMÂNĂ - *Tratat de Istoria Românilor*, vol VII, 2017
- C. BADEA-PĂUN - *De la Palatul Domnesc de pe Podul Mogoșoaiei la Palatul Regal de pe Calea Victoriei*, ed. Corint, 2017
- C. NEGRI - *Scrieri*, ed. Pentru Literatură, 1966
- V. ALECSANDRI - *POEZII*, Biblioteca Pentru Toți
- Articole din revistele MAGAZIN ISTORIC și HISTORIA

BRÂNCUȘIANA
sau
PROCESUL PASĂRII ÎN ZBOR

PERSONAJE:

WAITE – Judecătorul

THOMAS M. LANE – avocatul reclamantului

RUEBEN WILSON – avocatul Statelor Unite

EDWARD STEICHEN – fotograf și pictor

ROBERT I. AITKEN – sculptor

JACOB EPSTEIN – sculptor

WILLIAM H. FOX – director la Brooklyn Museum of Art

THOMAS H. JONES – sculptor

MILITZA PATRASCU – sculptor

Aprodul

Sala teatrului sugerează interiorul unui tribunal. Pe scenă, central, o estradă: pupitrul completului de judecată, fotoliul judecătorului; într-o latură boxa martorilor, a grefierului; de cealaltă parte băncile avocaților: Lane și Wilson răsfoiesc dosare. Fundalul este un ecran pe care vor fi proiectate „păsările” lui Constantin Brâncuși. La intrarea spectatorilor scena e în penumbră.

SCENA I

APRODUL (trece printre spectatori, urcă pe scenă): Ridicați-vă în picioare. Intră Curtea! Procesul este prezidat de onorabilul judecător Waite. (toate persoanele aflate în scenă se ridică în picioare. După ce își aranjează dosarele, judecătorul lovește de trei ori în masă)

WAITE (solemn): New York, ... noiembrie 1926. Se judecă procesul intentat de domnul Constantin Brâncuși, de naționalitate română, reprezentat prin domnii avocați Charles J. Lane și N. Speiser.

LANE: Prezent.

WAITE: Apărarea vânilor Statelor Unite este reprezentată prin domnii avocați R. Wilson și H. Higgibotham.

WILSON: Prezent.

WAITE: Procedura completă. Declar ședința deschisă!

LANE: Îmi permiteți, vă rog?

WAITE: Domnul Charles J. Lane, avocatul reclamantului. Aveți cuvântul!

LANE: Domnule judecător și onorată curte, clientul meu a fost crunt jignit prin faptul că vama Statelor Unite i-a taxat sculpturile pe care le-a expediat în țara noastră, ca pe niște produse industriale, considerându-le contrabandă cu obiecte de bronz lustruit.

WILSON: Îmi permiteți, vă rog?

WAITE: Probabil apărarea dorește o precizare. Interpelarea vi se admite, domnule Wilson.

WILSON: Din câte am înțeles, reprezentantul acuzării atacă vama Statelor Unite că ar fi încadrat la alt paragraf producțiile clientului său.

LANE: Foarte just.

WILSON: Dumneavoastră personal credeți că acest obiect nu este un produs industrial?

LANE: Nu. Nu este.

WILSON: Acest răspuns îi aparține clientului dumneavoastră sau este propria părere a unui onorabil cetățean american?

LANE: Domnul Brâncuși, „onorabilul cetățean american”, ca și mulți alții, pe care i-am citat ca martori, vă vor demonstra acest lucru.

WILSON: Sunt foarte curios, stimată coleg. Până atunci însă, acest obiect este numai un obiect. Industrial sau... decorativ, vom vedea! Rog să se țină seama de acest amendament.

WAITE: Curtea este de acord ca „proba nr. 1” anexată dosarului să poarte această denumire, pentru întreaga perioadă a dezbaterilor.

WILSON: Vă mulțumesc. Îl rog pe distinsul coleg să-și formuleze clar, concis, acuzarea.

LANE: Perfect.(întors către Wilson): Voi ține cont, colega, de sugestia dumată.(Catre judecător și sală): Onorată curte, cazul prezentat în fața dumneavoastră pune întrebarea dacă obiectul în bronz, menționat în factură ca „l'oiseau” – pasăre – este sau nu o sculptură sau o statuie originală produsă de un sculptor.

WILSON: Vă informăm că obiectul a fost taxat cu 40% din valoarea lui materială. Conform regimului vamal al Statelor Unite adoptat în 1922 paragraful 399, care se referă la articole sau mărfuri, incluzând și articole ornamentale sau decorative.

LANE: Vă mulțumesc pentru precizare. Clientul meu cere ca produsul de care este vorba să fie scutit de taxe, conform paragrafului 1704 din aceeași lege; lege care specifică inutilitatea practică a operelor de artă, sculpturi originale, după care nu s-au făcut mai mult de două reproduceri. Numitul Constantin Brâncuși este recunoscut pe plan internațional, fiind autorul unui mare număr de lucrări de artă plastică găzduite de colecții publice și particulare, de galerii naționale. Mai mult, chiar, „proba nr. 1” a fost achiziționată de un „onorabil cetățean american”, un specialist.

WAITE: Am înțeles că importatorul obiectului în cauză pretinde că este vorba de o lucrare originală.

LANE: Da, domnule judecător.

WAITE: Să fie audiați martorii.

APRODUL: Martorul numărul 1: Edward Steichen. (este introdus

Steichen, care se oprește la bară)

WAITE: Cum vă numiți?

STEICHEN: Steichen... Edward Steichen.

WAITE: Naționalitatea?

STEICHEN: Americană.

WAITE: Care este profesia dumneavoastră de bază?

STEICHEN: Fotograf. În momentul de față conduc secția de fotografii de la Muzeul de Artă Modernă din New York, sunt și pictor dar...

WAITE: Depuneți jurământul, vă rog.

STEICHEN: Jur să spun adevărul și numai adevărul... (vocea scade treptat. O dată cu ea și lumina generală din scenă. Un singur reflector de urmărire îl va păstra în lumina sa pe martor, care detașat de acțiunea scenei procesului va recita. La terminarea versurilor, lumina va reveni la normal, acțiunea continuând, ca și cum nici nu s-ar fi întrerupt).*

WAITE: Vă rog să răspundeți la întrebările domnilor avocați, în legătură cu cazul în speță. Pofțiți!

LANE: Doamne Steichen, sunteți importatorul articolului despre care este vorba aici și care se intitulează „O pasăre”... Vreți să comunicați curții ceea ce cunoașteți referitor la caracterul și turnarea acestui... obiect?

WILSON: Considerați că răspunsul martorului poate constitui o dovadă?

LANE: Evident.

WILSON: Cam șubredă... și neconcludentă... dar pentru bunul curs al procesului nu ne opunem.

WAITE: Puteți răspunde.

STEICHEN: În stadiul de față, această pasăre este rezultatul unei serii de opere similare la care domnul Brâncuși a lucrat în ultimii douăzeci de ani, timp în care a trecut prin diferite prefaceri, având în prima perioadă o mult mai mare asemănare cu o pasăre decât o are „obiectul” prezentat aici. Mă refer la „Măiastra” sau „Pasărea Măiastră”, operă a sculptorului datând, cred, din 1912 sau 13. Schimbând forma și liniile, domnul Brâncuși a ajuns la ceea ce consideră că ...

WILSON: Nu ne interesează ce consideră domnul Brâncuși!

WAITE: Da... Se admite. De unde știți că a ajuns la acest rezultat în mod treptat?

STEICHEN: Am asistat eu însumi, la Paris, la desăvârșirea operei și la polisajul ei. Am fost de față la grandiosul proces al...

WILSON: Deci reclamantul a mai avut de a face cu Justiția! Rog să se consemneze!

STEICHEN: Nu. Eu vorbeam despre procesul artistic de modelare. Un proces mult mai complex decât cel juridic. Prima variantă a operei, aici de față, a fost cioplită în marmură, după aceea s-a făcut un mulaj de ipsos și, după acest mulaj, lucrarea a fost turnată în bronz. Bronzul scos din tipar prezenta foarte vagi asemănări cu obiectul de față. Atunci domnul Brâncuși, cu pila și cu dalta a șlefuit și a cizelat bucata de bronz, dându-i strălucire, viață. Este unicul obiect de acest fel pe care sculptorul l-a făcut.

WILSON: Unicul?... Atrag atenția onoratei curți și domnilor jurați că martorul se contrazice: puțin mai înainte a făcut o enumerare de obiecte asemănătoare.

STEICHEN: M-ați înțeles greșit, domnule. E unica lucrare ... în bronz, având această formă. Până în prezent...

WILSON: N-am înțeles prea bine ... acest „prezent” ... Ce-ați vrut să spuneți? V-a mărturisit reclamantul că negoțul cu bronz șlefuit e o afacere rentabilă pe care vrea s-o extindă?

LANE: Mă opun!

WAITE: De ce, domnule avocat? Întrebarea e la obiect. Se admite. Vă rog, răspundeți.

STEICHEN: Această unică piesă, chiar de va fi precedată de multe altele, rămâne unică. Din câte îl cunosc pe domnul Brâncuși, va căuta prin lucrări repetate să-și perfecționeze ideea: simbolul acesta al înălțării, al descătușării din înlănțuirile terestre și gravitaționale. „Zborul m-a urmărit toată viața”, afirma odată. Așa a apărut „Măiastra” și „Coloana fără sfârșit” – un simbolic stâlp de stejar – ambele împodobindu-mi grădina vilei de la Voulangis, lângă Paris.

WILSON: Deci mai aveți și alte obiecte achiziționate de la reclamant?

STEICHEN: Da, domnule.

WILSON: Rog să se rețină.

WAITE: S-a consemnat.

LANE: Există precedente de reluare a unei idei, în opera domnului Brâncuși?

WILSON: Cuvântul „opera” e prematur, colega!

LANE: Cum să numim atunci, ca să nu fiți lezat, toate lucrările unui sculptor consacrat?

WAITE (bate cu ciocanul în masă): Vă rog, domnilor avocați, calm. (martorului): Răspundeți la întrebare.

STEICHEN: Da. Acum câțiva ani mi-a declarat, referindu-se la ciclica revenire asupra obsesiilor sale: „Voi găsi într-o zi, o altă interpretare mai bună. Cine va putea să pretindă că o operă de artă va fi în mod real terminată?” ... În sprijinul celor afirmate pot enumera câteva „reluări”: „Rugăciunea”, „Sărutul”, „Muza adormită”, „Prometeu”, „Domnișoara Pogany”, „Prințesa X”, „Păsări măiestre”, din ce în ce mai perfecționate ca linie, ca simbol, cunosc vreo șapte; iar „Păsări în spațiu”, oarecum asemănătoare acesteia, dar lucrate din alte materiale, trei.

LANE: Deci, după dumneavoastră, domnul Brâncuși este un artist, un sculptor la modă?

STEICHEN: Da, domnule. Cu amendamentul că nu e „la modă” ci modern.

WAITE: Nu văd diferența.

STEICHEN: Dacă-mi permiteți, vă pot explica.

WAITE: Da, dar scurt, vă rog.

WILSON: E nesemnificativ.

STEICHEN: Moda e schimbătoare, precum „moda vestimentară”... Arta este perenă, chiar dacă e încadrată de critici în diferite curente.

WAITE: Mda... bine... Continuați!

LANE: Fiți bun și spuneți Curții ceva despre reputația lui Constantin Brâncuși ca artist.

STEICHEN: Domnul Brâncuși s-a născut în anul 1876 într-un sat din România: Hobița, mi se pare, aproape de orașul Târgu Jiu...

WILSON: Nu ne interesează biografia reclamantului.

WAITE: De acord.

LANE: Vorbiți-ne despre o perioadă mai recentă, eventual cea de afirmare a sculptorului Brâncuși?

STEICHEN: Da. Locuiște la Paris de douăzeci de ani și a fost elevul lui Rodin, absolvind în 1907 Ecole des Beaux Arts. Este prezent în toate expozițiile de artă din Europa și America.

LANE: Ați văzut aceste expoziții?

STEICHEN: Numai pe cele din Paris, Londra, New York. El este considerat unul din cei mai de seamă sculptori ai celei mai moderne școli de artă. Brâncuși este reprezentat în Galeria Națională a României și într-o galerie scandinavă: Suedia sau Norvegia, nu-mi amintesc exact...

WILSON: Cum numiți dumneavoastră această piesa?

STEICHEN: Ca și creatorul operei: „Pasărea în spațiu”

LANE: Ca artist sunteți îndreptățit să ne spuneți dacă acest obiect este sau nu o operă și dacă, indiferent de denumirea ce-o poartă, este bazat pe un principiu estetic?

STEICHEN: Da. Este.

WAITE: Vă rog să vă explicați.

STEICHEN: În primul rând din punctul de vedere tehnic, obiectul are formă și înfățișare; este un obiect tridimensional creat de un artist: are proporții armonioase care trezesc în mine un simțământ de mare frumusețe. Acesta este și motivul pentru care l-am cumpărat.

WILSON: Puteți să fiți mai clar?

STEICHEN: Această pasăre îmi dă senzația zborului. Brâncuși a lucrat douăzeci de ani la ea până a atins acest stadiu în care liniile și forma închipuie o pasăre, sugerând, în același timp, zborul ei spre cer.

LANE: Înțeleg că nu i-ar trebui cuiva prea multă imaginație ca să considere „proba nr. 1” a fi într-adevăr o pasăre în zbor, ridicându-se de la pământ sau aflându-se în aer.

WILSON: Nu socotesc că este necesar să ne pierdem vremea pentru a dovedi acest lucru, ci dacă este sau nu o operă de artă!

LANE: Dar asta și doresc să demonstrăm...

WAITE: Aveți tot timpul, domnule Lane. Dezbaterile abia au început. Formulați-vă altfel întrebarea.

LANE: Găsiți vreo utilitate obiectului pe care-l vedeți?

STEICHEN: Nici una. Afară de cea estetică.

LANE: De fapt nici nu concepeți că ar putea fi încadrat în paragraful 309: articole și obiecte ?

WILSON: Mă opun ca răspunsul să treacă drept o concluzie legală.

LANE: Curtea a întrebat martorul dacă el ar considera acest obiect o pasăre, și eu l-am întrebat dacă ar putea fi folosit ca unealtă de bucătărie – la decojirea cepei, poate – sau de spital – la anestezierea bolnavilor, de exemplu.

STEICHEN: O operă de artă nu poate...

WILSON: Mă opun. Martorul nu are calitatea necesară. Iar modul dumneavoastră de interogare, ca și ironia strecurată este...

WAITE: Admit obiecția. Domnule Lane, vă rog să vă limitați la tonul decent. Continuați.

LANE: E de ajuns. Martorul vă aparține.

WAITE: Apărarea mai are de pus vreo întrebare martorului?

WILSON: Fiind vorba de importatorul acestui obiect și din poziția căruia rezultă că este posesorul altor două lucrări ale reclamantului, vă rog să se consemneze că ne aflăm în fața unui hobby al artistului Steichen Edward. Deci, nu avem nici o întrebare. Mai mult, considerăm mărturia ca neconcludentă.

WAITE: Vă mulțumesc, domnule Steichen. Sunteți liber.

LANE: Dar nu se poate! Afirmația colegului meu este...

WAITE: Am luat notă și de ea și de opoziția dumneavoastră. Martorul următor! (Steichen, nedumerit părăsește bara martorilor)

APRODUL: Martorul numărul 2: Robert I Aitken. (intră martorul)

WAITE: Numele dumneavoastră, vă rog. Naționalitatea?

AITKEN: Robert Ingerbold Aitken. Cetățean al Statelor Unite.

WAITE: Depuneți jurământul, vă rog.

AITKEN: Jur să... (același procedeu ca la martorul anterior. Versuri)*

WAITE: Care este profesiunea dumneavoastră?

AITKEN: Artist! Sculptor.

WAITE: Vă rog să vă formulați întrebările, domnilor avocați.

WILSON: Bazându-ne pe faptul că răspunsul dumneavoastră decurge din studiile și experiența pe care o aveți în domeniul sculpturii și al operelor de artă, vă rog să vă îndreptați atenția asupra „probei nr.1” și să ne spuneți dacă acest obiect de bronz, care se află aici, este sau nu o operă de artă.

AITKEN: (cu patimă): Nu o consider nici operă de artă, nici sculptură.

WILSON: Ați auzit de domnul Constantin Brâncuși?

AITKEN: ...Da... Oarecum... Am citit câte ceva... în ultimii 4-5 ani... dar nesemnificativ.

WILSON: „Nesemnificativ”. Concludent!

LANE: Unde ați citit despre dânsul?

AITKEN: În unele publicații... de specialitate.

LANE: Ce fel de „specialitate”?

AITKEN: De artă plastică, bineînțeles.

LANE: Și nu ați văzut nici o lucrare a domnului Brâncuși?

ALTKEN: Nu. Nu i-am văzut nici un fel de lucrare.

LANE: Cum definiți arta?

ALTKEN: Nu definesc arta.

LANE: Vreți să spuneți că nu poate fi definită?

ALTKEN: N-am spus asta... Nu m-am gândit.

LANE: Ce înțelegeți prin sculptură?

ALTKEN: Un lucru care a fost sculptat.

LANE: „Lucrul sculptat” este operă de artă?

WILSON: Mă opun...

AITKEN: Depinde...

LANE: Aveți dreptate. Nu este oare binecunoscut faptul că a fi sau a nu fi operă de artă este o chestiune de părere?

AITKEN: Depinde de părerea cui.

LANE: Deocamdată atât, despre acest subiect. Vom reveni. Aș vrea să vă prezint o carte depusă ca dovadă de către reclamant: „Cubist

Post Impressions” de Eddy. Ați auzit de ea?

AITKEN: Nu. Nici de ea, nici de autorul ei.

LANE: Dar aceasta: „Primar of Modern Art” de Scheldon Cheney?
O cunoașteți cumva?

AITKEN: Da. Am citit această carte.

LANE: În ea scrie, citez...

WAITE: Dacă martorul este în cunoștință de cauză nu mai trebuie să ne citați din carte nimic. Vă rog să continuați.

LANE: În această carte se spune că domnul Brâncuși este un artist a cărei măiestrie este binecunoscută. Vă amintiți, sau ați sărit peste acel capitol?

WILSON: Mă opun! Dacă martorul a citit sau n-a citit aceste cărți este o chestiune fără consecințe în cazul de față.

WAITE: Suntem de aceeași părere.

LANE: Vreți să ne spuneți, domnule Aitken, de ce acest obiect nu este operă de artă?

AITKEN: Nu are toate atributele frumuseții. Nu-mi creează nici o emoție estetică.

LANE: Și, deci, nu poate fi operă de artă; just! Dar sculptură?

AITKEN: Bineînțeles că nu.

LANE: Totuși, după cum ați afirmat, nu negați posibilitatea să stârnească emoția în mintea altui artist cunoscut?

WILSON: Obiectez. Nu ne interesează ce-i în mintea altora.

LANE: Iertați-mi stăruința, dar ne interesează al dracului de tare!
Doar cu acest material nepalpabil: părerea – putem proba pro sau contra.

WAITE: Obiecția este admisă.

LANE: Cer excepție!

WAITE: Nu vă impaciați. Curtea a reținut punctul de vedere al interogatoriului dumneavoastră. Formulați-vă altfel întrebarea și ... veți ajunge la același rezultat. Poftim!

LANE: Este domnul Brâncuși cunoscut ca un sculptor al școlii moderne sau nu?

AITKEN: Cunoscut, cui?

LANE: Domniei voastre.

AITKEN: Da, oarecum ... dar foarte vag.

LANE: Domnule Aitken, în ce vă privește, toate operele școlii moderne nu vă stârnesc nici o reacție emoțională estetică?

AITKEN: Nu... N-am spus așa ceva.

WILSON: Mă opun!

WAITE: (către Lane) Ce vă determină să puneți o astfel de întrebare?

LANE: Doresc să stabilesc prin răspunsurile martorului dacă, în ceea ce privește arta modernă, provoacă în dumnealui o reacție emoțională; doresc să arăt, în ceea ce-l privește pe martor, că arta modernă, toată sculptura, nu are asupra lui un astfel de efect și atunci pot să argumentez în fața Curții că n-ar fi el persoana indicată să hotărască dacă obiectul în discuție poate fi cuprins în sfera artei.

WILSON: Mă opun! Distinsul meu coleg urmărește să influențeze Curtea, prin diminuarea calităților unui martor care este sculptor de renume mondial.

LANE: Mă scuzi, colega, posteritatea va stabili dacă este sau nu un sculptor de renume mondial.

WILSON: Dumneavoastră denaturați scopul procesului!

LANE: Ba dumneavoastră, folosindu-vă de martori necompetenți.

WAITE (bate cu ciocănelul în masă)

AITKEN: Cum „necompetenți”? Asta-i calomnie! Află domnule că eu sunt sculptor, sculptor! Artist, înțelegi? Am făcut studii temeinice la 'Frisco, la Paris, la Roma! Opera mea este expusă în muzeele, parcurile și scuarurile întregii Americi. Nu permit să...

WAITE: Liniște, vă rog! Se respinge afirmația făcută de avocatul acăzării. Va rămâne consemnată în întregime declarația domnului Aitken. Puteți pleca. Vă mulțumesc.

AITKEN: Și eu, domnule. Oricând la dispoziția dumneavoastră, și eu și sculpturile mele. Bună ziua. (iese)

WAITE: Suspendăm ședința. Dosarul va fi reluat la sesiunea din decembrie 1927. Dixi!

SCENA II

Schimbare de lumină; versuri*. La reluare, aceleași personaje.

WILSON: (continuă o pledoarie)... Prin astfel de subterfugii estetic-dubioase acuzarea vrea să inducă în eroare onoratul juriu.

LANE: Mă opun!

WAITE: S-a reținut. Dăm curs audierii de noi martori.

APRODUL: Martorul Jacob Epstein (martorul înaintează până la boxă)

WAITE: Numele, naționalitatea, profesia.

EPSTEIN: Jacob Epstein, american, artist plastic.

WAITE: Pentru domnii din juriu, care nu vă cunosc, vă rog să precizați ce fel de artist plastic.

EPSTEIN: Sunt în primul rând sculptor.

WAITE: Vă rog să depuneți jurământul.

EPSTEIN: Jur să spun adevărul ... (aceiași procedeu sonor și luminos. După ce va recita versurile, lumina revine la normal. În acest timp, toate personajele aflate în scenă: „stop-cadru”)*

WAITE: Vă rog, sunteți amabil să spuneți curții unde sunteți reprezentat.

EPSTEIN: Iertați-mă, n-am înțeles întrebarea. Este prima oară când apar în fața unui juriu și ...

WAITE: Aveți expus ceva? Unde anume?

EPSTEIN: Am o sculptură în Muzeul Metropolitan de Artă; la Londra, în Tate Gallery, galeria națională de artă modernă din Marea Britanie; mai am o sculptură expusă în Manchester Art Gallery, alta în Glasgow Art Gallery, în Irlanda la Dublin...

WAITE: Curtea s-a edificat. Puteți interoga martorul.

WILSON: Domnule Epstein, cunoașteți pe un anume Brâncuși?

EPSTEIN: Bineînțeles. Cunosc de 15 ani lucrările domnului Brâncuși. Îl cunosc și personal.

WILSON: Ce reputație are el printre artiști? Este considerat un

artizan sau artist?

EPSTEIN: Aș putea spune că este considerat un mare artist.

LANE: Vreți să vă uitați la „proba nr. 1”? Acest obiect reprezintă o operă de artă?

EPSTEIN: Da, este o operă de artă.

WAITE: Sunteți amabil să precizați Curții de ce?

EPSTEIN: Satisface setea mea de frumos. Îmi dă o senzație de fericire.

LANE: Ce credeți că reprezintă?

EPSTEIN: O pasăre. O pasăre care își ia zborul, care se înalță mereu.

LANE: Explicați-vă părerea.

EPSTEIN: Opera constituie, în ansamblu, o construcție de excepțională frumusețe. În această piesă sculpturală sunt incluse elementele unei păsări. Îmi amintește, dacă îmi permiteți comparația, de anticul Șoim egiptean. De altfel și alte opere ale domnului Brâncuși se apropie destul de mult de sculptura egipteană, apusă acum aproximativ 3000 de ani.

WILSON: Dacă am avea o bară de metal perfect șlefuită, curbată în cercuri oarecum armonioase, mai mult sau mai puțin simetrice, aceasta ar fi o operă de artă?

EPSTEIN: Nu știu ... depinde.

WILSON: Și dacă ar fi lucrată de un sculptor sau de un meșter?

EPSTEIN: Ar putea să devină operă de artă dacă ar fi făcută de un sculptor. Meșterul o poate lustrui dar nu o poate concepe.

WILSON: Deci, după părerea dumneavoastră, două obiecte similare, unul făcut de un sculptor, altul de un meșter, poate fi și nu poate fi operă de artă... după caz...

EPSTEIN: Nu „după caz”, ci în orice caz. Meșterul poate crea ceva util sau doar frumos, pe când sculptorul creează viața; iar în cazul de față o viață nemuritoare prin opere, ca cea prezentată aici

WILSON: Ați declarat că sunteți sculptor. Ați conceput ceva asemănător cu „proba nr. 1”?

EPSTEIN: Știu eu... toate sculpturile diferă unele de altele...

WILSON: Nu asta v-am întrebat.

WAITE: Răspundeți, domnule. Ați făcut ceva asemănător cu proba de față?

EPSTEIN: Nu.

WILSON: De ce?

EPSTEIN: Nu am simțit dorința... nu m-am gândit...

WILSON: Dacă reclamantul ar fi numit acest obiect „pește”, l-ați fi luat drept pește?

EPSTEIN: Dacă el l-ar fi numit pește, i-aș fi spus așa.

WILSON: E clar. Sper că v-ați lămurit. Domnul Epstein, fiind un sculptor recunoscut, are o deosebită condescendență pentru așa zișii confrăți. Deci întrebările care ar mai putea fi puse devin inutile.

WAITE: Curtea este de aceeași părere. Vă mulțumim, domnule Epstein. Introduceți martorul următor.

LANE: Dar, domnule judecător, aș dori ca martorul să mai fie reținut la bară. Fiind competent, ar putea...

WAITE: Suntem pe deplin edificați.

LANE: Protestez!

WAITE: Vom ține cont de aceasta. Martorul următor! (Epstein pleacă)

APRODUL: Următorul martor: domnul William Henry Fox.

WAITE: Numele, naționalitatea.

FOX (venind la bară): William Henry Fox. American.

WAITE: Vă rog să depuneți jurământul.

FOX: Jur să spun adevărul... (lumina, recitare)*

WAITE: Domnule Fox, care este profesiunea dumneavoastră?

FOX: Sunt director la Muzeul de Artă din Brooklyn.

WILSON: Ați făcut studii de artă?

FOX: Așa cred.

WILSON: Vă rog să fiți explicit.

FOX: Domnule... avocat! Eu nu vă întreb dacă aveți studii necesare...

WILSON: Dar asta este o...!

FOX: ...Pentru că e firesc, din moment ce vă aflați aici și mă

chestionați. Vedeți însă, ar trebui să știți că un director al Muzeului de Arte Frumoase, aflat în această funcție din anul 1913, trebuie să aibă studii temeinice în toate domeniile artelor plastice.

WILSON: Domnule judecător!

FOX: ...Sau poate ați vrut să mă întrebați dacă am scris studii...

WAITE (bate cu ciocănelul): Atragem atenția martorului să răspundă concis, clar, numai la întrebările ce i se pun și nicidecum să nu intre în polemică cu domniile avocați.

FOX: Iertați-mă. Credeam că într-adevăr am fost chemat pentru o polemică...

WAITE: Vă rog insistent să răspundeți doar întrebare! Continuați.

WILSON: Mulțumesc, domnule judecător. Ați auzit de un anume Brâncuși?

FOX: De domnul Constantin Brâncuși? Bineînțeles. În lumea artei este un nume foarte cunoscut. Nu este doar un sculptor profesionist, ci mai mult, un artist notoriu.

LANE: Cunoașteți opera lui Brâncuși?

FOX: Da.

LANE: S-a ivit prilejul să aveți în muzeu vreo lucrare a sa?

FOX: Da, domnule. Am avut două lucrări în anul 1920, alta anul trecut.

LANE: Muzeul n-a achiziționat acele lucrări?

FOX: Nu, domnule, pentru că în acea perioadă nu erau fonduri.

LANE: Considerați că această ... lucrare poate avea vreun scop utilitar?

FOX: Nu. Nu-mi pot închipui nici unul.

LANE: Este o operă de artă?

FOX: Da. Fără îndoială.

WAITE: Scopul unui muzeu este de a prilejui publicului vizionarea operelor de artă; de a-i face educația pe această cale.

FOX: Da, domnule judecător.

WAITE: Dacă cineva v-ar fi trimis să achiziționați o operă de artă pentru a o expune în muzeu, ați alege ceva asemănător cu cea de față?

FOX: Da. Cu siguranță.

WILSON: Ca o curiozitate?

FOX: Nu. Ci, pentru că este o piesă admirabilă, pentru frumusețea ei, pentru simetria ei, pentru calitatea pe care o are de a-mi crea o emoție plăcută.

WILSON: Aveți în muzeu opere de artă destinate educării publicului de același gen ca „proba nr. 1”?

FOX: Cum să vă spun?... Avem în muzeu ceea ce numim piese de artă abstractă, dar nu ca aceasta.

WILSON: Deci nu este nici ceea ce numiți „artă abstractă”. Ce ar putea fi atunci?

FOX: Dacă acceptăm definiția lui Michel Seuphor dată artei abstracte – ca fiind arta care nu conține nici o legătură, nici o evocare a realității – arta sculptorului Brâncuși nu este abstractă. Domnia sa reușește, prin spiritualizarea materiei, să creeze propria sa geometrie, imprimând viață într-o formă oarecare organică. Priviți: totul palpită, pare că se desfac aripi și că se aude bătând o inimă.

WILSON: Dacă am privi fără înclinațiile dumneavoastră, hai să le spunem poetice, oare lucrarea în sine, „proba nr. 1”, nu se detașează de orice altă sculptură făcută de artiștii plastici? Și nu se înstrăinează de ceea ce numim artă?

FOX: Da, se detașează, dar nu cred că se înstrăinează, în sensul atribuit de dumneavoastră.

WILSON: Dar, în ce sens?

FOX: Dacă vreți, vă pot ține o disertație despre arta modernă, dar s-ar putea să intrăm în polemică și nu știu dacă am să vă lămuresc.

WILSON: Mulțumesc, nu este nevoie.

WAITE: Mai sunt întrebări? Nu?... Vă mulțumesc domnule Fox.

FOX: Cu plăcere. Bună ziua. (părăsește bara martorilor)

WAITE: Continuăm audierea martorilor.

APRODUL: Martorul T.H. Jones.

(martorul se îndreaptă către judecător cu un dosar)

WAITE: Mergeți la bară, domnule. Numele și naționalitatea, vă rog.

JONES: Thomas H. Jones. Cetățean al Statelor Unite.

WAITE: Care este profesia dumneavoastră de bază?

JONES: Sculptor, bineînțeles.

WAITE: Depuneți jurământul.

JONES: Jur să spun adevărul ... (aceeași procedură ca în momentele anterioare. Versuri)*

WAITE: De cât timp exercitați profesia de sculptor?

JONES: De zece ani sunt sculptor profesionist la New York și membru al Universității Columbia.

WAITE: Cunoașteți motivul citării dumneavoastră ca martor în acest proces?

JONES: Am fost desemnat, în mod expres, împreună cu un grup de artiști plastici ai Statelor Unite, ca expert pentru a analiza acest ... obiect ... nici nu știu cum să-l definesc.

LANE: Acest obiect a fost lucrat de domnul Brâncuși și prezentat ca operă de artă.

JONES: Nu este nici un fel de artă! Poate, doar dacă-l ciocăniți, să scoată vre-un sunet... mai muzical... Că e bronz curat, nu ?? În acest dosar sunt concluziile la care am ajuns în urma expertizei efectuate.

LANE: Încredințându-vi-se cercetarea acestei lucrări, nu ați realizat măcar din denumirea care i-a fost dată că ...

JONES: Cunoaștem cum a fost numită. Chiar titlul este o ... Dați-mi voie să vi-l citesc. A fost prea lung și încălcit pentru memorare (caută în dosar): „Oiseau – project devant être agrandi pour remplir la voûte du ciel”, proiectul unei păsări care, mărită, va umple bolta cerului... Groaznic! Eu personal nu mi-aș intitula în felul acesta o sculptură și nici n-am întâlnit așa ceva în arta plastică.

LANE: Și dacă n-ați întâlnit și nici nu v-ați numi astfel lucrările, trebuie să negați o operă pentru denumirea ce o poartă? Tot ceea ce nu vă este la îndemână, sau pe înțeles, nu intră în sfera accepției dumneavoastră?...

WILSON: Mă opun!

WAITE: Se admite.

LANE: Această lucrare nu vă sugerează o pasăre?

JONES: Asta?! E un abuz de la forma normală. Unde-s penele, aripile, labele, ciocul, ochii?

LANE: Cred că sunteți de acord cu mine că arta modernă nu înseamnă formalism. În lumea artiștilor plastici sunt o serie de curente care se abat de la tradițional.

JONES: Cu bunăvoință am putea admite că este o ... nouitate abstracționistă. Însă autorul acestei piese își infirmă apartenența la un asemenea curent. Sunt informat că în 1920 o lucrare a sa, intitulată „Prințesa X”, strecurată la „Salon des Independents” a fost îndepărtată cu scandal. Aceea cel puțin avea o formă, cu toate că reprezenta un grotesc phalus... Ha! Ha!

LANE: Ați omis să ne spuneți că „strecurata” a fost readusă în triumf la expoziție. Sau nu știați?... Oarecum însă, aveți dreptate. Am aici un articol al domnului Paul Morand care confirmă cele spuse de dumneavoastră. Îl cunoașteți pe domnul Morand?

JONES: Da. E un poet și romancier fantezist la modă. A scris ceva și despre mine.

LANE: Considerați că afirmațiile sale critice sunt juste?

JONES: Indiscutabil.

LANE: Prea bine. Paul Morand scrie, citez: „Brâncuși este un artizan înnăscut...”

WILSON: Aha! Aha! ... artizan!... Meșter adică, nu sculptor!

LANE (citește în continuare): „...Arta lui este simplă și adânc trăită, mai mult ca la oricare dintre sculptorii moderni. Prin aceasta el se deosebește radical de abstracționiști. Dar totodată el nu este nici clasic nici baroc. El este un modern și un original”... Prefața la catalogul expoziției clientului meu: Erummer Gallery, New York – anul trecut, 1926. Pofim, studiați-l.

WILSON: Mă opun.

LANE: Pot să știu pentru ce, colega.

WILSON: Păi... catalogul unei expoziții este făcut în scopuri publicitare... de multe ori cu condescendență... Nu reprezintă critica... (Jones dă să plece): Unde pleci, domnule?

JONES: În sală. N-ați terminat cu mine? Credeam...

WAITE: Domnule Jones, vă rog să rămâneți la bară cât considerăm noi de cuviință...

JONES: Dar „timpul e bani”! Nu pot să-l pierd stând degeaba.

LANE: Cred că stați „pe bani”, domnule Jones. Pentru expertiza cerută vi se plătește.

WAITE: Acest aspect nu intră în sfera discuțiilor noastre. Mai aveți de pus întrebări martorului?

LANE: Nu, mulțumesc.

WILSON: Da... Domnule, nu vă lăsați intimidat de ...

JONES: Nu mă intimidează nimeni și nimic, așa să știi dumneata!

WILSON: Foarte bine. Revenind la obiectivul litigiului – această piesă taxată la intrarea în țară – ce ne mai puteți spune, ca expert desemnat de către statul american?

JONES: Este firesc ca acest bronz, lustruit, înalt de 130 cm, să fie considerat de vameșii noștri, citez: „piesă de metal industrială, detașată” și să fie taxat cu 210 dolari, ceea ce reprezintă 40% din prețul declarat de expeditor. Nici nu e prea mult. Decât să cheltuiască întreit pe onorariul avocaților, mai bine își achita în liniște taxa. Nu am fi ajuns aici.

WILSON: Mulțumesc, domnule. Și noi gândim la fel. (către sală): Doamnelor și domnilor jurați, aceasta este părerea unui cetățean onest și, în același timp, de specialitate. Nu mai avem nici un fel de întrebare.

WAITE: Vă mulțumesc, domnule Jones.

JONES: Mă bucur, domnule judecător, că am putut fi util guvernului, sprijinind legile țării mele. Bună ziua ... (arată dosarul): Cu acesta ce fac?

LANE: Dă-i foc, prietene ...

WAITE: Predați-l apărării.(Jones lasă dosarul și pleacă): Vă ascultăm pledoariile. Fiind târziu, vă rog să fiți concisi. Domnul Lane, avocatul reclamantului!

LANE: Domnule judecător. Domnilor Jurați. Trebuie să concluzionați un caz fără precedent. Delicat, dificil ... Vă rog să cumpăniți bine... Clientul meu nu a adus în fața dumneavoastră un funcționar ce a aplicat un tarif vamal; el acuză un sistem de aprecieri arbitrar, pasibile de jignire, ba mai mult, de negare și desființare a unui om și a întregii sale experiențe artistice...

WILSON (încet): Prr! Expediente flu – flu-tice...

LANE: Artistice! Este incontestabilă calitatea de sculptor a domnului Brâncuși. Martorii și cărțile prezentate sunt probatorii...

WILSON (încet): Și noi avem „o bibliotecă” ce dovedește contrariul...

LANE: Obiectul litigios – pasărea de bronz – și-a probat dreptul la a fi numită operă de artă. Este adevărat că definiția obiectivă a calității e o problemă dintre cele mai spinoase, dacă nu insolubilă.

WILSON: (încet): Și vrei să o soluționăm noi... favorabil!...

LANE: Dar ne permitem să credem că nu este în intenția regimului să ia atitudine pro sau contra unei orientări artistice anume, fie realistă, impresionistă, sau abstractă. Sensul legii și intenția legislatorului au fost să favorizeze și să statueze scutirea de taxe vamale a oricărui obiect lucrat de un sculptor, fără vreun scop utilitar. Apelez la conștiința dumneavoastră de a discerne frumosul; frumosul în înțeles estetic.

WAITE: ...Frumos... Domnule Wilson, apărarea are cuvântul.

WILSON: Domnilor ... M-a emoționat pledoaria confratelui meu... E sensibilizantă. Priviți, chiar am lăcrimat...

LANE (încet): Te-au trecut transpirațiile, colega...

WILSON: ...Dar! Cu respect vă amintim faptul că reclamantul nu a reușit să susțină răspunderea dovezii care îi incumbă prin lege. De fapt, el nu a arătat în mod adecvat, cu dovezi competente, că taxatorul vama a greșit și că el, reclamantul, ar avea dreptate. Cu vorbe meșterite și mărturii părtinitoare, ne-a îndepărtat de obiectul litigiului. Acuzarea își formulează pledoaria apelând la elementul subiectiv-emoțional ca factor decisiv. Dar trece sub tăcere faptul că apărarea a apelat la oameni competenți în acest domeniu.

LANE: Mărturiile fiind consemnate nu mai trebuiau discutate.

WILSON: Domnule, eu nu v-am întrerupt pledoaria.

WAITE (bate cu ciocănelul în masă): Vă rog păstrați liniștea. Intervențiile nu sunt admise. Continuați.

WILSON: Prin atacuri subtile și repetate, avocatul acuzării a căutat să intimideze, ba chiar să nege expertii desemnați și probitatea lor artistică; cu toate că la bară fuseseră chemați doi sculptori academici

consemnați în lexicoanele de artă. Probele învederate nu cred că mai trebuie amintite, toate însă, coroborând o singură și dreaptă decizie: respingerea tuturor capetelor de acuzare. Ne încredem în judecata dumneavoastră nepărtinitoare.

WAITE: Vă mulțumim. Curtea se retrage pentru deliberări.
(lumina scade – versuri – apoi revine la normal)*

SCENA III

APRODUL: Curtea! (după așezarea tuturor, judecătorul lovește cu ciocănelul în masă)

WAITE: Suntem convinși de temeinicia părerilor noastre și verdictul juriului confirmă aceasta. Clasificarea făcută de taxatorul vămii Statelor Unite este întărită, în mod amplu, de declarații competente, făcute de experți, în favoarea guvernului, de sculptori binecunoscuți – ca domnii Aitken și Jones al căror talent, abilitate, cu toate că au fost supuși unor eforturi suplimentare prin contrainterogatoriile celor doi avocați în scopul de a-i discredita ca exponenți de vârf cunoscuți și recunoscuți printre sculptorii profesioniști, ca autori de sculpturi artistice și frumoase. Analizând toate probele prezentate, ținând cont de declarațiile martorilor, Curtea decide: Acțiunea intentată de numitul Constantin Brâncuși se respinge, ca nefondată.

LANE: Dar, cum... Domnule...

WAIN: Aveți dreptul la recurs! Ședința se suspendă!

(Curtea se retrage. Avocații își bagă actele în serviete)

WILSON: Colega, nu fi întristat... Procesele se mai și pierd... Sper că nu ai de gând să te chinui deschizând un recurs inutil...

LANE: Un proverb de pe meleagurile clientului meu, spune: „Cine râde la urmă, râde mai bine”... Încă nu s-a terminat.

WILSON: Va fi o pierdere de bani și de timp...

LANE: Pentru a repune adevărul în drepturile sale firești, nu contează nici banii și nici timpul.

WILSON: Ba da! Timpul e bani! (gest larg): După dumneata!

LANE: Nu, după dumneata! (Încet): Cei din urmă vor fi cei dintâi.
(părăsesc scena; lumina scade)

SCENA IV

(prin același efect luminos, se va recita*. Lumina revine la normal odată cu loviturile în masă ale judecătorului)

WAITE: Liniște! Altfel evacuez sala! (avocatului acuzării): Aveți cuvântul.

LANE: Doamnă judecător și onorat juriu! Cu deosebit respect vă aducem la cunoștință că în tot timpul celor doi ani, cât au durat dezbaterile acestui dosar, clientul meu, domnul Constantin Brâncuși, a expus cu succes lucrări de artă plastică, sculpturi la New York, Cicago, Boston, Philadelphia...

WILSON: Și credeți că schimbă cu ceva acest „tur de forță”? Nu. Nu-i nevoie să-mi răspundeți. Dar, pentru a reveni la cazul în speță, voiam să vă întreb ceva, dacă-mi permiteți.

WAITE: Pofim.

WILSON: Din câte știu sunteți un pasionat vânător...

LANE: Nu vă înțeleg.

WILSON: Vă rog să priviți aceste două fotografii. Una reprezintă un porumbel, cealaltă este obiectul discuției noastre. Dacă întâlniți la vânătoare aceste două „păsări”, în care trageți?

LANE: Glumiți?!

WILSON: Nu. Vă rog să-mi răspundeți.

LANE: Bineînțeles că în prima, dacă aceasta e „cazul în speță”...

WILSON: Quod erat demonstrandum! Pe acest obiect nu îl considerați pasăre!

LANE: „Docta ignorantia”! Nu poți ucide arta, colega.

WAITE: Vă rog! Vă rog să vă menajați... măcar până la pledoariile finale. Punem în discuție audierea de noi martori.

LANE: Cerem să fie audiat domnul Erik Satie, care inspirat de sculptura lui Brâncuși: „Socrate” a compus în anul 1923 o lucrare muzicală cu același nume.

WILSON: Nu văd nici o legătură între sculptură și muzică.

LANE: Colega, o statuie emană muzica materialului din care-i făcută.

WILSON (dând din mână): Lirică ieftină... Mă opun!

WAITE: Curtea este de acord cu avocatul apărării.

LANE: Vă cerem audierea martorului Eugen Ionescu, dramaturg francez, de origine română.

WILSON: Mă opun!

LANE: Am putea ști pentru ce?

WILSON: Nu are nici o legătură cu cazul supus spre judecare. Este un autor... absurd.

WAITE: Audierea martorului se respinge. Altă propunere?

LANE: Cerem audierea domnului James Joyce.

WILSON: Mă opun! „Persoana non grata”!

WAITE: Suntem de aceeași părere. Altcineva.

LANE: În cazul acesta nu ne rămâne să audiem decât martorii din România, patria clientului meu.

WILSON: Păi, ați depus o listă interminabilă. Am pierde o săptămână dacă i-am invita pe toți...

WAITE: Pentru bunul curs al dezbaterilor, vă rog să alegeți un singur martor dintre propunerile prezentate.

WILSON: Vă promit că eu nu mă opun.

LANE: Pentru „bunul curs al dezbaterilor” ar trebui audiați toți martorii: domnul Dimitrie Paciurea este sculptor și pictor cunoscut și recunoscut! De asemenea, poetul și publicistul Alexandru Vlahuță este...

WILSON: Suntem convinși de calitățile, chiar de competența martorilor. Dar...

WAITE: Se admite audierea unui singur martor din România. Vă rugăm să-l desemnați și să se înfățișeze.

APRODUL: Martorul României! (intră Militza Pătrașcu. Rumoare)

WAITE: Vreți să vă apropiați de bară? Numele, prenumele, profesia dumneavoastră.

MILITZA: Militza Pătrașcu. Sculptor român.

WAITE: Sunteți amabilă să depuneți jurământul?

MILITZA: Jur să spun adevărul și numai adevărul... (aceiași procedeu pentru facilitarea versurilor)*

WAITE: Doamnă, îl cunoașteți pe reclamant?

MILITZA: Da, chiar foarte bine.

WAITE: De cât timp?

MILITZA: Din totdeauna.

WILSON: Ce vreți să spuneți cu asta?

WAITE: Vă atrag atenția că trebuie să răspundeți exact, la obiect, tuturor întrebărilor puse în instanță.

MILITZA: Lucrez în atelierul maestrului Brâncuși, de la Paris, din anul 1919, dar ne știm înainte de a ne cunoaște. Gândurile noastre, sufletul nostru, erau aceleași ...

WILSON: Vreți să fiți mai explicită?

MILITZA: Casele cu stâlpi în pridvor, pietrele de râu cu formele lor stranii, zicătorile și cântecele poporului nostru, nu sunt oare, toate împreună, comoara pământului natal, dusă de el în lumea întregă? Și nu sunt ele oare izvorul viziunii sale? M-am născut, am crescut sub același soare, adormind pe aripile măiestre ale acelorași basme, respirând același susur de doină.

WILSON: Aveți o reală înclinație spre literatură, dar pe noi ne interesează numai faptele, datele concrete.

MILITZA: Dar, ce vreți mai concret decât ...

WAITE: Apărarea are dreptate! Vă rugăm, încă o dată, să nu fabulați, ci să fiți cât mai concisă cu putință.

MILITZA: Prea bine, domnule judecător.

WILSON: Din stufosul dumneavoastră răspuns am înțeles că i-ați fost elevă reclamantului.

MILITZA: Elevă i-am fost maestrului Bourdelle, dar faima lui Brâncuși m-a adus în atelierul său. Fără să-i fiu, mă consider ucenica lui.

WILSON: (insinuant): Domnul Brâncuși este sensibil la frumusețea feminină?

MILITZA: Da, pentru el, iubirea, frumusețea și bucuria reprezintă temelia pe care se sprijină viața.

WILSON: (insinuant): L-ați ... iubit?

LANE: Mă opun.

MILITZA: (lui Lane): De ce, domnule avocat? (către Wilson): Da. Îl iubesc pe maestrul Brâncuși, dar nu așa cum insinuați dumneavoastră.

WILSON: Eu nu am insinuat nimic. Vă rog să țineți cont de aceasta. Totuși ... puteți să ne explicați în ce mod îl iubiți?

MILITZA: Așa cum trebuie să iubești un om, un om deosebit. Dacă l-ați cunoaște, v-ar uimi, cel puțin. Este impresionant până și felul cum îți întinde mâna. Chiar acest gest simplu, pentru el este o angajare la prietenie, o confirmare că oamenii pot și trebuie să fie, unii cu alții, ființe vii, comunicative și radioase.

WILSON: Sunteți singura persoană de sex feminin care-i vizitează atelierul? Vreau să spun, ați mai întâlnit și pe altcineva?

LANE: Vă atenționez că...

MILITZA (lui Lane): Lăsați. Nu mă deranjează. (către Wilson): Da, domnule. Pot afirma că frumusețea, frumusețea care îți impune admirație este nelipsită în atelierul său. Îl atrage. Îl fascinează. Dar nu înfățișarea, ci îmbinarea armonioasă a elementelor plastice capătă în ochii lui un sens sacru: Domnișoara Pogany, pictorița Eilean Lane, Aretia Tătărăscu, Ana Istrati-Dumitrescu, Carola Giedion-Welker, Maria Tănase ...

WILSON: Mulțumim. Suntem edificați. De altfel aceste nume nu spun nimic instanței.

MILITZA: Poate dumneavoastră, dar mie îmi spun. Reprezintă femeia deceniului nostru, dornică de cultură, de artă.

WAITE: Vreți să adăugați ceva, referitor la întrebarea pusă, ceva care să aducă lumină în cazul ce se judecă?

MILITZA: Știu eu?... Îmi amintesc de un joc hazliu, dar elocvent. Când venea o nouă persoană maestrul o lega la ochi cu o batistă fină și îi dădea să guste cep'șoare crude, tăvălite prin brânză grasă, zicând: „ronțăiți și ghiciți ce-i”! Apoi îi oferea o ceașcuță de lut pe care o umplea cu țuică.

WAITE: Ce?

MILITZA: Țuică... o băutură spirtoasă națională, cum este whisky-ul aici.

WAITE: Nu. N-am înțeles subtextul celor relatate.

MILITZA: Voiam să vă arăt că Brâncuși nu este un sofisticat, ori un înstrăinat. Legăturile, cu obiceiurile, cu pământul românesc, i-au rămas necontent vii.

WAITE: Ne-am lămurit. Domnilor, vă rog să puneți întrebările cât mai la obiect. Timpul zboară.

LANE: Doamnă Pătrașcu, vă este cunoscută această piesă?

MILITZA: Da.

LANE: Este o operă de artă?

MILITZA: Fără îndoială.

WILSON: Permite-mi, colega! Nu am epuizat întrebările.

LANE: Vă rog.

WILSON: Doamnă, cunoașteți probabil afirmația reclamantului, citez: „arta este realitatea însăși”.

MILITZA: Desigur.

WILSON: Sunteți de acord cu această idee?

MILITZA: Este crezul meu de artist plastic.

WILSON: Puteți să ne explicați cum reușiți să împăcați „crezul” dumneavoastră cu imaginea acestui obiect ce se vrea „artistic”?

LANE: Mă opun! Colegul meu analizează dogmatic, și numai ce-i convine citează din domnul Brâncuși. Aș vrea să-i amintesc că tot pe acea pagină, puțin mai jos, scrie: „Țelul sculpturii este o nobilă simplitate și o grandoare calmă”.

WILSON: Vă rog să-mi arătați în ce constă „grandoarea”? Iar „nobilă simplitate” nu este pur și simplu: simplism?

MILITZA: Îmi voi cita maestrul: „Simplitatea nu este un scop în artă, dar se ajunge la simplitate numai apropiindu-ne de sensul real al lucrărilor”...

WILSON: Și care este „sensul real” al acestui obiect, în afară de compoziția materială?

MILITZA: Spiritul.

WILSON: Nu înțeleg.

MILITZA: Maestrul Brâncuși pătrunde într-o regiune pur spirituală, căutând și obținând o sinteză artistică cu totul originală. Nimeni nu a

putut da această senzație de vibrație, de contopire a volumelor, fără ca să simtă vidul interior. „Privește până ai să vezi”, a spus el

WILSON: Maistrul?

MILITZA: Nu, maestrul!

WAITE: Mai sunt întrebări?

WILSON: Nu... Atunci când muzele cântă, zeii tac...

LANE: Considerăm că depozitia doamnei Pătrașcu a fost edificatoare.

WILSON (încet): Aburitoare...

WAITE: Vă mulțumim. Sunteți liberă doamnă. Și... să-i scuzați pe avocații noștri dacă, prin felul lor de a chestiona, au fost prea insistenți și nu au respectat, în totul, frumusețea și gingășia pe care ați adus-o în instanță.

MILITZA: Permiteți-mi să vă răspund, domnule judecător, tot cu ajutorul cuvintelor maestrului meu, Constantin Brâncuși: „Nu trebuie respectate sculpturile mele”. În cazul dumneavoastră, persoana mea. „Trebuie să le iubești. Eu vreau să sculptez forme care pot da bucurie oamenilor”, nu să îi aducă în fața instanțelor. „Artistul are menirea și datoria să rămână credincios misiunii sale creatoare – oricât de greu i-ar veni”... Bună ziua.

(Militza iese, urmărită de privirile celor din scenă)

WAITE: Ce femeie!

WILSON: Abrașă, ca un mustang ne-nșeuat.

LANE: Da! Dar frumoasă și inteligentă!

WAITE: (bate cu ciocănelul): Domnilor! Azi 26 noiembrie 1928, Tribunalul Vamal al Statelor Unite încheie dezbaterile dosarului Constantin Brâncuși. Fără drept de apel.

(către public) Domnilor jurați. Cunoașteți capetele de acuzare aduse de susnumitul reclamant. Decideți. Este „piesa numărul 1” o sculptură originală a unui artist profesionist? Sau articol utilitar? În funcție de verdictul dumneavoastră ne vom formula sentința.

Curtea se retrage pentru deliberări. (iese)

WILSON: (strângându-și nervos hârtiile în geantă): Ce întorsătură!

LANE: Colega, nu fii nervos.

WILSON: Ai umblat la ... sentimente ieftine. Să aduci în instanță o femeie frumoasă ...

LANE: Și deșteaptă!

WILSON: ... ca să sensibilizeze juriul...

LANE: De, colega procesele se mai și pierd.

(Scădere treptată a luminii pe scenă, concomitent se aprinde lumina în sală)

APRODUL: (către sală, coboară printre spectatori) Vă rugăm să votați, doamnelor și domnilor jurați. Această probă, „piesa numărul 1” este o operă de artă sau articol utilitar. Cine dintre dumneavoastră votează că este vorba de lucrarea originală a unui sculptor profesionist? (dacă publicul nu votează, aprodul îi îndeamnă): Nu votați?... Dumneavoastră vă abțineți, sau sunteți contra? (publicul votează): Înțeleg că nu mai trebuie să întreb cine votează că lucrarea de față ar fi un articol utilitar. Vă mulțumesc. Așteptăm pronunțarea, formulată de onorabilul judecător Waite (urcă pe scenă): Vă rog să vă ridicăți. Revine Curtea!

WAITE (se așează în fotoliu; bate cu ciocănelul în masă): Luați loc. (solemn): Procesul sculptorului Constantin Brâncuși împotriva vămii Statelor Unite ale Americii și-a încheiat lucrările, trăgându-se concluziile definitive, fără drept de recurs. Curtea a analizat cu minuțiozitate toate dovezile adunate la dosar, ajungând la concluzia ce o impun toate aceste dovezi. Ca urmare a acestei analize Curtea decide: Obiectul importat și cunoscut ca “l oiseau” – pasărea, poate fi scutit de orice taxe vamale în baza faptelor:

1. Articolul de față este o sculptură originală.
2. Este opera unui artist profesionist.
3. Nu este un articol utilitar.
4. Este lucrarea personală a domnului Constantin Brâncuși de naționalitate română, care este artist și sculptor.

Declar ședința închisă!

(stingere; aprindere lumină pentru aplauze)

Pasărea, proiectată pe ecran, va umple scena. Muzică de final:

Ciocârlia; se va auzi pe timpul aplauzelor și până la evacuarea totală a sălii.

*(Procedeul de stingere a luminii și recitare este propus pentru a proiecta „Păsările”, precum și alte sculpturi ale lui Constantin Brâncuși. Regizorul spectacolului are libertatea de a schimba versurile, sau, poate, de a renunța inclusiv la proiecții. În această situație martorii vor depune jurământul: „Jur să spun adevărul și numai adevărul. Așa să-mi ajute Dumnezeu”)

1. Născută în vis,
modelată-n pământ,
din pământ a pornit
către cer.
Pasărea măiastră
și-a întins aripile
peste lume,
ca suflul lumesc
s-o înalțe-n văzduh;
și omul s-o audă,
s-o vadă! (Steichen)

2. M-am ascuns de Dumnezeu,
de lume, de mine,
de iubire, credința în bine.
*„Cine nu iese din eu
n-atinge absolutul
și nu descifrează nici viața”*
Rămâne materie primă,
doar lutul, piatra,
sau mocirla și ceața... (Aitken)

3. Am pus urechea pe piatră
să-i ascult tânguirea,
plânsul ascuns de milenii.

Forma-i încarcerată,
sechestrată,
așteapta dalta sculptorului
să fie eliberată. (Epstein)

4.Descătușată din înlănțuirile
gravitaționale,
levitează!...
Undeva între cer și pământ,
între material și neant,
între lumină și umbră...
Între Haos și Dumnezeu. (Fox)

5.Mi-a furat gândul
înălțător...
Și desfăcându-și aripile
a pornit în zbor,
lin zbor celest,
dincolo de nor,
dincolo de ură,
de păcat...
deasupra tuturor. (Jones)

6.Dacă în goana nebună
din viață
nu treci nepăsător
de Sfinții doisprezece Apostoli,
Masa Tăcerii îți dă
Hrană îndestulătoare:
pentru suflet și minte.
Curat, vei trece
prin Poarta Sărutului
spre stâlpul de jertfă:
Infinita Coloana

eroilor neamului
și a Dumnezeirii. (Militza)

7. Degeaba-ți speli
aripa-n soare,
când piscurile-nalte,
goale,
nu au căldură,
n-au culoare!
Tu, acvilă,
simbol regal...
...ce moare...(Aprodul)

8. Iubirea-i unică,
înălțătoare,
asemeni unei ciocârlii
ce-și duce cântecul
spre soare.
Pe adieri celeste,
cu aripile-ntinse,
în volte-și cântă dorul
spre zări
atot-cuprinse. (Aprodul)

9. Proiectul
unei păsări călătoare
v-a umple bolta cerului,
mărită.
Și-n soare
cuibărită,
va da speranță
și culoare
visării...
...ce-i acum umbrită. (Aprodul)

BIBLIOGRAFIE

- „*Brâncuși împotriva Statelor Unite*” - Editura Dacia, Cluj, 1971
- Carola Giedion Welcker - „*Constantin Brâncuși*” - Editura Meridiane, 1981
- Petre Pandrea - „*Brâncuși - amintiri și exegeze*” - Editura Meridiane, 1976
- Athena T. Spear - „*Păsările lui Brâncuși*” - Editura Meridiane, 1976
- Petru Comarnescu - „*Brâncuși, mit și metamorfoză în sculptura românească*” - Editura Meridiane, 1972
- Militza Pătrașcu - „*Amintiri despre Brâncuși*” - Revista „*Arta plastică*” nr.3/1970
- Tretie Paleolog - „*De vorbă cu Brâncuși*” – Editura Sport-Turism, 1976

Mulțumesc Doamnei AURELIA CAZACU (secretar literar al Teatrului Dramatic Galați în perioada 1975 - 1991) pentru ideea oferită și materialul bibliografic cules.

Aurelia Cazacu

VLAD VASILIU

Arta actorului este sortită într-adevăr efemerului? Faptul că el creează pentru timpul prezent, se pune deseori întrebarea: ce mai rămâne după epuizarea unui spectacol?

... Cronici, fotografii, dar mai ales, vii mărturii în conștiința publicului. Toate acestea îl pot răsplăti pe actor pentru strădania lui de a fi mereu „altul”?

Iar când actorul își încearcă puterile și-n alt domeniu de creație, personalitatea sa se împlinește în mod firesc, iar căutările sale, de a se autodefini, îi înnobilează existența.

Un astfel de actor este Vlad Vasiliu, care încearcă să-și convertească neliniștile în lucrări destinate scenei, dorind să adauge mereu câte ceva profesiei sale.

Numărul anilor de teatru este întrecut de cel al rolurilor, el știind să-și dea măsura talentului în forme diverse de expresie scenică.

Tinerețea pe care o exprimă pe scenă reiese și din mijloacele de exprimare proprii, ce fac parte din arsenalul său actoricesc, iar acum și din cel de dramaturg liric.

Este așteptat de public pe scena gălățeană și nu numai pe aceasta, actorul - dramaturg dăruindu-se cu aplomb și pasiune menirii sale.

(Almanahul *Antract* al Teatrului Dramatic, 1988)

ZBORUL FRÂNT AL „RÂNDUNICII”

sau

SUFLETUL „RÂNDUNICII”

Motto:

*Dunăre, undă vrăjită,
Marinarilor ursită,
Șapte vieți dac-aș avea,
Cu tine m-aș cununa!*

Personajele (în ordinea intrării în scenă):

Francezu' (Ion) – 60 ani, fost timonier; fără familie, fără locuință și fără probleme; haină marinărească uzată; ochii vii, mereu pus pe șotii, cozeur.

Gică Chiorul – 50 ani, muncitor în port; agreabil dar și impulsiv, fără stridențe

Nae Barbărară – 55 ani; bețiv simpatic, spiritual; înfățișare bonomă, greoi în mișcări; docher

Camelos – 60 ani; proprietarul grădinii și cârciumii „La Camelos”, grec, personaj pitoresc; mic și gras; apariția devine simpatică datorită limbajului (abundând în: ț, z, s) și a naivității (mai ales voite)

Sile – 54 ani; fața colțuroasă, înăsprită de furtunile de pe apă și „furtunile” de pe uscat; poartă tricou și șapcă marinărească; ronțăie o pipă stinsă

Stănică – 35 ani; muncitor docher, bine angrenat în problemele timpului și oamenilor; echilibrat dacă nu-i „călcat pe coadă”

Matei – 22 ani; înalt, seamănă cu Sile, dar mai visător, poartă „pecetea” familiei, pantaloni bleumarin, cămașă sau maiou alb

Chestorul (Sandu Teodorescu) – 55 ani; figură impunătoare, dar fără să impună, sobrietate căutată, dar apropiat sufletește de oameni, fost muncitor ceferist

Mara – 18 ani; frumusețe comună, îndoctrinată când își susține crezurile

Justin (Avocatul) – 50 ani; gesturile, eleganța ținutei trădează mediul căruia aparține; tip alunecos, viclenie pe care încearcă s-o disimuleze, tic verbal: „A?”

Vica – 35 ani; „damă de perdiție”, frumusețe artificială, machiaj excesiv, îmbrăcăminte țișpătoare, dar fată bună, spontană

Scena reprezintă cheul Dunării. În colțul din stânga grădina cârciumii „La Camelos” (eventual ridicată pe un practicabil mic) În dreapta un felinar și o bancă; în funcție de acțiune, lumina crește într-o parte sau alta a scenei.

Sfârșitul lunii august a anului 1947, în Galați.

(lumina reflectorului – proiectată pe grădina cârciumii)

FRANCEZUL: Era pierdut războiul? Era!... Prinși în clește, striviți. Că n-au mai rezistat nici două luni, mânca-i-ar bengă!

GICĂ: Păi, d-aia, mă!

FRANCEZUL: Stai, dom-le! Și vii tu, tocma de la hă! Hăt!... de un’ și-a-nțarcat dracu copiii, vii aici, în Europa (pronunță: Eropa), să declarî război... Păi, de ce?

NAE BARBĂRARĂ: (îi strigă lui Camelos): Gracule, mai dă un rom.

CAMELOS: Acusica.

FRANCEZUL: Nu, nu, nu! Mie zi-mi: Da’ de ce? De ce tocma’ Uruguayu’?

NAE: Pen’ c-a intrat și Paraguayu’! D-aia!... Ia, mai lasă-mă! Camelos, încă un rând.

CAMELOS: Vine, vine acusica!

FRANCEZUL: Treaba-i cu dichis. Ce-a zis americanu’? Io-s unu’! Ȃia-n Europa e mulți. Ia să fiu și io mai mulți. Și l-a băgat și pe-ăla și pe-ăla la câștig (sentință): D-aia n-avem noi, vericule! Chiar de-am fost cu beligeranții.

NAE: De-aia fu foamete, mai ales aici, în Moldova. C-au luat și nemții și rușii de la noi, chiar de-am fost beliți-gerați, cum zici.

FRANCEZUL: Beligeranți, bă!

NAE: Cum zici tu, da tot beliți suntem!

FRANCEZUL: Păi suntem. C-am luptat și acolo, și dincolo... și când am ajuns la împărțea, ne-au pus în coada cozii... C-a luat toți și când au ajuns și-ai noștri, doar ganciu remorcherului... și ăla fără parâmbă. Cin' cu ce să te tragă-n amonte?... Zic bine?

SILE: Zici bine, da taci! Te-aude careva și te toarnă: dușman al poporului.

FRANCEZUL: Eu, dușman?

GICĂ: Bă, dacă Francezu' era în locul lui Tătărescu la aia... cum îi zice... care s-a făcut acu un an jumătate...

FRANCEZUL: Organizația Națiunilor Unite, Gică!

GICĂ: Așa! Eram și noi în câștig.

FRANCEZUL: Păi, nu? (exemplifică cu pahare, pe care le goleşte): Aici e Berlinu'... Aliții... aici! Da de ce... (nu mai găsește pahare) Camelos, dă un rom, că ăia-s piei-roșii.

CAMELOS: Nu ți dau, că eu sunt grac parlit, nu Rochefeler.

FRANCEZUL: Ești un exploator, bă! Și-o să-ți vie rându' în curând.

CAMELOS: Țe exploator?... Care exploator? Eu munțitor. Asa țeva să nu ziți niți în gluma. (dând paharul): Asta-i ultimu!

FRANCEZUL: Bine... Și vine la plăcinte, tocmai de aici: Uruguayu'! (dă paharul peste cap)

CAMELOS: (cu satisfacție) Ți l-am trecut la catastif!

FRANCEZUL: (dezumflat) Mi-ai stricat cheful'!

STĂNICĂ: (intrând) Salut!... Noroc, Sile!

VOCI: Noroc! Salut!

SILE: Așa noroc...

STĂNICĂ: Iar faci politică, Francezule?

FRANCEZUL: Și ce-ți pasă? Mai bine dă un rând, aici, la proletari.

STĂNICĂ: Dau, dacă-mi zici cu cine ții.

FRANCEZUL: Eu? Cu muncitorii, Stănică! Am votat soarele... Soarele mă-sii! Normal că-s F.N.D.-ist, nu?

STĂNICĂ: Dar din ce partid faci parte?

FRANCEZUL: Păi... din B.P.D...

GICĂ: Da, da! Din: Ba Pe Dracu!

STĂNICĂ: Acesta-i un bloc, deșteptule, al partidelor democratice, da-n el sunt și socialiști și liberali și comuniști și țărăniști... Tu ce ești?

FRANCEZUL: Eu-s... pârlit... Nu-s nimic!

GICĂ: Nici io, frate-miu. Că nici nu m-au lăsat să votez... M-au trimis să iau țidulă de la judecată. Acolo mi-au cerut... Stai așa! (scoate o hârtie, citește): „Să probeze cu acte autentice că nu a fost ministru sub guvernul Antonescu”...

SILE: Ce tâmpenie! Ministru' Chioru'!

GICĂ (citește): ... „că nu a ocupat funcția de prefect”...

NAE: Perfectu' Gică, ca-care moare de frică!

GICĂ (citește):... „că nu a fost condamnat pentru acte infamante”...

SILE: Cu mutra ta, cam greu să faci dovada!

GICĂ:... „că nu este nebun”! (toți râd)

FRANCEZUL: Cu asta te-au încuiat! Nu poți zice că nu ești nebun.

GICĂ: Nu râdeți!... Păi cum să aduc toate astea? Până să le adun au trecut alegerile. Și vroiam să votez cu voi, proștilor! Hai, fă cinste, socialistule!

FRANCEZUL: Dă romul.

STĂNICĂ: Camelos, cinci mari!

CAMELOS: Gata, frațicule. Ca io sint țaranist ținstit!

FRANCEZUL: Ești un prost! Țărăniștii nu mai sunt în blocu' lui. De când cu tărășenia din iulie, de la Tămădău, funda!, i-a dat la apă.

GICĂ: Ce tămă... tărășenie?

FRANCEZUL: Ei, i-a ademenit pe unii să fugă în occident și i-a umflat când să urce în avion... Acu' zac la „mititica”

CAMELOS: Țe spune, zurliu?

STĂNICĂ: Încă nu, nene. E proces, să vadă ce și cum. Că dacă voiau doar să fugă, ducă-se! Niște exploataatori mai puțin! Da' cică aveau de gând să facă un fel de guvern în exil, să apeleze la ajutorul american și să ne vâre imperialismul în țară. Parcă nu ne-ajunge 300 de milioane de dolari ce-o să-i dăm despăgubiri de război.

CAMELOS: Da țe bre! Tu-i dai?

SILE: Unde merge mia, merge și suta...

STĂNICĂ: Nu, da' sărăcește poporul. Ați simțit pe pielea voastră

foametea de astă iarnă.

GICĂ: Tu, nu prea... aveți economat! Eu am mers până-n Oltenia, după un săculeț cu făină...

NAE: (strigă) Sârmaaaa, măăă!

GICĂ: Da, da! Am călătorit pe vagoane, că în compartimente mergeau doar șmecheri cu țidulă de la noile mărimi, sau de la ruși.

SILE: Și-acu pâinea e lux.

GICĂ: Păi, unde-i grâul? Că l-au luat de la toți românii! La Buzău, în gară, mi-au smuls săculețu' din spate. Smulgele-ar Dumnezeu zilele!

NAE: Cine, bă?

GICĂ: Unii... Vorbeau românește, da' erau în uniforme rusești...

FRANCEZUL: Rău era cu „was ist das”

Dar mai rău cu „davai ceas”.

Din Siret până la Don

Davai ceas, davai palton,

Davai casă și moșie....

TOȚI: Harașo tovărășie! (râd)

STĂNICĂ: Măi! Nu-i jicniți pe frații noștri!

SILE: Păcat că frații nu ți-i alegi singur... Și l-ați făcut pe „tătucu” vostru, Stalin, „cetățean de onoare al României”, ca să-l puneți în capu' mesei, să ne halească bucatele!

STĂNICĂ: Mă, Sile, ce gură spurcată ai! De nu te-aș cunoaște...

SILE: Ce-ai face?

CAMELOS: Bre, bre, bre! Io nu stiu, n-aud! (Francezului): Sa nu te prapadesti, frațicule, ca nasosu' Tanase, ala care a facut poiția cu țeasu' si paltonu'.

FRANCEZUL: Să ne dea grâul! Să ne dea porumbul! Să nu mai ia, dacă-s frați, milioanele de dolari!

SILE: Gata, mă!... Dacă tot ai intrat aci, șezi și bea!

STĂNICĂ (lui Sile): Te-am așteptat să vii azi, cum ne vorbisem. Avem loc și nevoie de oameni pricepuți.

SILE: Eu sunt pilot, Stănică, nu docher. Pilot!

NAE (pe care a început să-l „ajungă” băutura): Ai... fost!

SILE: Atunci, vorba zevzecului de Francez. Nu-s nimic! Dă un rom, că tu ești om al muncii.

STĂNICĂ: Încă un rând și la opoziție și la ai noștrii! (râde)

CAMELOS: Vine, vine!

SILE: Dacă n-ai fi prost, ai înțelege că toți de aici suntem „ai noștri”...

MATEI: (intră în fugă, dar se oprește în poarta grădinii) Vira transbordorii de buzunare. Gheață la mal! (râde)

GICĂ: Ce-i?

STĂNICĂ: Ce s-a întâmplat?

MATEI: A apărut chestoru' pe Brașoveni, la vale!

CAMELOS: Fiți liniștiți! Merdze la „Pârzoala ideala” sau „Chat-Noir”?... Țe sa caute la mine? Eu, comerțiant ținstit! N-am făcut politica. N-am speculat pe nimeni... Nu-i asa? Nu-i asa?

FRANCEZUL: Dă un rând la toată lumea, exploatatorul, să nu ciripesc, că-ți faci singur rachiul'.

STĂNICĂ: Uite unde era ciripitoru'?! De când te-ai făcut „vedetă de siguranță”?

CAMELOS: Nu mă nenoroți, frațicule, că nu ți-am facut niți un rau!

FRANCEZUL: Dai?

CAMELOS: Dau! (vorbește ca pentru el): Asta nu mai e comerț... asta zaf este...

GICĂ: Matei, ce stai ca geamandura-n ancoră?

SILE: Pe unde-ai umblat toată ziua?

MATEI: Am fost la primărie, la...

SILE: Pentru ce? Te-au chemat ei?

MATEI: Nu, tată. De ce să mă cheme? Îmi fac dosar să mă-nscriu la marină.

SILE: Ce dosar? Ca hoții dați în judecată?!

MATEI: Am nevoie de recomandare de la locul de muncă sau de la organizația din care fac parte.

FRANCEZUL: În haosul ăsta avem organizații, căcălău!

SILE: Păi să-ți dea ăia cu brigăzile, unde te-ai spetit tot anu' să cureți dărâmăturile de pe „Calea Domnească”.

MATEI: Știu eu? Am s-o întreb pe Mara... Aia a fost muncă voluntară organizată de sindicatul muncitorilor din port...

SILE: Dacă n-ai vrut să te angajezi la una din țesătoriile lui Saferian, sau la Ludwig Nimferato...

CAMELOS: Vai, țe paste fainoase făceau, si biscuiții Carol! S-a dus... Duțe-se!

MATEI: Acolo primăria a făcut grajduri comunale... N-am să fiu văcar!

SILE: Domnu avocat Justin mi-a promis că te bagă și are grijă de tine.

MATEI: Dar vreau să mă fac marinar, tată! Iubesc apa.

SILE: Târfa! Se-ntinde cu toți și pe toți îi vrăjește.

MATEI: Am să fiu marinar, ai să vezi...

SILE: Apa-i ca femeia, fecior. Bagă la cap! Te mângâie, te spală, te răcorește... Și când ți-e lumea mai dragă, te învăluie bine, de nu mai ieși niciodată la suprafață.

FRANCEZUL: Ba da, Sile! Când devii gunoi, te-aruncă: umflat și verde! Cu alge-nnămolite-n păr și raci în pântecel spart. Brr! (se scutură)

NAE: Și-un broscoi țâr-țarcovnic îți cântă prohodul. (cântă popește) Oac... oac...orac, oac, oac...

CAMELOS: (văzându-l pe chestor la intrare, îi țâstuie): Ssss!...Ssss!... Sa trăiți... Pofteați domnu' chestoru'! Ma bucur ca va vad...

CHESTORUL: (apărut în poartă): Nu minți, Camelos! Ce fericire-i aia, când te calcă poliția?

CAMELOS: Da țe am facut? Țe am ...

CHESTORUL: Fii liniștit. Nu-s în misiune. Am treabă la A.F.D.J. și cum mai e puțin timp, am intrat să-mi dai una mică.

CAMELOS: (plecăciune) Pofteați...

CHESTORUL: (intrând) Acu sunt convins că te bucuri. Noroc!

VOCI: Să trăiți.

STĂNICĂ: Noroc, domnu chestor!

CHESTORUL: Măi, Stănică, nu mă mai domni și tu!

STĂNICĂ: Da, tovarășu'...

CHESTORUL: Nici tovarăși nu suntem. Eram, atunci când hămăleam împreună în port sub puștile nemților... Și când cei din

docuri și de la C.F.R. am făcut un detașament să ne apărăm punctele strategice ca să nu le-arunce-n aer. Eram atunci când am încărcat pe șlepuri arsenalul marinei, de l-am dus în susul Dunării, din calea frontului rusesc, până la Izlaz.

SILE (mormăit): De unde tot l-au luat rușii, cu marinari cu tot, chiar dacă devenisem aliați...

STĂNICĂ: Nu... dar...

CHESTORUL: Mă, băiatule, munca și lupta comună nu se uită. Și acum tot împreună suntem. Cum îmi ziceai înainte? Hai... hai, spune!

STĂNICĂ: Nea Sandu...

CHESTORUL: Așa, vezi! Camelos, un pahar lui Stănică să ciocnească aici, cu mine.

CAMELOS: Acusica, tovarășu...

CHESTORUL (deranjat că-i „tovarăș” cu grecul): Măă!

CAMELOS: Da... domnu' chestoru'!

FRANCEZUL: Uite-așa se scrie istoria, frate-meu!

CHESTORUL: Da. Câte odată e scrisă cu brațele și sângele nostru. Parcă și tu, Francezule, ai fost rănit prima oară la Mărășești?

FRANCEZUL: Numai că a doua oară, m-am luat după mareșalul Antonescu și plecând să eliberez Ardealul, am fost rănit la Nipru... Tot istorie, șefule.

CHESTORUL: Tot. Iar tovarășul nostru, care acum nici nu mă bagă-n seamă – de tine vorbesc, Sile! - a venit c-o gaură-n plămân, de la Budapesta, pe care n-o acoperea nici decorația. Și asta-i istorie. Și munca lui fiu-său la demolări și reconstrucție, tot istorie se cheamă. Ce face Sile acum, nu mai e istorie.

SILE (către Francez): A dracu' istorie! Și-a tras costum englezesc și tronează la un birou de mahon, sub patru tablouri... Cum era cimilitura aia?

FRANCEZUL (recită): Două bărbi, o țcălie,

O mustață fumurie

Și o „gaură” pustie...

Vai de biata Românie!

TOȚI (râzând): Harașo tovrăășie!

CAMELOS: Ține e astia?

FRANCEZUL: Marx, Enghels, Lenin și Ana Pauker... Noii sfinți ai istoriei!

CHESTORUL: Istoria o scriem noi... Nu lozincile de pe pereți sau ziduri.

NAE: Lasă, băi... Când fac la zid, mă piș direct în soare! Istorie, ce dracu'!

SILE: (izbucnește): Istorie?... De ce mi-ați confiscat cuterul? Eu doar pe apă sunt om. M-ați lăsat olog și ciung.

CHESTORUL: Sunt legi pe care...

SILE: (izbucnește) Ce legi?! Ce istorie?!

MATEI: Potolește-te, tată!... Domnule chestor... Tovară... Nea Sandu!...

SILE: Taci, băiete. Să nu-ți fie teamă niciodată de adevăr și nici de munca ta, când o faci cinstit. Așa m-a învățat unul care mi-a fost prieten bun în tinerețe... Apoi, m-a cam uitat. Eu nu l-am uitat și l-am chemat la marea mea bucurie, L-am dus pe „Rândunica” în prima cursă de probă. Iar el mi-a sechestrat vasul. Căpitănia mi-a luat brevetul...

CHESTORUL: Nu puteam face altfel, Sile. Sunt pus să respect legea.

SILE: Nici eu nu pot altfel să trăiesc. Apa!... Apa-i aerul meu. Din neam, toți ai mei au fost legănați de valuri de la naștere până la moarte.

MATEI: (tulburat) Tată! Liniștește-te!

SILE: E vremea să afli, băiete... și n-au decît să audă și cei ce nu știu istoria sângelui meu de corăbier...

MATEI: Tată!

CHESTORUL: Lasă-l să vorbească, Matei... nu-ți face griji!

SILE: Bunicul se trăgea dintr-o familie cunoscută, marinari din tată-n fiu. Coborau cu marfa pe Siret, de la Adjud sau Mărășești și pe Dunăre până-n mare. Aveau un pânzar rapid, poreclit „Rândunel”. A fost scufundat aici, la Galați, în mai 1866, când lumea s-a răsculat pentru că a fost adus Carol în locul lui Cuza. În 75, moșu-meu a fost numit secund pe prima șalupă cu motor românească: „Rândunica”. Pe brațul Măcin, în mai 1877, când a participat la scufundarea canonierei „Duba Seifi”, bunicul a fost pulverizat de un obuz turcesc. Nu l-am

apucat pe bătrân. A murit tânăr... 55 de ani. Tata a ținut să-i ia locul.

A fost mus, timonier, secund, pe aceeași „Rândunica”... În ’918 a participat la luptele de apărare a orașului. A pus tunurile pe ruși. Că de atunci voiau să ne ocupe. În mai, la două zile după ce împlinise 53 de ani, o mină-n susul Galațiului i-a fost sfârșitul... și lui și vasului! Iar voi, până și numele vreți să-i dispară!

CHESTORUL: Noi?

SILE: Dar cine? Cine pângărește monumentul ridicat de gălățeni în amintirea celor căzuți atunci? Cine-l spoiește cu vopsea sau căcat? Cine sparge plăcile?

GICĂ: Rușii sau cozile lor de topor...

CHESTORUL: Am pus oamenii să cerceteze... Vom curăța statuia...

NAE: Pîn’ o să se cur- curețe de tot, că nu le place „fraților”.

SILE: Rândunel... Rândunica... a zburat mereu pe luciul Dunării cu moșii mei! Voiam să zboare din nou...

MATEI: De aceia ai botezat cuterul nostru așa?

CHESTORUL: Deci, o moștenire de familie?...

GICĂ: Și te-au expropiat, proprietarul!

SILE: Gura... Trebuia să mai existe o „Rândunică”... Doream să am mormântul pe apă, ca toți ai mei. Acu va trebui să mă îngrijesc de un loc de veci sus, la „Ghiță Vasiliu”...

FRANCEZUL: Cu pantofi noi și vată-n nas! (încrucșează mâinile pe piept)

SILE: Nici de luna mai n-am să mă mai tem... Destinul? Rahat!

CHESTORUL: Înțelege, omule, că era împotriva legii...

SILE: A cui lege?... Fiecare cui, fiecare scândură sau cap de parâmbă a fost obținut din munca mea. (către Matei): Ți-am rupt bucățica de la gură, ca să construiesc vasul nostru, să fim stăpâni, nu tot slugile altora.

MATEI: Poate o să fie bine, tată... eu am speranța că...

SILE: Speranța-i tot o târfă de apă-nșelătoare. Când te crezi scos la liman, atunci te fură anaforu...

FRANCEZUL: Anafura ei de viață!...

GICĂ: Nu înjura viața, Francezule, că-i păcat de Dumnezeu! Dacă

te aude Doamne-Doamne și-o scurtează de nu mai zici nici „păs”!

NAE: Ce-i scurt-scurtează, că n-am înțeleș?

GICĂ: Viața, mă!

NAE: Aaa!... Viața mă-si!

FRANCEZUL: Vax! Tot înjur eu de vreo 50 de ani în toate felurile: și viața și guvernele și pe-a mă-tii, dar... prr!.. Ăl de sus nu m-aude. Sau dac-aude, îl doare-n cot. Nu-i pasă nici cât o anafură de ce zic, ori ce fac.

NAE: O s-ajungi în iad, at-ateule!

FRANCEZUL: Ei și? Îmi va fi ușor fiindcă m-am călit pe pământ.

SILE: Cine știe? Poate acolo e mai ușor de-ndurat decât aici...

CHESTORUL : Învață să privești înainte, Sile. Nu rătăci-n trecut!

SILE: Când prezentul îl simți la trecut, nu mai ai viitor... Ești mort.

CHESTORUL: Băiatul e mare. Are nevoie de tine ca sprijin, ca prieten...

SILE: Nu mai umblă de mult copăcel. O să se descurce singur, poate mai bine decât cu ajutorul meu... Nu mai vreau nimic... Nu mai pot începe ceva. Sunt o epavă... Am fost ajutat să devin o epavă.

CHESTORUL: Ești un laș, Vasile, și te-ai încăpățânat să refuzi orice mână întinsă, orice ajutor. Nici de băiat nu-ți pasă...

SILE: Crezi ce vrei.

CHESTORUL: Mai vorbim noi. Poate, mai bine, între patru ochi.

SILE: Nu merit deranjul.

CHESTORUL: Matei, l-ai găsit pe tov. Ignat?

MATEI: Pe nenea Neculai? Da, l-am întâlnit azi. Era la el, la prefectură. Mi-a zis să-l caut peste două zile, c-o să se intereseze ce și cum.

SILE: De parcă numai grija asta o are.

GICĂ: A uitat c-a fost de-al nostru, docher.

NAE: Și-a bo-botezat bă-băiatul Lenin!...

FRANCEZUL: Să se pună bine și cu ăl de sus și cu ăl de jos.

MATEI: Dar mi-a promis, tată!

SILE: Și io-mi promit zilnic să nu mai beau. Da' de când nu mai e apă-n jurul meu, trebuie să bag lichidu-n mine.

FRANCEZUL: Legea ăluia cu vasele dislocate de la mal. Să mai

vină lichidu’! Camelos!

CAMELOS: Vine, vine!... (Pentru el): Țe vanțare fac adzi!

SILE: Gâtul mi-e pâlnie de-argint. Auzi cum sună! (își dă bobârnace): Da, cam gol... Mai trebuie să torn! (Camelos toarnă în pahare; din nou ploconeli în fața chestorului)

MATEI: Tată, te rog, nu mai bea. Hai acasă!

SILE: Unde? Care „acasă”? Ce știi tu ce-i aia, casă?... Am avut. S-a dus și ea înghițită de Dunărea asta-mpuțită.

CHESTORUL: Nu huli, Sile! Nu pe Dunăre, ci în buzunarul hoțului de Muștad s-a dus agoniseala ta.

SILE: Neamțu’ a fost cinstit; mi-a vândut motorul unei șalupe.

CHESTORUL: Tot nu vrei să pricepi? L-ai luat de pe o navă nemțească, captură de război, beneficiar fiind doar statul.

SILE: Aveam acte? Aveam! Erau în regulă!

CHESTORUL: False.

STĂNICĂ: Frișul te-a tras pe sfoară. Ți-a vândut potcoave de cai morți.

GICĂ: Nu era el patronul fabricii de caele?...

SILE: Bine, bine. Să zicem că asta... cu motorul și actele e împotriva legii... Pentru motor, știi bine, mi-am vândut casa... Deci l-am plătit cu vârf și îndesat... cu adăpostul copilului. Bine... Să zicem că m-a înșelat neamțu’. Da’ cuterul e al meu! Construit de mine... Bucată cu bucată... Cu mâinile astea.

CHESTORUL: Trebuie să dovedești proveniența materialelor.

SILE: Crezi că Teoharie, angrosistul, mi-a scris și certificat pentru scândurile vândute? Sau Sterea Codescu, pentru lăzile goale pe care mi le-a dat, după ce i-am descărcat o săptămână coloniale în port? Sau Kesoglou...

CHESTORUL: Ți-am spus să dai o declarație scrisă. Orcum, cazul tău e în cercetare...

SILE: (ironie amară) „Cazul meu?!” Ce chestie!... Nu-i „cazul” să vă mai osteniți, domnule chestor.

MATEI: Tată, eu în locul tău, aș avea mai multă încredere în nea Sandu.

SILE: Sunt prea pățit, băiatule, să mai visez mălai ca o vrabie.

Mortul de la groapă...

NAE: Las-o, bă Si-Sile, moarta de la groapă... (îi toarnă în pahar câteva picături din paharul lui)... Pune-i cruce.

FRANCEZUL: Așa, Barbărară, stinge-i focul! A căzut pe bec și s-a ars... (arată spre Mara, care apare în poarta grădinii de vară): Volta! (fluieră):... Parcă-i Sfânta Filofteia. A coborât pe pământ printre păcătoși fraților și... tovarășilor.

GICĂ: Sfântă, sfântă... da ce pescaj are! Mamă, mamă (semn cu mâinile).

STĂNICĂ: Acesta-i pescaj? Uscată ca o fâță? (Mara îi face semn lui Matei, care abia acum o observă)

NAE: Fâ-fâțâie... că are-o pupă! Pupa-i-aș...

MARA: (apostrofare): Tovarășu'!...

NAE: (încearcă să se ridice, dar renunță, întinzând doar mâna, în direcția Marei): Na-Nae Barbărară... ră...

GICĂ: Mă, Na-Nae, nici prova nu-i de lepădat (face cu buzele, bezele): Mmm!

MATEI: Lăsați-o în pace! Nu-i ce credeți voi!

STĂNICĂ: Zău?

MARA: Tovarăși... domnilor... cum vă permiteți? Aveți un nivel... care lasă de dorit.

NAE: Păi e vară, pui-puicuțo și nivelul apelor Dunării...

FRANCEZUL: E sub nivel. Camelos! (ridică paharul): Ia mai crește nivelul!

MATEI: (s-a apropiat de ea, nervos, pe șoptă): Ce cauți aici?

NAE: Fă-făt Frumos și că-călare și pe jos. (râsete)

MARA: Tovarăși, da' se poate..

GICĂ: M-aș întovărăși cu tine, o noapte, două... da încă ai caș la gură, fato!

NAE: Și la fo-fo-fofoloancă...

MARA: Cum vă permiteți? Cine nu cunoaște cele mai elementare norme de comportare este un individ... (râsete): care, individ...

MATEI: Lasă-i, lasă-i. Au moralul la semn și-o fac pe zmeii.

NAE: Ce te bagi, mă... pâr-pâr-pârlitule de Fă-Făt Frumos. Lasă pui-puicuța să ciripească.

MARA: (revoltată): Domnu', tovarășu'!

NAE: (același joc ca mai înainte; pică-n fund): Na-Nae
Ba-arbă-rară.

MARA: Domnule sau tovarășe Nae Barbărară, eu nu-s pui-puicuță, să știi mata. Sunt utecistă! Află, tovarășe sau dom'le (pe nervi): la noi în organizație sunt multe ca mine, ba chiar mai breze, să știi!

NAE: Mai berze? (râsete)

MARA: Rușine! Sunteți tare departe de tineretul muncitor de azi.

STĂNICĂ: (chestorului): Ne face boșorogi, șefule!

FRANCEZUL: Ia-ncearcă-ne.

MARA: Nici nu-mi puteam închipui că ditamai oamenii serioși să fiți atât de... de... n serioși!

GICĂ: Da' se pricepe asta mică la morală. Au îndoctrinat-o bine.

NAE: Pup-papa-i-aș pupa!

GICĂ: Taci, Nae! Nu vezi că ai „rău de uscat”?

NAE: Eu? Tu ești beat! Camelos, sunt beat?

CAMELOS: Țe dacă? Esti om al munții... cu decorația.

MATEI: (o apucă pe Mara de braț, trăgând-o într-o parte): Cine te-a pus să intri aici?

MARA: Ai prejudecăți? Ce? Femeile nu-s egale cu bărbații?

MATEI: Aici? În cârciuma asta?

MARA: Oriunde! (schimbare de ton): Trebuia să te gădesc!

MATEI: S-a întâmpat ceva?

MARA: Avem sarcină de la partid să împărțim... ziare.

MATEI: Avem?

MARA: Da. De fapt eu am. Trebuie să mă ajuți. Distribuitorii n-au venit azi la tipografia noastră. Au luat ziarele ălor-l-alți.

MATEI: Bine. (către Sile): Tată... Tată! Mă întorc repede.

SILE: Ce-mi spui mie?

MATEI: Vin să te iau acasă.

SILE: (plictisit): Care „acasă”?

MATEI: La bunica. Te așteaptă în fiecare seară cu mâncare caldă! N-o mai amără și tu, vai de bătrânețile ei.

SILE: Prefer la Francezu', în „Șanț-Elizé”, jos, în docuri. Să vezi ce palat și-a trântit din trei lăzi și-un cazan găurit.

FRANCEZUL: „Vărsai”, nu alta, vericule! Cu grădini suspendate-n sălcii și apă curentă de ploaie. Curat „Vărsai” (râsete, chestorul se ridică, se îndreaptă spre ieșirea din cârciumă, se oprește lângă tineri)

CHESTORUL: Gata! Hai, plecați! Fetițo, să nu mai calci pe-aici!

MARA: Eu? Da ce te privește pe dumneata pe unde calc?

CHESTORUL: Mă cam privește. Matei, întâlnești-vă-n altă parte. Noroc!

MARA: Ia uite!...

VOCI: Noroc! Să trăiți!

CAMELOS: Sa traiți! Mai pofteați!

MATEI (Luând-o de mână): Să mergem!

NAE: Pa!...pui-puicuță...

FRANCEZUL: Să mai vii pe la noi, madmoazelo!

GICĂ: Peștoaico!

MARA: Să vă fie rușine! (din ușă): Noroc, tovarăși! (iese urmată de Matei)

CHESTORUL: (pe cheu, unde crește acum lumina reflectorului, după ce și-a aprins țigara, le aruncă din mers): Măi, copiii... jucați-vă prin alte locuri! Salut!

(Iese. Din partea opusă intră avocatul. Mișcare în cârciumă la intrarea lui. Trece pe la mese dă mâna cu toți)

MATEI: (cu căldură): La revedere, nea Sandu!

MARA: Nu ne-ați intimidat, domnule! (mai încet):...că tovarăș nu ești. Cine-i ăsta care se dă mare?

MATEI: Chestorul Galațiului.

MARA: (foarte surprinsă): Vai? Tovarășul Sandu? Chiar el?

MATEI: Da, el. Nenea Sandu... Mă știe de când eram țânc.

MARA: Nu credeam că un om instruit ca el să ia poziția mutului când... (ironic): „prietenii” tăi îmi descriau anumite părți din corp...

MATEI: Fără răutate. Marinărește...

MARA: Dar cu vocabularul colorat de băutură! Tovarășu' Sandu de ce le-a permis? De ce n-a intervenit?

MATEI: Îi cunoaște pe toți, de multă vreme. Știe ce le poate pielea. Pe tine însă...

MARA: Înțeleg... (arată spre cârciumă, înciudată): Îmi venea să le

trag palme!

MATEI: Nu-s oameni răi. Sunt doar înăspriți de muncă, înfometaji de secetă, sătui de mizerie...

MARA: Partidul nostru ne învață că oamenii adevărați se înalță deasupra existenței. Dar pentru asta trebuie să acționeze, să nu lăncezească prin cârciumi.

MATEI: Acționează, acționează! Nu-i judeca pripit. Lucrează din proprie inițiativă douăsprezece, paisprezece ore pe zi. Au refăcut utilaje, au repus în funcțiune vase distruse... Ei înlătură moștenirea războiului, care-a lăsat urme adânci... Pentru unii însă, războiul nici nu s-a terminat... și caută uitarea în băutură... ca tata...

MARA: Nu, Matei! Adevărații muncitori sunt conștienți că reprezintă o forță, care poate revoluționa lumea. La ultima întrunire, tovarășul nostru secretar general, venit special de la București, ne-a spus că poporul are nevoie de-o revoluție care să zdruncine din temelii orânduirea existentă, să-i expropieze pe moșieri și burghezi și să instaureze între oameni relații bazate pe egalitate, democrație...

MATEI: Cum adică? Să-i iei casa și agoniseala de-o viață și s-o dai, cui?

MARA: Muncitorilor. Tinerilor revoluționari. Uteciștii sunt viitorul țării!

MATEI: Și ceilalți? Milioanele de oameni flămânzi, fără case, copii orfani, mutilații de război?

MARA: În comunism toate bunurile vor fi în comun.

MATEI: Și femeia va fi bun comun?

MARA: Nu râde. Ce? Socotești femeia un „bun”?

MATEI: Da. Tu ești bunul cel mai bun pentru mine. Și-am să mă lupt cu toți uteciștii tăi pentru a te păstra.

MARA (puțin rușinată): Bine... facem o excepție de la linia partidului.

MATEI: Deviaționisto! (vrea să o îmbrățișeze)

MARA (se retrage): Dar trebuie să fi alături de mine, să revoluționăm...

MATEI: În haosul de acum crezi că o revoluție ar face ordine?

MARA: Războiul s-a terminat, Matei. Noi, acum, trebuie să facem

revoluția proletariatului.

MATEI: Toți pe care i-ai văzut sunt proletari, muncitori adevărați. Toți au luptat în război, acum luptă cu lipsurile...

MARA: Trebuie să înțeleagă: războiul s-a terminat!

MATEI: Din păcate nu și pentru tata. Sunt tare necăjit din cauza asta. Îl înțeleg și sufăr alături de el. Nu-l pot trezi. Cuterul a fost inima, viața lui... Umblă noaptea ca o nălucă. Uneori rămâne acolo, (indică o direcție): neclintit, ore întregi. Mă mir că nu despică Dunărea cu privirea...

MARA: Deci „povestea” despre casa vândută pentru un motor de vas, e o realitate. Eu credeam că-i poveste marinărească.

MATEI: (continuându-și gândul): Niciodată nu l-am văzut pe tata mai fericit ca atunci când lucra la cuter. A muncit zi și noapte... Tot ce atingea, suna ca o muzică... (o ia pe Mara de după umeri, ies îmbrățișați, ca luați cu încetinitorul, până se termină strofa cântecului):

Dunăre, undă vrăjită,

Marinarilor ursită.

Apa ta, adâncă trenă

Are brațe de sirenă...

Are brațe de sirenă...

(Lumina scade pe chei, se aprinde cârciuma; în scenă personajele rămase, plus avocatul)

STĂNICĂ: Sărbătorim ceva, domnule Justin? Sau suntem în bani?

AVOCATUL: Ce importanță are, băieți? Am plăcere să vă fac cinste. E nevoie să votăm? Cine e pentru, cine e contra, cine...

NAE: De ac-acord toată lumea. Nu-i nimeni co-contra. Cam-Camelos, toarnă chil-chilipirul!

CAMELOS: (vorbește și toarnă în pahare): Plațerea e de partea mea! Va torn... Va torn... la toata lumea. De câte ori 'mi fațe ținstea să ne viziteze, domnu' Zustinu fațe ținste.

NAE: (cântă mormăit): Bea, bea, nu te lăsa. / Că viața e așa și așa...

GICĂ: Ce se mai aude, dom'le avocat, cu procesul penetiștilor?

AVOCATUL (evaziv): O înscenare... Se va dovedi... Că nu ne lasă marile puteri. Cred că se urmărește numai îndepărtarea de la

guvernare a unor oameni. Liberalii au declarat...

FRANCEZUL: Care din ei? Că și ăștia s-au împărțit... Unii s-au tras înspre ciolan; cred că dacă se fac frate cu dracu'...

MARA (intră în fugă, e speriată, are figura și ținuta răvășite): Îl omoară, veniți repede!... Bandiții... Ziarele... Le-au dat foc. Mai repede, oameni buni! Îl bat de-l omoară. Provocatorii de la „Valurile Dunării”! (Mara iese; cei din cârciumă se ridică, în afară de Sile)

FRANCEZUL: Cine-o mierlește?

STĂNICĂ: Bandiții naibii! Arhanghelul mamei lor!

GICĂ: (urmându-i pe cei doi: Francezul și Stănică): Hai, mă!

NAE (iese ultimul; se clatină): Îi snop-snopim.

AVOCATUL: (priviri furișate; se așează la masa lui Sile; ton confidențial): Am pentru tine un serviciu...

SILE: Mi-l faci dumneata... sau îl fac eu?...

AVOCATUL(aceiași ton): E vorba de-o afacere...

SILE: N-am nevoie de complicații, domnule Justin.

AVOCATUL: E-o afacere cinstită, Sile. Și bănoasă. N-o să ai probleme, garantez eu. Cine cunoaște legile mai bine decât mine? Ă?... Totul e legal... Cu plata voi fi corect... jumătate acum, în avans. Jumătate când te întorci. (scoate un teanc substanțial de bani)

SILE: (surprins la vederea banilor) Sunt de-ăștia noi, de după stabilizare?

AVOCATUL: Da! Ă?...

SILE: Nu mă interesează!

AVOCATUL: Nu fi fraier, Sile. Ai numai de câștigat!... Cu inflația asta, o să te descurci boierește multă vreme.

SILE: Mai bine sărac și curat.

AVOCATUL: Nici nu vrei să știi despre ce-i vorba? Ă?...

SILE: Ziceți, să nu mor prost...

AVOCATUL: La Cotul Pisicii sunt două șalande ale SOVROM-ului, cu grâu.

SILE: Ei și? Doar sunt de mult acolo.

AVOCATUL: Tocmai de asta, că zac de multe zile. Al cui e grâul? Al rușilor sau al nostru?

SILE: Păi... Juma-juma... Sovieticii iau, românii dau... Jumătate

SOV, jumătate ROM...

CAMELOS: Acusica! Vine, vine! (aduce comanda închipuită)

AVOCATUL: Ă?... Nu-i chiar așa. Am navlosit un vas pe care să fie transbordați o parte din sacii cu grâu. Am nevoie de un pilot bun, învățat cu Dunărea, care...

SILE: N-am brevet. Mi l-au luat. Nu pot conduce...

AVOCATUL: Cunosc și eu „regulamentul de navigație pe Dunăre”.

SILE: Aha!... Îmi ceri o baraterie...

AVOCATUL: Ce vrei să zici?

SILE: Că-i vorba de-o abatere intenționată a regulilor. Doar ești avocatul S.M.R.-ului.

AVOCATUL: Măi, omule, nu ți-am spus că totul e legal? Ă? Poffim actele!

SILE: Actele?!

AVOCATUL : (i le întinde): Nu le recunoști?

SILE: (le studiază cu uimire): Ba da... Sunt ale mele.

AVOCATUL: „Rândunica” te așteaptă, bătrâne lup de mare și Dunăre albastră.

SILE: (și mai mirat): Ai navlosit... „Rândunica”?!?

AVOCATUL: Și mie-mi place cuterul acesta... Am vrut să-ți fac o bucurie. Te mai îndoiești de ceva? Ă? Uite banii. (îi întinde)

SILE: (cercetând în continuare actele): Lasă, mi-i dai când mă întorc.

AVOCATUL: Te apropii din amonte și dinspre larg. Vardia de pe șalande așteaptă... ca și marinarii care vor transborda sacii... Ă? Așa le trebuie exploatorilor. Angroșiștii nu vor să descarce... șlepurile să staționeze mult... să crească prețul... să înfometeze poporul... Salvarea muncitorilor e în tine! Ă?... Sunt convins că „Rândunica” ușoară, agilă ca pasărea de unde-i vine numele, se va strecura în noapte fără probleme.

SILE: În noapte?

AVOCATUL: Păi dacă pleci acum, la întoarcere sigur te-apucă noaptea... Sau ți-e frică, marinarule? Ă? (râde)

SILE: Frică? Mie? M-ai luat pe nepregătite... Până mâine mă obișnuiam cu ideea că voi fi din nou pe „Rândunica”.

AVOCATUL: Nu, nu. Mâine vrem să dăm în economate pâine, nu

mămăligă. Trebuie să pleci cât mai repede.

SILE: Dar... singur nu pot conduce. Să fiu și la timonă și la caldarină... Mai am nevoie de cel puțin un om.

AVOCATUL: Treaba e aranjată! Francezu! Ă?...

SILE: El?... de fapt... „Cum e turcu’ și pistolu’.” Amândoi fără căpătâi.

AVOCATUL: Vorbești prostii. Ai un băiat mare care are nevoie de tine... Ți-am ales tovarășul, fiindcă ați mai lucrat împreună. Nu v-am luat la întâmplare. Unde găseam un pilot mai bun ca tine? Ă? ...Marinarii de apă dulce nu-s buni pentru afacerea asta.

SILE: Bine, bine...

AVOCATUL: (se ridică, se aude gălăgie): Francezu’ te va aștepta la cutter, la opt fix. Vânt din pupa! (iese furișat; cei de afară vin gălăgioși, cu ziare în mâini. Lipsește francezul)

STĂNICĂ: Mama lor de neisprăviți.

GICĂ: Da’ am pus laba pe-un golan! I-am arătat eu ce-nseamnă pumnu’ de docher

STĂNICĂ: (lui Sile): L-au cam aranjat pe fii-tu. I-au întunecat faru’ stâng.

SILE (ridică din umeri)

NAE: Da’ le-am tras o matis-matiseală!

CAMELOS: (lui Sile): Țe inima de marmura ai! Du-te si-l vezi. Bietul copilas!

SILE: Nu-i „copilaș”! E înfărcat cu rom! Bărbat! Să-nvețe să lupte dacă vrea să se descurce.

NAE: Spart-spart-spartanule!

CAMELOS: De țe n-am avut si eu un fețior? Il pupam si-n tur de drag țe ar fi fost. Ehe, he! Pacatoasa tinerețe, de-ai sti țe-i la batrinețe...

NAE: (bețiv plângăcios): Go-golanii, ce-au avut cu băi-băieții? Pui-puicuța a făcut pe ea de frică.

GICĂ: Da’ ce? Ai pus tu mâna? (râsete)

STĂNICĂ: Bună, Chiorule!... Legionarii, dracu’! Ptui!

GICĂ: Nu mai sunt legionari, bă! S-au făcut comuniști! (recită):

Căpitane, nu fi trist!

Garda merge înainte

Prin partidul comunist!

STĂNICĂ: Poți să zici, eu-s PeSeDist!

NAE: Ce mi-e baba Rada, ce mi-e Ra-rada baba!

GICĂ: Păi, toate fracțiunile astea se ceartă și se bat ca chiorii!
(scandeață):

„Luca, Ana, Teo, Dej,

Au băgat spaima-n burgheji”!

SILE: Ce te-a apucat, Gică? Parc-ai fi Francezu’!

NAE: Chioru’, după ce dă câțiva pumni, devine... asta... flocorist.

GICĂ: Floco... de-ăla ești tu.

CAMELOS: Batausii.. Țe, țe, țe... adunatura!

STĂNICĂ: Ultimele rămășițe, cozile de topor! De la „Ștreangul”,
„Codru” sau „Valurile Dunării”...

SILE: Parcă ceilalți sunt mai acătării?...

STĂNICĂ: Bine că am prins unul. Storc flăcăii tot din el,
la chestură.

GICĂ: Storc, storc. Au metodă.

NAE: Stor... storcile-aș mutra la to-toți!

STĂNICĂ: (privind spre intrare): Hopa! Avem o vizită
simandicoasă!

CAMELOS: Ține vine? Ține vine?

STĂNICĂ: Veterana lui Chifan, codoșul.

CAMELOS: Vica? Dacă o gaseste balabusta mea aiți...

NAE: Te fa-face salată a la grec... grecu-cule...

STĂNICĂ: N-o fi găsit clientelă în centru, la „Pârjoala ideală”...

CAMELOS: (mirat): Si țe? Vine sa ne parleasca pe noi?

SILE: (se ridică, merge la bar): Plata, Camelos!

CAMELOS: A plătit domnu’ avocatul’. Sa-ți mai pui un rom!

SILE: Volta!

STĂNICĂ: Stai de bea și cu mine, măcar una mică.

SILE: Când te-i face băiat de treabă. Salut!

NAE: Si-simte pericolu’ marinaru’... se apropie femeia fu-fu-
furtună. (rîset)

VICA: (intră, dând peste Sile, care e aproape de poartă): Hoo, că
dai peste oameni, val singuratec!

GICĂ: Pleacă din cauza ta, frumoaso! De când i-a fugit nevasta doar înjură și blestemă femeia.

SILE: Eu? Blegi urechi mai ai!

NAE: Da' tu-tu mai ești băr-bărbat?

STĂNICĂ: A uitat mirosul și căldura muierii...

VICA: (se lipește de Sile): Eu sunt tânără, puternică...ia-mă cu tine... măcar puțin... o noapte, două. Te vindec și de urât și de blesteme.

SILE: (se scutură de Vica): De ce s-o blestem? C-am fost fericit cu ea optă'șpe ani? Că m-a spălat, m-a hrănit, mi-a făcut un copil sănătos? Că m-a așteptat săptămâni la rând, când eram plecat pe apă?... Cine știe ce greu îi este ei pe unde-o fi acum... și cu cine-o fi.

GICĂ: (zeflema) Ehe! Că greu o fi!

SILE: Blestemat fie războiul care seamănă disperare și moarte. Maria, vai de viața ei... că nu mai este chiar tânără și frumusețea... i s-a cam ofilit.

NAE: Da tu-tu, mai ești băr-bărbat?

VICA: (liană, i se agață de gât): Ești bolnav, da nu știi... Te fac eu bărbat.

SILE: (o repede): Du-te dracului de putoare! (iese)

VICA: (strigă după el): Măă! De-aia-mi placi! Ești abraș! (se fâțâie printre mese): Ce vă holbați? Nu-mi scapă el!... Un coniac, Camelos!

CAMELOS: Acusica, frumusica.

(Lumina reflectorului crește pe chei; Mara îi șterge hainele lui Matei; Sile se apropie de ei)

SILE: (fluieră): Ești frumos al dracului! Ți-au colorat felinaru', nu glumă.

MATEI: Fleacuri!

SILE: (Marei): Cam bătauși capitaliștii ăștia împotriva căroră lupti.

MARA: Îi vom stârpi... sau reeduca. Comunismul nu se construiește dintr-o dată, ci pas cu pas.

SILE: (fluieră): Vorbești ca la carte. Ești bine indoctrinată... Îți merge gura!... Dar mi-ar place să-ți aud mintea și inima.

MARA: Nu-s o „flașnetă”, tovarășu'. Gândesc ceea ce spun și cred că într-o zi cuvintele vor deveni fapte, realitate.

SILE: Hm! Poate ai dreptate. Tu ești Mara, nu?

MARA: Da, eu, tovarășu'... Ăăă... Nea Sile... De ce?

SILE: Bagă la cap, fecior! Femeia-i ca apa. Te răcorește, te spală, te mângâie... Și când ți-e lumea mai dragă, te învăluie bine, te trage la fund, de nu mai ieși niciodată la suprafață...

MARA: Eu nu-s din alea!

MATEI: Tot n-ai iertat-o pe mama?

SILE: Ești un prost! De ce s-o iert io? S-o ierte ăl de sus, dac-o fi vreunul cocoțat acolo, în cer și altă treabă n-are decât să treacă în condicuță păcatele oamenilor.

MATEI: Dar a plecat cu nemții... sau rușii?... Te-a părăsit.

SILE: Pe amândoi ne-a părăsit, băiete. Pentru mine, bărbat'su, nu e nici începutul, nici sfârșitul. Pe tine e mai dureros că te-a lăsat fără o îmbrățișare de mamă.

MATEI: Mergem acasă, tată?

SILE: Nu mă plictisi. Știi drumul! Vezi-ți de treburile tale.

MATEI: Dar...

SILE : Ai moștenit-o pe mă-ta, cicălitoare! Salut. (către Mara) Noroc... tovarășa. (se îndreaptă spre culise)

MARA: Bună seara! (Sile iese): Era pus pe arțag, taică-tău.

MATEI: Nu. Așa-i de când cu vasul.

MARA (îl curăță cu batista în jurul vânătaii): Dușmanii poporului!...Îți detest pe cei ce cred în puterea forței și o folosesc în defavoarea rațiunii. Am să lupt întotdeauna împotriva violenței. Tu nu?

MATEI: (absent) Ba da.

MARA: Dacă oamenii ar avea mai multă înțelepciune, ar rezolva orice neînțelegere la masa discuțiilor...

MATEI: Vezi, utecisto, că te abați de la linia partidului. Ce spui tu e un fel de democrație, nu de dictatură proletară. Parcă nu ne-au ajuns dictaturile trecute...

MARA: Dar trebuie să-i convingem... să ne impunem voința.

MATEI: Cu tancurile rusești?

MARA: Ce-ai cu ei? Ne-au adus lumina, libertatea...

MATEI: Care libertate?

MARA: Va trebui să te prelucrez, să...

MATEI: Mara, hai, lasă asta. Ce-o fi cu tata? Ciudat!

MARA: Ce anume?

MATEI: S-a întâmplat ceva cu el.

MARA: Poate-ncepe să se vindece...

MATEI: Doar apa l-ar putea vindeca... Dunărea asta, ca o femeie: vrăjitoare, pățimașă...

MARA: (șocată) O iubești... ca pe o femeie?!

MATEI: Nu știu... E obsesia și blestemul neamului meu.

MARA: Și vrei să te faci marinar?!

MATEI: Trebuie!

MARA: Organizația îți dă recomandare, Matei. Ar trebui să devii utecist... Ai fost alături de noi, ne-ai ajutat la multe acțiuni și poți fi oricând primit. Doar tu să fii pregătit.

MATEI: Mara, eu am făcut-o pentru tine, numai pentru tine! De când te-am cunoscut am vrut să fiu în preajma ta... Dacă trebuie să fiu utecist ca să te văd, voi fi.

MARA (făcându-se că nu înțelege): Matei... Eu credeam că nu vrei... Că iei activitatea noastră în joacă.

MATEI: Nu obișnuiesc să-mi trâmbițez sentimentele.

MARA: Sunt mândră de tine, tovarășe Matei.

MATEI (dojenitor): Mara!

MARA: Chiar de nu te afli încă în rândurile uteciștilor, îmi ești... Îmi ești cel mai apropiat tovarăș... Dragă, marinarul!

MATEI: (fericit): Mara! (crește fondul muzical al cântecului laitmotiv, până la sfârșitul scenei celor doi tineri): Oare visez?... Visez de când eram atâtica (arată cu mâna): Stăteam pe genunchii lui nenea Sandu; el fluiera ca o locomotivă și eu uuiam ca sirena vaporului. De atunci mă visez un brav căpitan...

MARA: (continuând): Bărbos, c-o lulea în colțul gurii?

MATEI: Neapărat!... De-ai ști tu câte furtuni am înfruntat pe mări și oceane, te-ar apuca frica!

MARA: N-ai visat niciodată că pe uscat ești așteptat de cineva drag... mă rog... o tovarășă, sau... mai multe persoane...

MATEI: Cine să mă aștepte?

MARA: Familia! Celula de bază a societății!

MATEI: (o ia de după umeri): Și tu visezi?

MARA: Învăț! Nu-i prea târziu?

MATEI: Oamenii învață oricând să viseze.

MARA: M-ajută?

MATEI: Hai! Uite, în mâna asta (îi ridică mâna dreaptă): ții o eșarfă lungă, lungă ... să știe tot echipajul că sunt așteptat. În cealaltă... (îi apucă mâna stângă): rodul iubirii noastre...

MARA: Sper că n-ai să mă faci să ții ca Penelopa?

MATEI: Sper că nu vezi în mine un Ulise?

MARA: Sper că n-o să te fure vreo sirenă!

MATEI: Sper că nu-ți vin peștorii până mă întorc!

MARA: (sincer speriată): Doamne ferește! Vai, Matei...

MATEI: De ce te sperii? N-am auzit nimic rău sau urât. (își pune palmele pâlnie la gură): Hei, Dunăre, a rostit Mara sau eu, ceva de care trebuie să ne fie rușine? (Îi răspunde cântecul, în timp ce ușor scade lumina)

Dunăre, vâl de mireasă,
Ușă tainică de casă,
Șapte vieți dac-aș avea
Cu tine m-aș cununa.

Dunăre, oglindă spartă
De chemarea ce nu iartă,
Glas de moarte și lumină
Cu albastră rădăcină.

Dunăre, curvă bătrână,
Te-ai ținut cu toți de mână
Cu-n zâmbet înșelător
Și i-ai dus în anafor.

(Lumina crește în colțul scenei, unde e plasată grădina de vară a cârciumii, în care se află: Camelos, Gică, Nae, Stănică și Vica)

STĂNICĂ: (arătând spre ziarul pe care-l ține-n mână și pe care-l va tot „studia” în timpul scenei): Ai dracu avocații ăștia, dom le!

CAMELOS: Da' țe, frațicule? Domnu' Zustinu' e zeneros...

STĂNICĂ: Nu de el vorbeam!

CAMELOS: (intrat în priză): A platit pesin. A făcut ținstea...

VICA: Ă? ... (râde): Ha, ha, ha. Plătește întotdeauna gras... Iustinian (a franțuzit cuvintele, cu buzele ținugiate): e iun dulce șevalier, nu știu eu?

NAE: Știi cam multe, fru-frumoaso!

VICA: Știu... O viață are omu' și-o gaură în fund! Eu am mai multe. Ce prind, nu-mi scapă. Ha, ha ha!...Numai proștii nu știu să trăiască! (felină): Dă-mi un rom marinăresc și te urc pe covertă.

GICĂ: Vino la mine, scumpo, că Gică Chiorul vede mai bine. Nae a făcut-o azi de oaie. (râde): S-a îmbătat ca porcu. (râsete)

NAE: Nu in-insulta animalul, po-porc de câine ce ești! Te-aș bate mă-măr, dar nu meriți să mă de-deranjez.

GICĂ: (se ridică înfuriat): Porc de câine, ai? (ia sticla de pe masă și i-o sparge-n cap: sticla e „pregătită” dinainte, procedeu folosit în teatru)

NAE: Du-te dracului de be-bețivan! (se ridică, renunță): Gunoiu-le-le!

VICA: Nu vă certați, băieți. E sâmbătă. Sâmbăta morților... dau de pomană. Merg cu cine prinde papucul. (urcă pe-o masă): Ca-n „Cenușăreasa”. Cine-l prinde... e prințul meu. (cu mișcări lascive, pe fond muzical adecvat, aruncă întâi o eșarfă de la gât, apoi alta cu care e încinsă, o mănușă și-apoi pantoful pe care nu-l prinde nimeni): Ptiu! Neputincioșilor! Credeam că sunteți bărbați! (coboară cu mișcări obosite): Camelos, dă-mi una mică, da repede (joacă teatru):, că-mi vine să plâng de mila voastră.

CAMELOS: Pe gratis n-am, frumusica. Ține plătește?

STĂNICĂ: (urmărise tot „spectacolul” Vicăi): Trece-i în cont... (Camelos îi aduce un pahar Vicăi):... în contul tău , Camelos. (citește în ziar)

CAMELOS: Asta-i pungasia!

GICĂ: Ce-i cu avocații, Stănică? Zii tare!

STĂNICĂ: (citește ca pentru el, până găsește articolul cu pricina) Așa! „Domnul avocat Gică Simionescu, fostul prezident al P.N.Ț în

județul Covurluiului, declară că nu a avut nimic comun cu tentativa unor conducători ai partidului, de a fugi peste hotare. Se consideră că rămășițele partidelor burgheze, aflate în guvern, nu sunt străine de mârșavul act trădător. Opinia publică cere parlamentului să le dea un vot de neîncredere”.

GICĂ: Dar liberalii lui Tătărescu dețin portofoliile a numai trei ministere.

CAMELOS: Da’ țe ministere: Finanțele... Afaserile... Lucrarile publice... Ehe!

NAE: Ești liberr-liberal, greco-co-teiule, că bine le mai știi!?

CAMELOS: Nu ma zudeca gresit. Sunt cu munșitorii, scris la Frontu’ Plugarilor. Da țițesc gazeta regulat la culcare... Eu, democrat! Dau de băut la orșine întră an carșiuma la mine și țere.

GICĂ: Halal! Și grecotei și afacerist, bașca plugar!

STĂNICĂ: (a mai găsit ceva interesant): Hopa! Urechile la mine, să nu rămâneți proști: „Uniunea sindicatelor textile acordă premiul I, în valoare de 100 milioane lei, filaturii „Atlantic”... Așa!... pentru depășirea cu 100% a planului pe anul 1946”.

VICA: Ce de bani câștigam acu’ dacă mă făceam filatoare!

STĂNICĂ: Du-te să-ți dea premiu. Că mai abitir ca tine, cine se filează cu hândrălii în tot Galașul?

VICA: Dacă-ți dau una... te fac suveică! Auzi tu?

STĂNICĂ: (se ridică enervat): Să dai în mine, fă?!

VICA: (o caută cu lumânarea) Așa... o faci pe cocoșu’, puișorule! Hai prinde-mă! (mișcare printre mese)

NAE: (Vicăi): Te mă-mănâncă pielea! Vrei ju-jumuleală?

GICĂ: Las-o Stănică... e fată darnică, săraca! (schimbă tonul): I-adevărat că la „Flandra” și „Raratex” comitetele muncitorești de control au găsit cantități mari de bumbac peste stoc?

STĂNICĂ: Peste stocul legal! Da! Am fost și eu pe-acolo.

CAMELOS: Si țe i-a făcut lu saracu conu Seferian?

STĂNICĂ: Il-au confiscat, grecule! Dă un rând să nu ți se găsească și ție băutura stocată.

CAMELOS: Țe stoc? Cu sugative ca voi, nu mi azunțe cota niți două saptamani. Ți, ți, ți... Saracu conu’ Seferian!

GICĂ: Ia nu-ți mai plânge compatrioții... Afaceriști și hoți... Dar s-au cam ars.

CAMELOS: Conu' Seferian saracutu'!

STĂNICĂ: (lui Camelos): Da de nen-tu Cemicioglu, ai aflat?

CAMELOS: Țe nenoroțirea! Vai, vai...

GICĂ: Bine i-a făcut! Voia, pezevenchiul, să facă utilajul de la „Fusul” pierdut prin țară. Da' tot ce-a demontat, a fost adus înapoi. Așa!.. Să vă săturați de matrapazlăcuri, fanarioșilor!

STĂNICĂ: (a mai găsit ceva în ziar): Phii!... Parlamentul a ratificat tratatul de pace. Ia, ascultați aici, cuvântarea lui Tătărăscu (lectură, discurs): „Tratatul cuprinde multe clauze grele și multe injuste. În primul rând preambulul tratatului”...

NAE: Ce-ce-i aia?

VICA: Începutul tratatului...

STĂNICĂ: (continuă lectura)... „care nu acordă României calitatea de cobeligerantă”...

GICĂ: Unde-i Francezu s-audă? Că el era cu beligeranții!

STĂNICĂ: (bate în masă, continuând lectura): „guvernul a acceptat tratatul și sincer s-a obligat să”... (e întrerupt de EXPLOZIE)

VICA: (țipă): Aaa! Am murit!

STĂNICĂ: Ce-a fost asta?

GICĂ: Pe Dunăre... Vreo mină!

CAMELOS: Țe mina. Nu mai ie rasboi.

NAE: E po-potop?

(Toți se precipită pe chei; Matei și Mara erau acolo din scena trecută)

MARA: Dinspre cotul pisicii s-a auzit...

VICA: Eu zic că mai aproape...

STĂNICĂ: Zât!

VICA: Am ureche fină, mă. A fost mai aproape.

MARA: Poate. Matei, ce crezi că s-a întâmplat?

MATEI: Nu știu! O explozie, cred.

CHSTORUL: (apare în fugă): Unde-i Sile? (nu i se răspunde, îl vede pe Matei): Matei, unde-i tac'tu?

MATEI: (încurcat): Nu știu! Acasă!

CHESTORUL: „Acasă”? Și Francezu'?

GICĂ: Păi...

STĂNICĂ: Erau pe aici... amândoi.

VICA: Doar Sile, cocoșelule. Țuialalt nu i-am zărit creasta.

CHESTORUL: Dacă-i adevărat ce-a spus Justin, pușcăria-i mănâncă.

CAMELOS: Țe-au facut? Țe-au facut?

CHESTORUL: (ambiguu): Nu știu... N-am înțeles bine. Furt... sabotaj... N-am prea priceput.

GICĂ: Fugi, dom-le! Țștia, hoți?

MATEI: Nu se poate nene Sandu, tata e...

VOCE FRANCEZUL: Șefule... Dom'le chestor!

CHESTORUL: (strigă): Aici! (mirare către ceilalți): Francezul?! Puneți mâna pe el. (nimeni nu se mișcă): Hai, mai repede! Sunteți surzi? (Stănică și Gică ies în fugă; se întorc cu Francezul)

FRANCEZUL: Ho, nărozilor, că merg singur!

STĂNICĂ: Hai, mă...

FRANCEZUL: Nu mă ține de subțioară. Te pleznesc, Stănică; nu-s, „madmoazelă” (către Chestor): Zi-le șefule, să-și ia labelle de pe mine.

CHESTORUL: Unde-i Sile?... Ce-ați pus la cale? Ce-a explodat?

FRANCEZUL: Dă ordin să-l aresteze pe Justin, avocatul...

CHESTORUL: Vorbește, Francezule, lasă-te de cimilituri!

FRANCEZUL: Zi să-l umfle pe avocat, până nu spală putina.

CHESTORUL: Nu-mi da ordine mie! Te fărâm!

CAMELOS: Țe esti turcu de nu fați țe zițe domnu chestoru?

NAE: Vorbiți-i pe franțuzește-te! Poate pri-pricepe!

CHESTORUL: Te omor cu mâinile mele, dacă taci. Vorbește odată!

FRANCEZUL: (disperare convingătoare): Domnule chestor... Sandu, băiatule... Ai încredere în mine. Zi-le băieților să-l prindă. Apoi am să spun totul... jur pe viața mea!

CHESTORUL: (fluieră, strigă spre culise): Aduceți-l din pământ, din iarbă verde pe Justin, avocatul! Hai, trap!

O VOLCE: Să trăiți, am înțeles.

FRANCEZUL: Mulțumesc, frate-meu. Nu trebuie să scape scârnavia.

STĂNICĂ: Povestește, Francezule, tot... da fără umflături.

CAMELOS: Ia țereți un rom... sa prinda putere.

FRANCEZUL: Mai târziu, Camelos... Azi dimineață, m-a navlosit curva de avocat. Pentru o treb'șoară cinstită: sindicatul docherilor ar fi luat hotărârea să descarce șalandele în timp record...și trebuiau ajutați... Ce să mai zic? M-a convins, mi-a plătit arvuna...

CAMELOS: Da, da! A platit clientu', bani pesin... tot țe a comandat la mine.

STĂNICĂ: Taci, mă!

FRANCEZUL: Acu un ceas mi-a spus c-o să lucrez cu Sile; să-l aștept la estacada „Rândunicii”.

CHESTORUL: Nu!!!

MATEI: (înnăbușit): Nuu!

MARA: (mecanism): Sigur că nu... sigur că nu... sigur...

FRANCEZUL: (își continuă „firul”): Ne-am întâlnit. A pornit motorul și s-a pus să-și inspecteze nava. Doamne, cu câtă dragoste mângâia totul. Mai ceva ca pe-o femeie...

CHESTORUL (nervos): Scurteaz-o!

FRANCEZUL: Da... (își vede de povestea lui): În bocaport ticăia ceva. A descoperit niște exploziv cu ceas. A oprit motorul și a dezamorsat detonatorul... Zicea că e fixat să bubuie peste cînș'pe minute. Ne-am pus pe căutat. Într-o ciupercă de aerisire am găsit și io o drăcovenie. Sile a făcut-o inofensivă.

CHESTORUL: Numai cei de la NAVROM, în paza cărora am lăsat „Rândunica”, au acces la exploziv...

STĂNICĂ: În ziua de azi găsești la tot pasu'...

GICĂ: Da', de ce mă, de ce?

NAE: Cexina!

FRANCEZUL: Dezamorsatul i-a luat cam mult timp. A zis că o să mai cerceteze, după ce se îndepărtează de debarcader, că erau multe ambarcațiuni care puteau fi afectate. O s-o facă după ce scoate cuterul din apele navigabile. Mi-a spus să mă arunc în apă. N-am vrut. (interpretează vocile): „Sile, băiatule, eu sunt mai bătrân”... „Dar e nava mea, munca mea!...” „Silică, gândește-te, eu n-am familie...” „Nici vas, nici răspundere! Funda! Eu sunt căpitanul!”... și

m-a săltat de brăcinar peste parapet, zvârlindu-mă ca pe un ghiordel. Al dracu’ om, Doamne iartă-mă!

CHESTORUL: Așa... va să zică...

STĂNICĂ: Asta-i tot?

FRANCEZUL: În apă am observat că sub paiet...

CHESTORUL: Ce paiet?

FRANCEZUL: În babord era fixată o împletitură de rogojină... să nu facem zgomot la abordaj... Sub paiet am văzut tentaculele unei mine. Sclipeau în lumina lunii, de parcă erau coarnele lui Scaraoțchi. Am strigat, dar nu m-a auzit. Pornea motoarele. Când am ajuns la mal în locul unde trebuia să fie „Rândunica” se înălța o trombă de apă... Te-am căutat la căpitanie... apoi am venit înapoi. Asta-i.

CHESTORUL: Mulțumesc, Ioane...

FRANCEZUL: Ehee! De când nu mi-a mai zis nimeni pe nume!... Uitasem și cum mă cheamă... Camelos! Parcă spuneai de un pahar cu rom...

CAMELOS: (impresionat de cele auzite): Ia întreaga sticla... Ia-o... Grecu’ fațe ținstea...

FRANCEZUL: Să nu dai faliment, că te snopesc! Unde-mi mai petrec eu zilele?

CHESTORUL: Deci „Rândunica” devenise o mină uriașă. Gata să explodeze la compactul cu șlepurile încărcate cu grâne. (râs scurt, nervos): Știu eu cui i-ar folosi asta.

STĂNICĂ: Angroșiștilor...

GICĂ: Speculanților de pâine...

MATEI: Tată... Nu... Tată...

MARA: Sigur că nu.. Războiul s-a terminat... revoluția nu, dar fără bombe, făr...

CHESTORUL: Taci, fată. Matei, fii bărbat! Poate a sărit la timp în apă, poate...

MATEI: Nu. Tata n-ar fi părăsit cuterul nostru. A rămas acolo. „Rândunica” a zburat la cer cu tata...

STĂNICĂ: Ce moarte stupidă...

CHESTORUL: Nu-i adevărat. Dacă într-adevăr e așa... pilotul Vasile Vasile a mu... a căzut eroic. (lui Matei): Iar tu ai datoria să-i

iei locul.

STĂNICĂ: Băieți! Să ne împrăștiem pe mal, în jos. Poate l-a aruncat suflul exploziei, poate...

VOCI: Să mergem... (pleacă; rămân pe cheu: Chestorul, Matei și Mara)

CHESTORUL: Matei, Sile a fost totdeauna prietenul meu. Am datoria să cercetez.

MARA: Dar, de ce? Pentru ce?... Cine?

CHESTORUL: Mulți!... Poate chiar ai mei: i-am amenințat că zboară toți dacă ambarcațiunea iese în larg. S-or fi gândit că așa... Dar, nu! Nu!... Poate cei care vor să saboteze, că sunt și de-ăștia!

MARA: Trebuie să fim vigilenți. Dușmanul de clasă e printre noi.

CHESTORUL: Lasă, fată, prostiile care ți-au fost vârâte-n cap! Viața, moartea și dragostea sunt adevăruri, nu lozinci. Dacă vrei să-l ajuți pe Matei, să fi lângă el, e bine. Dar cu dragoste sinceră.

MARA (rușinată): Eu, da... Dacă și el... Eu, da!

CHESTORUL: Așa, copii! Eu voi răscoli tot Galațiul... toată țara, dacă-i nevoie, ca să găsesc criminalii. Voi afla și îl voi răzbuna pe Vasile.

MATEI: El nu mai are nevoie de răzbunare... Nici eu... Tata a zburat spre înalt cu „Rândunica”...

MARA: Matei... dragule... Ai să-i iei locul... Vei fi marinar...

CHESTORUL: Am vorbit la A.F.D.J. Treci pe-acolo să-ți dea recomandarea. Poate că și U.T.C.-ul ei te va ajuta. Ce părere ai, domnișoară?

MARA: Eu... cred că... e un tovarăș bun, tovarășul Matei... un...

CHESTORUL: Nu trebuie să te rușinezi, când vorbești despre cineva drag.

MARA: Dar eu, nu...

CHESTORUL: Nu-l iubești?

MARA (ofensată): Tov... domnu' Sandu!

CHESTORUL: (zâmbind): Ei, ce-i? Am fost și eu ca voi, copii... După ce-și termină școala, (arată spre Matei): când sunteți hotărâți, vă cunun eu. Cu tot tacâmul: la sfat, la popă...

MARA: (intrigată): Se poate? Dumneavoastră, un vechi om al

muncii, tovarăș, mai credeți în...

CHESTORUL: Cred! Cred că și atei au Dumnezeu, cu toate că-l neagă. Dar dacă tu vrei să-l iei fără cununie, treaba voastră.

MARA: Vai, don' chestor!

CHESTORUL: Zi-mi nea Sandu sau nașule. (grav către Matei): Trebuie să fii tare, Matei. Pentru tine, sufletul „Rândunicii” a rămas viu și va dăinui cât va exista familia Vasile (Marei): Ai grijă, fată, în chestiuni de-astea nu mai e vorba de egalitate. Doar de tine depinde să mărești, să cureți acest... „suflet”. Succes în toate, Matei. Dacă ai nevoie de ceva, caută-mă. (îi dă mâna)

MARA: Mulțumesc nașu'... nene Sandu... (Chestorul iese; către Matei): Te pot ajuta? Spune... spune-mi...

MATEI: Acum numai Dunărea mă poate ajuta.

MARA: ... Și dragostea, Matei!

MATEI: Poate... (începe cântecul)

MARA: Succes.. (nu mai știe ce să spună): Mult noroc, dragul meu tovarăș... de viață!

(stingere ușoară de lumină. Un reflector rămâne pe Mara, nemișcat. Muzica va crește în intensitate; se aude):

Dunăre, vâl de mireasă

Ușă tainică de casă.

șapte vieți dac-aș avea

cu tine m-aș cununa. (bis)

Pe reaprinderea luminii, grup de oameni în fundal, făcând cu mâna unui vapor imaginar. Matei în uniformă de elev-marinar vine în fugă, îmbrățișând-o pe Mara. Muzica punctează finalul. Lumina scade și crește pentru a primi interpretii aplauze.

SFÂRȘIT

BIBLIOGRAFIE

Piesa a fost inspirată de o povestire a tatălui meu, Matei Vasiliu, care până în 1944 a fost șeful Arsenalului Marinei Galați.

- *Istoria Republicii Populare România*: (manual școlar) 1958

- „DANUBIUS”, vol .VI-VII, Galați, 1972-1973

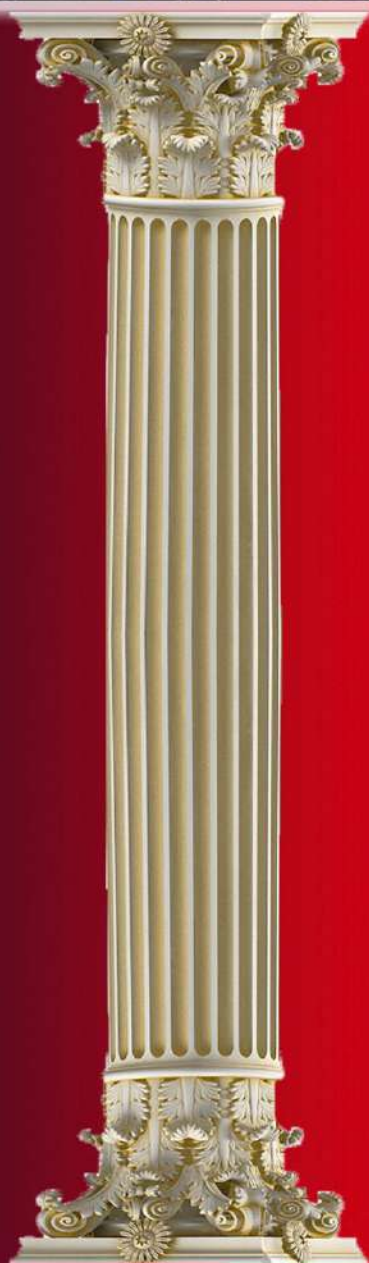
- I.Aldea – *Din activitatea Tineretului Gălățean în perioada anilor 1944 – 1947*

- ISTORIA ROMÂNILOR 2013

- SĂNDEL DUMITRU – *Galațiul așa cum mi-l amintesc*, vol. IV, 2016

CUPRINS

Prefață, <i>Cătălin Negoită</i>	pag. 5
Nota editorului.....	pag. 7
ÎMPRIMĂVĂRARE sau	
PRIMĂVARA SPERANȚEI.....	pag. 9
Bibliografie	pag. 42
BRÂNCUȘIANA sau	
PROCESUL PĂȘĂRII ÎN ZBOR.....	pag. 43
Bibliografie	pag. 76
Articol Almanah Antract, Aurelia Cazacu	pag. 77
ZBORUL FRÂNT AL „RÂNDUNICII” sau	
SUFLETUL „RÂNDUNICII”	pag. 79
Bibliografie	pag. 114

Avem aici în față trei propuneri dramatice, două chiar de recâștigare a Istoriei gălățene – ceea ce le face extrem de importante pentru noi, cei cu încă sufletul sus la Dunărea de Jos.

Vlad Vasiliu, popular pentru rolurile sale, dar și pentru bunăvoința voluntariatului cultural, regizor și scenarist, a jucat în peste 100 de roluri, a fost director al Teatrului Dramatic „Fani Tardini” și al Centrului Cultural „Dunărea de Jos”, o vreme, și jurnalist.

Poet cu volume tipărite, foarte cunoscut drept recitator fermecător, cel care, acompaniat sau nu musical, la vernisaje, lansări de carte, concerte sau seri vintage, a interpretat cu generozitate, la evocări în spațiul public din mai multe orașe, personalități istorice, s-a apucat de scris teatru, lucru salutar! Un actor care scrie teatru poate aduce, cu experiența sa lucruri formidabile pe scenă!

Unirea, Arta românească „cotropind” Globul, Sfârșitul Lumii și la Galați, în anul puciului comunist antiregal, sunt trei propuneri diferite ca unghi, ton și limbă, care își așteaptă numai lectura și, de ce nu, într-un viitor, montarea pe scena unui teatru.

(Victor Cilincă)